Svenska Linné-Sällskapets Årsskrift

Årg. VII 1924

SVENSKA LINNÉ-SÄLLSKAPETS ÅRSSKRIFT

SVENSKA LINNÉ-SÄLLSKAPETS ÅRSSKRIFT

ÅRGÅNG VII · 1924

UPPSALA
1924

UPPSALA 1924
ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI-A.-B.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Svenska Linné-sällskapets högtidssammankomst i Uppsala den 27 maj 1923 . . . . . 1— 14
Uppsala på Linnés tid. Av Carl Forsstrand . . . . . 15— 31
Linnés testimonium til Georg Tycho Holm. Av Carl Christensen 32— 38
Kalm som student i Uppsala och lärjunge till Linné åren 1741—1747. Av J. M. Hulth . . . . . 39— 49
Ett japanskt porträtt av Karl Peter Thunberg . . . . . 50— 51
Anteckningar vid studiet av Linné. Av Elis Malmeström . . 52— 61
Om handskrifterna till Linnés Flora Kofsöensis. Av J. M. Hulth 62— 67
Notes on the herbarium of Abraham Bäck. By H. O. Juel . . 68— 82
Erik Müller. Några minnesord av O. T. Hult . . . . . 83—100
Linnéska släktsilhuetter. Av Arthur Sjögren . . . . . 101—111
Otto Nordstedt. Några minnesord av Otto Gertz . . . . . 112—115
Resumé of contents . . . . . 116—117

Linné-sällskapets egna angelägenheter:

Styrelsens års- och förvaltningsberättelse för år 1923 . . 118—121
Revisionsberättelse 122
Linnéträdgården 1923 . . . . . 122—123
Svenska Linné-Sällskapets styrelse 124
Ledamotsförteckning . . . . . 125—144

SVENSKA LINNÉ-SÄLLSKAPETS HÖGTIDSSAMMANKOMST I UPPSALA DEN 27 MAJ 1923

MULEN OCH KYLIG INGICK SÖNDAGEN DEN 27 MAJ, den dag, då Svenska Linné-Sällskapet skulle fira årets högtidssammankomst. Dagen blev dock bättre än morgonen lovat, och vid eftermiddagens fest i den gamla Linné-trädgården lyste solen fram.

Årets vårsammanträde blev en invigningsfest av den återuppståndna Hortus Linnæanus. I denna hade restaueringsarbetena nu så framskridit, att den allmänna planen, sådan den skapats under Linnés tid, i stora drag blivit återställd. Det var därför som Sällskapets styrelse beslutat, att detta års vårsammanträde skulle hållas under högtidligare former än eljes, att det skulle förläggas till Uppsala och delvis till själva Linné-trädgården, såsom en invigning av denna.

I Linné-salen i den nuvarande botaniska trädgården avhölls själva sammanträdet. Genom professor O. JUELS, trädgårdens prefekt, tillmötesgående hade denna lokal smakfullt smyckats med blommor och grönt. Där samlades vid 1-tiden ett stort antal av Sällskapets ledamöter och gäster, och bland dessa hade Sällskapet glädjen att se Universitetets kanslер, rektor och prorektor, länets hövding, representater för Uppsala stad samt några av Linné-museets stiftare, vilka särskilt inbjudits.

Sällskapets ordförande, professor ERIK MÜLLER inledde högtidssammankomsten med följande välkomsttal:

»Fem år ha nästan på dagen förflutit, sedan Svenska Linné-Sällskapet för första gången sammanträdde just på denna plats, som nu åter valts för årsmötets firande. Längs två linjer har Sällskapets utveckling fortskridit. I regelbundet utkomna band av sin årsskrift har Sällskapet spritt kunskap om Linné och hans tid, belyst från olika sidor. Den andra linjen, längs vilken Sällskapet arbetar, har varit att söka återuppbygga, så långt det är möjligt, den omgivning, i vilken Linné verkat. I bägge avseendena har Sällskapets arbete krönts med en framgång, som man väl

ingalunda anade vid dess tillblivande. Jag erinrar därom, att i dessa dagar 6:te bandet av årsskriften utkommit, rikare och fylligare än något av de föregående. Och vad utvecklingen längs den andra linjen beträffar, så får denna sammankomst sin särskilda prägel därav att restaureringen av trädgården är i en viktig del avslutad, denna trädgård, vid vilken minnet av Linnés verksamhet alldeles särskilt är bunden.

Jag hälsar Sällskapets ledamöter välkomna till den 6:te högtidssammankomsten. Särskilt tillåter jag mig rikta en hälsning till universitetets kansler, som visat oss den stora hedern att närvara vid denna sammankomst. I en den 22 juni 1918 daterad skrivelse medgav ni, Herr Kansler, att Svenska Linné-Sällskapet måtte få disponera den gamla Linnéanska trädgården. Beviljandet av denna dispositionsrätt är den största framgång, som Sällskapet vunnit, och den största uppmuntran, som Sällskapet hittills rönt under sin 6-åriga tillvaro. För oss här församlade medlemmar av Svenska Linné-Sällskapet är det en stor glädje att just på denna dag få hälsa Eder här personligen och giva uttryck åt den tacksamhet, i vilken Sällskapet står till Eder. Härtill sluta vi en önskan att fortfarande för våra strävanden få vara inneslutna i Eder välvilliga hågkomst.»

Sedan ordföranden härefter ytterligare fäst uppmärksamheten på den nya och innehållsrika årgången av årsskriften, upplästes revisionsberättelsen, varefter full och tacksam ansvarsfrihet för räkenskapsåret 1922 beviljades styrelsen och kassaförvaltaren, hovtandläkaren ELOF FÖRBERG, som den 10 nästlidne maj bortryckts av döden. Den förlust, Sällskapet härigenom lidit, skildrades av ordföranden i ett minnestal över den bortgångne. (Se sid. 11.)

Ordföranden överlämnade härefter ordet till doktor CARL FORSSTRAND, som i ett föredrag om »Uppsala på Linnés tid», skildrade den miljö, i vilken Linné levde sitt liv i den lilla universitetsstaden, och många av de personer, med vilka han där kom i beröring. Föredraget återfinnes i sin helhet i denna årgång av årsskriften. (Se sid. 15.)

Överbibliotekarien J. M. HULTH lämnade några meddelanden om »Kalm som student i Uppsala». (Se sid. 39.)

Sammankomsten var härmed avslutad. Flertalet av de närvarande samlades åter vid 4-tiden i den gamla Linné-trädgården. Denna erbjöd en anslående anblick, smyckad av vårens blommor och ljusa grönska, och det var under verkligt högtidsfull stämning, man ordnade sig kring middagsbordet, dukat i Linnés »frigidarium». Det var också första gången, som Sällskapet samlats till fest på den klassiska mark, vars minnen det satt som sin uppgift att vidmakthålla, och med tillfredsställelse kunde de närvarande se ut på resultaten av de gångna årens arbeten på trädgårdens återställande.

Som värd presiderade ordföranden, vilken ock hälsade Sällskapets

gäster och medlemmar välkomna. Dagens betydelse som en invigning av Linné-trädgården för dess nya uppgift tolkade han sedan i ett med stort bifall hälsat anförande:

»Fin och putsad — i sin vackraste vårskrud, med areæ och dammar i stort sett som på Linnés tid — ligger nu den gamla Hortus Upsaliensis färdig att träda in i sitt senaste utvecklingsstadium. Dess återställande har kostat både arbete och penningar; motsvara de vunna resultaten den nedlagda mödan och kostnaderna?

Den gamla trädgården är icke från i går; den har genomgått många perioder av upp- och nedgång, av blomstring och förfall. Grundlagd c:a 1655 i mycket blygsam skala av den unge dådkraftige Olof Rudbeck efter hemkomsten från den utländska studieresan, tjänade den att börja med ett praktiskt-medicinskt syfte, nämligen att skaffa örter eller som det hette gräås till apotekarna och bilda material för undervisningen av medicinen, den enda verkliga åskådningsundervisning jämte de sparsamma lektionerna å theatrum anatomicum, som fanns under 1600-talet. Dess första storhetstid sammanfaller, enligt Swederus' skildring, med höjdpunkten av Rudbecks vetenskapliga verksamhet. Den stora branden 1702 lämnade icke trädgården orörd; dess härjning inledde en nedgångsperiod, som motsvarar den tid, då O. Rudbeck d. y. övergivit sitt ungdomsstudium, botaniken, och nu ägnade sig åt de — åtminstone från vår tid sedda — mindre givande filologiska studierna. Trädgården drog Linnæus från Lund till Uppsala; hans korta verksamhet såsom docens för de lyssnande ungdomsskarorna bildar en kort upprynckningsperiod. Sedan följer åter några års förfall. Men snart stundar glansperioden under 1740-, 50- och 60-talen. Linné står i centrum av naturforskningen, trädgården är berömd över hela världen, den besökes av lärd och olärd från när och fjärran. Mot slutet av 1700-talet börjar den bestående nedgångsperioden. Vetenskapen behöver bättre jordmån och större resurser än vad den gamla trädgården kan bjuda. Enligt utvecklingens lag måste det gamla vika för det nya. Att bibehålla två botaniska trädgårdar, av vilka den ena skulle helgas åt minnet, hade ju varit en ren absurditet. Den gamla trädgården övergives. Dess senare öden äro ju väl kända och intressera i detta sammanhang mindre. En ny epok bildas därigenom, att Östgöta Nation (1817—1805) flyttar in och söker på sitt sätt gjuta in nytt liv i den gamla organismen. Då den nu icke längre har någon uppgift att fylla, så är det helt naturligt, att den sjunker ned i glömska och förfall.

Det är ju uppenbart att enbart trädgårdens förhållande till Linné motiverar dess återställande; men såsom framgår redan av ovan lämnade korta utvecklingsskiss, är dess betydelse vida större än att endast utgöra ett minne från den Linnéanska tiden. Hortus Upsaliensis är vår första egentliga naturvetenskapliga institution, det första ställe, där, i en tid da

teologi och metafysik ensamma härskade, tillfälle gavs till verklig undervisning i naturiakttagelsens svåra konst. Av stort intresse är vidare den parallellism, som under 1600- och 1700-talen finnes mellan den deskriptiva naturvetenskapens och medicinens utveckling å ena sidan, trädgårdens tillstånd å den andra. Varje uppgångstid i dessa vetenskaper har en fullt motsvarande epok i trädgårdens tillstånd och varje dekadansperiod likaså. Detta bevisar även trädgårdens vikt och betydelse. Man överdriver icke, om man säger, att denna gamla trädgård är det förnämsta minnesmärket inom den naturvetenskapliga odlingen i vårt land. De skuggor, som vandra på dess gångar, hava tillhört nationens — förnämsta.

Nu skall den uppstå — icke för att tjäna vetenskapen och den vetenskapliga undervisningen — utan för att uppväcka hos den nu levande och efterkommande generationer sinne för det historiska och personliga i naturvetenskapen och intresse för det förgångna. Visserligen kan den för de besökande ungdomsskarorna bilda ett lämpligt undervisningsstoff för Linnés sexualsystem, men av större betydelse är, att den genom sin historia kan lära både gammal och ung, att även i forna tider hava funnits betydande personligheter, vilkas levnad och omgivning äro värda att ihågkommas. Det handlar här om ideella värden, som visserligen icke äro nödvändiga för tillvaron, men som äro mätare av ett lands kultur.

Det framgår av det föregående, att trädgården i historiskt avseende är en verklig klenod, som är värd att tagas fram, putsas upp och sättas in på sin rätta plats. För visso har Svenska Linné-Sällskapet sitt program likmätigt haft fullt skäl att återställa den gamla trädgården. De vunna resultaten uppväga till fullo kostnaderna. Med tillfredsställelse kan Sällskapet därför nu konstatera fullbordandet av trädgårdens restaurering. Många goda krafter hava därvid varit verksamma, som det nu höves oss att ägna tack och erkänsla. I första hand återgår tanken då först ännu en gång till den man, som först upptog planen om en restaurering och sedan även utfört det största arbetet, men som det icke blev beskärt att själv få närvara i dag. Elof Förbergs inlägg skall aldrig glömmas. Men Förberg har haft goda medhjälpare. Arbetsutskottet inom styrelsen, till vilket hört professorerna Sernander, Juel, Svedelius, Fries, överbibliotekarien Hulth och krigsdomaren Åström hava med största intresse och pietet utfört sitt uppdrag. Särskilt äro vi professor Svedelius tacksamt förbundna för det stora arbete, han nedlagt på plantering och växtbestånd. Vi frambära vår tacksamhet till de mecenater och donatorer, vilka såsom stiftare av Linnémuseet genom sina bidrag överhuvudtaget möjliggjort återställandet. I livlig erinran av det stora tillmötesgående, som vi alltid rönt från Uppsala stads myndigheter, rikta vi vårt vördsamma tack till dess här närvarande representanter. Särskilt erinra vi oss det intresserade och betydande arbete, som stadsträdgårdsmästare Boyert nedlagt. Men framför allt vända

vi oss med vårt tack till Uppsala universitetet till vilket trädgården rätteligen hörer. Redan från första stund tanken uppstod att restaurera trädgården, möttes vi från universitetets sida med förståelse och sympati. Alla våra förslag hava mottagits med det välvilligaste beaktande. Vi hava alltid erfarit känslan att samarbeta med en god vän. Genom att till Sällskapet överlåta dispositionsrätten av trädgården har universitetet givit oss ett stort förtroende, som emellertid medför stora förpliktelser. Med avseende å dessas fullgörande skall det även vara nyttigt att erinra sig trädgårdens tidiga historia. Säkerligen kommer i framtiden trädgårdens skick att vara en god gradmätare på Sällskapets livaktighet.»

Sällskapets tacksamhet till dess avhållne ordförande för dennes kraftfulla, gagnande arbete i dess tjänst tolkades av professor R. SERNANDER, och i ett längre, varmhjärtat anförande frambar universitetskanslern gästernas tack för att de fått deltaga i dagens högtid, därvid talaren för egen del betygade sin glädje över att ha fått i sin mån bidraga till att trädgården av universitetsmyndigheterna ställts till Linné-Sällskapets förfogande.

Efter middagen vidtog ett samkväm i det fria på planen framför orangeribyggnaden. Vädret var nu gynnsamt, och i den vackra våraftonen kunde deltagarna njuta några timmars angenäm samvaro och därvid även under professor N. SVEDELIUS' ledning ta trädgårdens anläggningar i närmare skärskådande. För att erinra om de minnen, som knöto sig till densamma, tecknade professor ROBERT FRIES i korta drag trädgårdens historia under den tid, den tjänat som Hortus botanicus Upsaliensis:

»Många minnen knyta sig till den plats, där vi nu stå, minnen av män, som gjort mäktiga insatser i svensk kultur och i naturvetenskapernas utveckling. Några namn hava redan i dag nämnts, namnen på dem, som framför andra gjort denna trädgård känd. Framför oss ligger den nu efter den plan, som Linnæus gav den, och vi kunna nu med fantasiens hjälp skapa oss en bild, hur den tedde sig, då han här verkade. Men i denna trädgård hade andra verkat före honom och det var på redan lagd grund, han här byggde. Då vi nu i dag för första gången äro samlade till fest på detta ställe, torde det vara på sin plats att en stund rikta tankarna tillbaka till de tider, då denna Hortus Upsaliensis blev till, blomstrade och upphörde. Må det därför tillåtas mig att med några ord söka mana fram minnet av de gestalter, som skapade och vårdade denna Hortus.

Det är några av vår storhetstids mest lysande namn, som närmast knyta sig till Uppsala botaniska trädgårds första historia: Axel Oxenstierna, rikskansleren, Johan Skytte, akademiens kansler, och framför allt Olof Rudbeck, den store Uppsalaprofessorn. Sedan universitetet återuppstått efter den väckande impuls, som i landet gavs av Uppsala möte, blevo även snart medicinen och naturvetenskaperna föremål för dess verk-

samhet. Det vetenskapliga arbetet och undervisningen på dessa områden stodo dock till en början på ett mycket primitivt stadium, och arbetsmetoderna voro naturligen helt andra än de, vi nu bruka. Där fanns då inga vetenskapliga institutioner; inga naturvetenskapliga samlingar gåvo material för forskning och undervisning, ingen botanisk trädgård kunde ge de studerande en levande bild av de växter, som upptogos i böckernas växtlistor.

År 1637 besöktes emellertid Uppsala av Axel Oxenstierna och Johan Skytte, i och för en undersökning av förhållandena vid universitetet. Från det besöket stammar den första planen på en akademiens hortus medicus (en botanisk trädgård) och rikskansleren utsåg även plats för densamma i kungsträdgården, vilken låg mellan domkyrkan och dammen vid slottskällan och som ännu är bevarad i minnet i Trädgårdsgatans namn. Planen blev ej omedelbart realiserad, väl på grund av de därmed förknippade utgifterna, men Oxenstierna och Skytte visade även framgent sitt intresse därför. Mannen som skulle utföra verket och stå som Uppsala botaniska trädgårds grundare blev Olof Rudbeck. När han 1654 hemkom från en utländsk resa, varunder han i Holland studerat medicin och naturvetenskaperna och där han lärt känna Leydens Hortus botanicus, medförde han frön och växter till den trädgård, han redan före utresan planlagt. Följande år kunde han disponera för sina växter en del av den plan, som nu ligger framför oss, och det året, 1655, kan betraktas som denna trädgårds första.

Olof Rudbeck hade då nått en ålder av — 25 år. Hans namn var redan känt långt utom landets gränser; hans utredning av lymfbanorna i människokroppen, ett arbete som han vid 22 års ålder utförde, skall alltid stå som en viktig insats i läran om människokroppens byggnad. Under nära ett halvt sekel blev han sedan i universitetsstaden den mäktige, överallt framträdande personligheten, en polyhistor och kraftkälla, som räckte till för de mest skiftande verk. Olof Rudbeck var en renässansens senfödde son, men med svensk grundton, vilken vuxit upp och danats under återklangen från segerfanfarerna på Europas slagfält.

»För allt han räckte — han delte vård
Åt vettets växt i Athenes gård
Och liljans i örtesängar.»

Av hans mångfrestande verksamhet intogo arbetena med den botaniska trädgården blott en ringa del, men denna blev dock ett av de verk, som längst skulle varda beståndande. Det var ock vid detta, som hans intressen, särskilt under de första årtiondena, voro starkast knutna. Såsom Academie trädgård war min förstfödde Sohn strax iagh kom till Academien i tiänst, så har han och sannerligh af mig nutit förstfödslo-

rätten». Med skäl kunde Rudbeck yttra dessa ord, ty det var ej blott arbete och intresse han ägnade sin trädgård, han gjorde ock för den stora ekonomiska uppoffringar. Om ock trädgården redan 1655 erhöll ett litet bidrag från staten, så var det dock huvudsakligen med egna medel, som Rudbeck grundade densamma och i stor utsträckning framdeles underhöll den. År 1661 skänkte han hela trädgården, tomt och där nedlagda arbeten, till akademien, och i en redogörelse kunde han längre fram meddela, att han intill år 1670 av egna medel utlagt över 12,000 dlr k:mt, under det att akademiens omkostnader under samma tid för sin trädgård blott uppgingo till omkring 10,770 dlr.

Jag har redan nämnt, att året 1655 kan sättas som trädgårdens födelseår. Dess utveckling gick sedan raskt framåt. Den vidgades till omfånget genom inköp och gåvor av tillstötande tomter, och den ökades snabbt i innehåll, så att Rudbeck halvtannat decennium senare kunde uppge, att den skulle »näst den Parisienska wara den största af alla trädgårdar i Europa till sitt taal af örter och träå». Redan tre år efter trädgårdens anläggning ansåg Rudbeck lämpligt utge en förteckning över där odlade växter, en Catalogus plantarum, som i nya upplagor utkom 1666 och 1685. Enligt den första uppgick växtantalet till 1,052, enligt den sista till 1,873.

Nyförvärven till trädgården erhöll Rudbeck till största delen från Holland, där hortikulturen på den tiden stod högst. Svenska växter odlades, av de utgivna katalogerna att döma, i stor utsträckning, och dessa torde Rudbeck själv i främsta rummet hava anskaffat. Sådana erhöllos ock av andra, såsom av Hoffvenius och Celsius; i trädgårdens räkenskaper figurerar ock en »hustru Karin från funbo» eller »funbokerlingen», vilken bland annat lämnat Elleborine (Epipactis) och Ros solis (Drosera).

Den blomstring, som den botaniska trädgården nått under de första decennierna av Rudbecks professorstid, blev emellertid ej varaktig. Campi Elysii, det gigantiskt anlagda botaniska planschverket, och Atlantican, denna snillrika men fantastiska produkt av svenska stormaktsdrömmar, drogo hans krafter och mycket av hans håg från blommorna i Hortus. Bittra strider med konsistoriet och ständiga, men i stort sett fruktlösa ansträngningar att anskaffa medel till trädgårdens underhåll bidrogo ock härtill. En period av nedgång inträdde mot seklets slut, kulminerande i det stora olycksåret 1702, då branden härjade staden och även lade några av trädgårdens hus i aska. Samma år gick den store Rudbeck bort.

Hans son, Olof Rudbeck d. y., satt då redan på faderns lärostol och hade därmed övertagit ansvaret för trädgården. »Han var namnkunnig för sin lärdom och hade ärvt sin faders arbetsförmåga och högtflygande intentioner, men han var mindre praktiskt lagd och fördjupade sig i

studier till men för arbetsresultatet.» Efter en del fåfänga försök att hjälpa upp trädgården svalnade hans intressen för densamma, och hans håg drogs också snart över till filologiska spörsmål. Mera som en egendomlighet må anföras, att Rudbeck (d. y.), som synes haft tanke på att i trädgården även hålla sällsyntare djur, under flera års tid därstädes ägde en levande kamel. Huru och när han fått denna, är ej känt, men i början av april 1707 infann sig akad.-trädgårdsmästaren i konsistorium och anhöll, att »Ven. Consistorium behagade draga försorg om det stora diuret Dromedarius sustentation och födo». I anledning härav beviljade konsistoriet till djurets underhåll $^1/_2$ karolin av varje professor. Ännu 1710 fanns kamelen kvar här i trädgården, ty i trädgårdsräkningarna för det året finnas uppförda 16 öre för »Trägårdsz Port Nyckelen som Dromdarius bröt sönder».

Vid en vårdag år 1729 — det var den 18 april — är förknippat ett minne från denna trädgård. En ung student satt då här och undersökte och beskrev någon växt, då en äldre man trädde in i trädgården för att få njuta av de där spirande vårblommorna. Han blev förvånad över studentens sysselsättning, så ovanlig för den tiden, och inledde samtal med honom, frågade honom vad han beskrev, om han kände örterna, och om namnen på dem. Så inleddes bekantskapen mellan Olof Celsius och Carl Linnæus. För denne senare blev denna episod av utomordentlig betydelse. Hans framtid ljusnade, tack vare Celsii mäktiga hjälp, och studentårens bekymmerfyllda dagar voro förbi. Men man kan ock säga, att även för trädgården innebar detta möte inledningen till en ny och ljusare period.

Ett år senare, den 4 maj 1730, stod samme Linnæus här i samma trädgård, nu omgiven av skaror av förväntansfulla studenter, och han höll då sin första demonstration över i trädgården odlade växter. Efter våra begrepp var det nog enkla saker, han meddelade, men de motsvarade dock helt tidens krav. Och när han följande vår åter fick träda inför sina åhörare, hade han mognat till vetenskapsman och kunde ge sitt förvånade auditorium grunddragen av sina revolutionerande idéer.

Det torde vara allmänt känt, att Linnæus först vid sitt tillträde till professuren i Uppsala, efter sin utländska resa och sin Stockholmsvistelse, år 1741 blev helt fästad vid Uppsala botaniska trädgård. Det är också allom bekant, hur han därmed inledde en ny blomstringsperiod i denna trädgårds historia, att han inom den av Hårleman utstakade allmänna planen bragte trädgården upp till en sådan ställning, att den i vetenskaplig betydelse, om ock ej till storlek, och i rykte överglänste alla övriga botaniska trädgårdar.

Det skulle föra för långt att här följa Linné i hans arbeten för sin trädgårds utveckling och de torde väl också för de flesta till sina huvud-

drag vara väl kända. Att hans framgång till största delen berodde på hans eget snille och en ovanlig arbetskraft, parad med ett praktiskt sinne, veta vi. Men det bör ej förglömmas, att han ock från många håll hade god hjälp i sitt företag. Det synes mig därvid vara på sin plats att här påminna om den man, som under trädgårdens uppblomstringsperiod hade den närmaste vården om de där odlade växterna, Linnés daglige medhjälpare: Dietrich Nietzel. Från Hartecamp i Holland, där de båda redan förut arbetat tillsammans, hade Linné förvärvat honom för Uppsala trädgård. Att han där alltjämt satte högt värde på Nietzel, framgår bl. a. därav att han (enligt uppgift i konsistorieprotokollen av 1749) föreslog, att denne måtte hedras med »titul af Inspector, hwilken charakter brukas at distinguera the ansenligare trädgårdsmästare». Otaliga äro förvisso de växter, som denne uppdragit och på vilka Linné sedan byggde sina vetenskapliga arbeten. Med aktning böra vi minnas denne främling i vårt land, vilken genom sin skicklighet och sitt nitiska arbete här i denna trädgård lämnade sin tribut till de framgångar, som Linné vann.

Här i denna trädgård trivdes Linné bäst. »I veten nog», skrev han 1750, »att jag är med både kropp och själ i Akademiträdgården, och att den är mitt Rhodos eller rättare mitt Elysium. Dagligen knoppas der och utveckla sig nya fröjder; der eger jag alla de byten, jag önskar, från östern och västern, långt dyrbarare — om jag ej misstager mig — än babyloniernas väfnader och kinesernas käril: der lär jag andra och der lär jag mig sjelf; der beundrar jag sjelf och påvisar för andra den högste Skaparens vishet, som genom mångfaldiga medel läggas i dagen». Och till sin vän, Abraham Bäck, skrev han (i juli 1753): »När M. Br. warit på Drottningholm, så res hit och se trägården; jag tycker, att han meriterar at se på några dagar. När min Bror sitt stora werlden och kongar, se, res till en liten printz i Floræ rike . . . Lätt oss gå i wår nattråck och stänga till porten».

Detta var under Linnés krafts dagar, då han och trädgården stodo på höjden av sitt rykte. Men så kommo ålderns dar och Linnés krafter avtogo. Den avmattning, som för trädgården följde på dess första blomstringsperiod, den Rudbeckska, återupprepades nu på ett slående sätt, om ock nedgången nu ej blev så påfallande. Olof Rudbeck d. y. hade ej mäktat hålla faderns verk uppe; Carl von Linné d. y. hade ej krafter att höja trädgården ur den nedgång, den under hans store faders senare depressionsår onekligen haft. Blott 5 år överlevde han också denne och lämnade så arvet i Thunbergs händer. Denne var en nitisk man med stort vetenskapligt rykte, en av Linnés främsta lärjungar och hans framgångsrikaste »apostel» i främmande land. Om hans verksamhet i denna trädgårds tjänst känner jag ej mycket, men någon mera betydande utveckling nådde den icke under hans ledning. Detta berodde dock förvisso

ej på ett bristande intresse, utan stod i samband med de — med vetenskapens utveckling — allt mera framträdande kraven på en större och bättre belägen trädgård. Redan Rudbeck och senare Linné klagade över det ogynnsamma, sanka läge denna trädgård ägde, och det var därför icke ett underkännande av lärarens livsverk, som gav sig uttryck i Thunbergs strävanden för en ny Hortus botanicus Upsaliensis. Tvärtom; när den nuvarande, nya botaniska trädgården emot sekelslutet började anläggas och när den på 100-årsdagen av Linnés födelse invigdes, skedde det med det uttryckliga framhållandet av att detta gjordes för att hedra Linnés minne. Men därmed upphörde ock denna trädgård att spela den roll som botaniskt centrum, den under halvtannat sekel innehaft.

Det är nu i en minnenas örtagård vi stå, där varje fläck kan berätta sin historia om de stora bortgångna. Vi se först Rudbecks mäktiga gestalt skymta för oss, där han reslig och imponerande vandrar i sin örtagård; vi se framför andra den livfulle Linnæus i kretsen av beundrande åhörare med entusiasm tolka växtvärldens gåtor. Vi kunna se, hur den första plantan sattes ned i trädgårdslandet i långt försvunnen tid och vi kunna se, hur spadarna grävde upp växterna, som fördes bort ur den tömda örtagården. Trädgårdens botaniska historia är ändad, men minnena skola leva. Det är därför, vi nu vilja verka.»

ELOF FÖRBERG

HANS BETYDELSE FÖR DEN SVENSKA TANDLÄKEKONSTEN OCH FÖR LINNÉ-SÄLLSKAPET

Några minnesord

AV

ERIK MÜLLER

SEDAN SISTA SAMMANKOMSTEN HAR SVENSKA LINNÉ-Sällskapet lidit en svår och mycket kännbar förlust. Torsdagen den 10 maj d. å. avled nämligen hovtandläkaren Elof Förberg, en av Sällskapets stiftare och dess nitiske skattmästare. Döden var förorsakad av ett först på senare tiden framträdande hjärtlidande (myokardit). Ända in i sista dagen av hans levnad var Förberg sysselsatt med Svenska Linné-Sällskapets angelägenheter.

Född i Norrköping 1851 avlade Elof Förberg efter den gamla före 1898 gällande ordningen tandläkarexamen i Stockholm 1875, varefter han begav sig på en studieresa till Amerika, det land, där nödvändigheten av en systematisk tandläkarundervisning först erkänts och där även den första tandläkarskolan upprättats 1840. Vid Philadelphias Dental College förvärvade Förberg nu graden av Dentariæ Chirurgiæ Doctor och verkade även under två månader såsom demonstrator vid samma undervisningsanstalt. Redan år 1876 började han emellertid sin verksamhet såsom tandläkare i Stockholm och fortsatte härmed till år 1904, då han lämnade praktiken. Till hovtandläkare utnämndes han år 1884.

Man torde väl med rätta kunna anse Elof Förberg såsom en av de främsta föregångsmännen för den moderna tandläkekonstens införande i Sverige och tillämpare av de principer för en rationell tandvård, som haft sitt ursprung och nått sin största utveckling i Nordamerikas förenta stater. Med blicken öppen för nödvändigheten av de odontologiska problemens rent vetenskapliga behandling var han dock livligt övertygad därom, att

tyngdpunkten i tandläkarens verksamhet var handhavandet och utvecklingen av den för tandläkekonsten karakteristiska tekniken. Så blev han under 80- och 90-talet en av tandläkarkårens mest framskjutna representanter i vårt land och har utövat ett betydande inflytande på odontologiens utveckling härstädes. Honom tillkommer även förtjänsten att hava verkat för införande av en verklig modern tandläkarundervisning i Sverige. På förslag av Svenska Tandläkaresällskapet adjungerades Förberg år 1897 såsom sakkunnig i den kommitté, som vid Karolinska institutet uppgjorde utkastet till organisation av vårt nuvarande tandläkarinstitut. Han var

Elof Förberg i sitt Linné-bibliotek.

även sakkunnig vid den första tillsättningen av lärartjänsterna vid sagda institut (1897). På ett synnerligen verksamt sätt representerade han även den svenska tandläkarkåren utåt såsom deltagare och ombud i en mängd utländska kongresser och sammanslutningar av tandläkare.

Redan tidigt framträdde hos Elof Förberg intresset för konst- och boksamlingar. En av naturen given fin smak och ett förstående omdöme utvecklade han alltmera i umgänge med konstnärer och under utländska studieresor. Under årens lopp grundlade han alltså i sitt vackra hem betydande samlingar, bland vilka böckerna snart tilldrogo sig hans huvudintresse. Linnéminnets firande år 1907 har väl bidragit till att öka hans intresse för denna del av bibliografien. I varje fall blev Linnélitteraturen

från denna tid det specialfack, åt vilket hans intresse alltmera riktade sig. Genom ett intensivt och energiskt arbete hopbragte Förberg, som fullkomligt behärskade den bibliografiska tekniken och väl kände sin samling, under årens lopp ett Linnébibliotek, vilket enligt fackmännens uppgifter torde kunna räknas till de yppersta. J. M. Hulths 1907 utgivna Bibliographia Linnæana torde även vid detta biblioteks uppkomst hava spelat en icke oviktig roll. Den sammanförde den erfarne Linnéforskaren och den ivrige bibliofilen och ledde under åren 1914—1917 till ett samarbete, ur vilket väl fröet till bildande av ett svenskt Linnésällskap uppstod.

Linnés epokgörande betydelse för naturforskningen framträder för allmänheten icke minst i de talrika föreningar och sällskap, som, grundade i utlandet, bära hans namn och av vilka särskilt Linnean Society i London på ett förtjänstfullt sätt vårdat hans minne. Linnés eget fädernesland ägde före 1917 icke någon dylik sammanslutning. Visserligen hade under årens lopp försök i dylik riktning gjorts, men icke lyckats, visserligen hade nog även på sista tiden tanken härpå hos den ene eller andre Linnévännen uppstått. Elof Förbergs ovärderliga förtjänst är dock att hava tagit det bärkraftiga initiativet. På hans upprop samlades en skara intresserade svenska män på Hammarby en härlig vårdag, den 210:e årsdagen av Linnés födelsedag (1917), och beslöto då bildandet av Svenska Linné-Sällskapet.

I den på Hammarby tillsatta interimsstyrelsen ingick självfallet även Förberg, som sålunda från början verksamt deltog i Sällskapets organisation. I sitt föredrag om »Linnéminnet och dess vårdande» på Sällskapets första ordinarie sammanträde den 24 november 1917 uppdrog Förberg sedan riktlinjer för Sällskapets materiella verksamhet. Han uppkastar tanken att genom medverkan av mecenater söka uppbringa de ännu i landet bevarade Linnéminnena, som skulle bilda kärnan till ett Linnémuseum avsett att inrymmas i Linnés gamla hem i Uppsala. Därefter tager han med värme till orda för en plan att återställa den gamla Hortus Upsaliensis i det skick den befann sig på den Linnéanska tiden.

De följande åren utvecklade nu Förberg en intensiv verksamhet för fullföljandet av sin utstakade uppgift. Linné-Sällskapets utveckling blev hans livsmål och den intressesfär, i vilken hans dagliga verksamhet rörde sig. Genom hans åtgöranden ökades Sällskapets ledamöter allt mer och mer. Han organiserade en insamling för inköp av Linnéana, som inbragte betydande belopp. Han lyckades intressera mecenater att lämna medel för trädgårdens restaurering. Resultatet — varvid rättvisligen bör erkännas att även andra styrelsemedlemmar nedlagt ett betydligt arbete för penninginsamlingen — har blivit, att Svenska Linné-Sällskapet numera äger, magasinerade å härvarande universitetsbibliotek, samlingar av Linnéföremål, som lämna en utförlig, rent personlig inblick i det Linnéanska

hemmet och endast vänta på en passande lokal för att kunna framläggas för allmänheten. En annan frukt av Förbergs ansträngningar föreligger i restaureringen av den Linnéanska trädgården, vartill Sällskapet av universitetet erhållit dispositionsrätt. Sitt sista stordåd i organiserandet av Sällskapets materiella grund utförde Förberg, då han, jämte prof. E. Lönnberg såsom Sällskapets ombud, lyckades hos Kungl. Maj:t utverka, att Sällskapet blev delaktigt i de medel, som kunde bliva tillgängliga genom första hittills ej för andra ändamål disponerade dragning i det s. k. teaterlotteriet, till ett beräknat belopp av 75,000—80,000 kronor.

Man måste beundra den konsekventa målmedvetenhet och betydande organisationsförmåga, som framträda i Förbergs verksamhet, och högt skatta det arbete han nedlagt i Sällskapets tjänst. Han hörde till de lyckliga entusiaster, som helt uppgå i det de förehava, som förstora målet, varåt de sträva, men som därigenom också vinna resultat av stora mått. För Svenska Linné-Sällskapet har hans verksamhet varit av epokgörande art. Han har lagt grunden till en organisation, som är ägnad att i bestående former befästa vården om Linnés minne. Med Svenska Linné-Sällskapet äro därför för alla tider Elof Förbergs gärning och namn förbunda.

Till hans bår sände Sällskapet en krans »med varmt tack för hängivet, kraftfullt, uppslagsrikt arbete för Linné-minnets vård», och representanter för styrelsen nedlade ett fång Linné-blomster såsom en sista hälsning från den gamla trädgård, som stått hans hjärta så nära.»

UPPSALA PÅ LINNÉS TID

Föredrag vid högtidssammankomsten
den 27 maj 1923

AV

CARL FORSSTRAND

DE NÄRA TRETTIOSEX OCH ETT HALVT ÅR, SOM sammanfalla med Linnés professorstid i Uppsala, kunna betecknas som ett av de allra märkligaste skedena i universitetets och därmed medelbart även i stadens historia. Särskilt var detta fallet med 1740—50-talen, som för det gamla lärosätet bildade en verklig glansperiod, utan någon motsvarighet förrän under mitten av 1800-talet, då en ny blomstringstid inföll tack vare Elias Fries', Erik Gustaf Geijers och Israël Hwassers överlägsna personligheter och vetenskapliga verksamhet. Det ej blott för Uppsala utan även för hela Sverige så hedrande förhållandet stod i främsta rummet i samband med Linnés stora berömmelse och världsrykte, men hade sin grund även däri att bland hans samtida Uppsalaprofessorer funnos flera, som voro mycket framstående män, vilka genom nitiskt och resultatrikt arbete inom skilda discipliner förvärvade stor ryktbarhet och ökade universitetets anseende.

Linné har själv framhållit detta i det märkliga anförande, som han höll vid det stora och talrikt besökta sammanträde i det akademiska konsistoriet, vilket i närvaro av kronprinsen Gustaf hölls den 13 oktober 1768 och varvid en universitetsreform var föremål för diskussion. I den återblick på flydda tider, som Linné då lämnade, yttrade han nämligen följande:

»Jag vet inte om Uppsala akademi har haft mer anseende än emellan 1740 och 1750, då framledne akademi-kanslern grefve Carl Gyllenborg med så mycken ifver och åhåga uppmuntrade så docentes som

Ur J. B. Bussers Utkast till beskrifning om Upsala; d. 1. 1773.

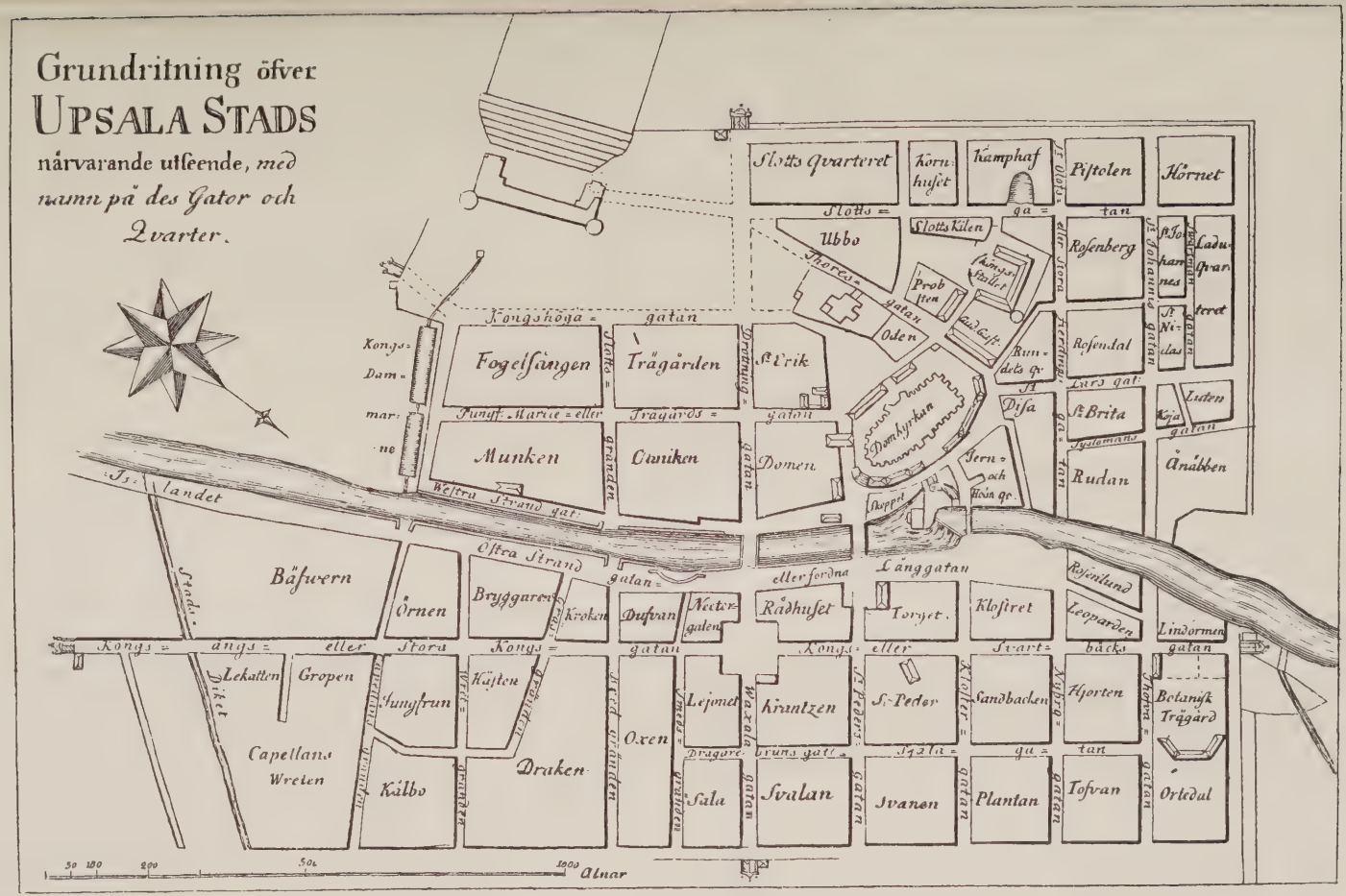

Ur J. B. Bussers Utkast till beskrifning om Upsala; d. 1. 1773.

discentes till æmulation. De teoretiska vetenskaper med flera hade redan nått ansenlig höjd, såsom filosofi, historia, moral, teologi, juris prudens och humaniora, men i detta tidevarf upplifvades liksom ånyo astronomi med observatorio, praxis medica med nosocomio, botanik med horto botanico, chemi med laboratorio, oeconomi med modeller m. m. Hvarigenom akademien vann ett stort anseende så inom som utom riket. Det var då ett nöje att se med hvad flit och åhåga såväl docentes som discentes arbetade. Hvad lärda ungkarlar planterades icke då öfver hela landet! Åtminstone vet jag för visso, att medicinæ alumni ingen tid varit mer underbyggde med solid erudition.»

De förnämsta representanterna för eller förmedlarne av detta Uppsala universitets höga anseende voro jämte Linné astronomen Anders Celsius, matematikern Samuel Klingenstierna, läkaren Nils Rosén von Rosenstein och språkforskaren Johan Ihre. Till dem slöto sig ett flertal andra mer eller mindre framstående professorer, och hela sällskapet, som under de följande decennierna av frihetstiden och under Linnés senare levnadsår rekryterades med flera märkliga män, bildade en synnerligen intressant församling, vilken i minnenas belysning framträder med många originella och kulturtillståndet under frihetstiden belysande drag och egenheter. Innan jag härom lämnar några erinringar, vill jag förutskicka några meddelanden om den lokala miljö, vari det rika vetenskapliga livet pulserade och de lärda idrotternas idkare rörde sig.

Denna miljö stod i ganska skarp kontrast mot lärdomssätets höga rang och anseende. Uppsala var nämligen under 1700-talet ett mycket oansenligt och anspråkslöst stadssamhälle. Vid århundradets början eller år 1702 hade staden hemsökts av den förfärliga eldsvåda, som ödelade två tredjedelar av densamma och av de monumentala byggnaderna endast skonade den gustavianska akademien eller Gustavianum. Domkyrkan och slottet skadades svårt av branden, och det dröjde flera decennier, innan de åter voro uppbyggda och restaurerade — domkyrkan 1747, slottet först omkring ett decennium senare. Den förra hade förlorat sin gotiska enhetlighet och prakt, men reste sig dock med de Hårlemanska tornhuvarna ståtlig och imponerande över staden. Slottet hade blott blivit nödtorftigt reparerat och försett med det ena av rundeltornen. Det var konung Adolf Fredrik, som bekostade denna restaurering med bistånd av stadens invånare och bönderna i de angränsande socknarna. Själva stadens återuppbyggande började omedelbart efter förödelsen, och då Linné som student kom till Uppsala, hade staden erhållit ungefär samma gestaltning, som den med några förändringar skulle behålla under många följande decennier. Bland dessa förändringar må särskilt nämnas de som ägde rum efter den stora eldsvåda, vilken ödelade Kungsängsroten eller stadens södra del.

En instruktiv föreställning om stadens utseende under Linnés senare levnad eller i början av 1770-talet erhåller man i J. B. Bussers beskrivning i hans bok om Uppsala och av de planscher, som ingå i denna, ävensom av den »Grundritning öfver Upsala stads närvarande utseende, med namn på des gator och qvarter», vilka ledsagar texten i första delen. Man finner av denna plankarta, att stadsområdet var vida mindre än i våra dagar och att endast de närmast och omkring domkyrkan belägna kvarteren hade något kvar av den gamla medeltida stadskaraktären med dess oregelbundenhet och smala, ibland krokiga gator och gränder. De av de upprepade eldsvådorna avbrända stadsdelarna, eller södra delen av Slottsroten eller Fjärdingen, Vårfruroten, som omfattade Kungsängskvarteren eller området från Stadsdiket till Vaxalagatan, S:t Peders rote från Vaxalagatan till Klostergatan och Svartbäcksroten från denna till stadsgränsen i norr vid Botaniska trädgården och kvarteret Örtedal, hade återuppbyggts enligt den nya regleringen med raka gator och i allmänhet rektangulära eller kvadratiska kvarter.

Denna reglering avvek betydligt från den, som gjordes under drottning Kristinas regering och gav staden ett väsentligt olika utseende.

De förnämsta gatorna voro i Slottsroten eller Fjärdingen: Kungshögagatan (nu Nedre Slottsgatan), Jungfru Maria- eller Trädgårdsgatan, Västra Strandgatan och Drottninggatan samt i trakten ovanför och norr om Domkyrkan: Slottsgatan (nu kallad Övre), S:t Olofs- eller Fjärdingsgatan (nu Järnbrogatan), S:t Johannisgatan, S:t Larsgatan och Sysslomansgatan; i Vårfruroten: Östra Strandgatan, Kungsängs- eller Stora Kungsgatan och Dragarbrunnsgatan; i S:t Peders- och Svartbäcksrotarna: fortsättningen på Östra Strandgatan, Kungs- eller Svartbäckgatan och Dragarbrunnsgatans fortsättning Själagatan. Dessa långgator korsades av tvärgator och gränder med i stort sett samma namn som i våra dagar. Mitt genom staden flödade Fyris- eller Salaån, såsom den ännu kallades, och bidrog liksom nu till Uppsalabildens skönhet och trevnadsintryck; men av de nutida broarna funnos endast två, nämligen Dombron och Nybron. Härtill kom en spång ovanför fallet vid den gamla kvarnbyggnaden. På ett par andra punkter förmedlades samfärdseln över ån mellan de södra och norra stadsdelarna av färjor.

De av eldvådorna härjade och sedan reglerade stadsdelarna voro liksom de av förödelsen skonade huvudsakligen bebyggda med små och oansenliga trähus, vilka enligt en anteckning av den bekante Gjörwell från ett Uppsalabesök år 1756 skänkte ett intryck av fattigdom och torftighet. Emellertid torde staden under de varmare årstiderna, att döma av Bussers planscher, tack vare de många trädgårdarna och de lummiga trädgrupperna särskilt i kvarteren nedanför Slottsbacken ha erbjudit en anslående och idyllisk anblick.

Den intressantaste stadsdelen eller den, som skänkte Uppsala dess säregna prägel och stämning, var Fjärdingsroten omkring och norr om Domkyrkan, ty där lågo universitetets byggnader, och det var där det lärda livet liksom i våra dagar huvudsakligen pulserade eller var koncentrerat. Där låg sålunda vid Riddartorget den äldsta akademien eller den Karolinska med den gamla porten, över vilken S:t Erik stod omgiven av sällsamma hieroglyfiska bilder. Den hade två lärosalar, av vilka den större var akademiens stora samlingssal och hade läktare för kapellet och »för fruntimren» samt en dubbel kateder, vilken vid större högtider och adliga disputationer kläddes med rött sammet och överskyggades av en sammetshimmel. Där låg vidare det år 1622 uppförda Gustavianum, som fyrtio år senare erhöll kupolen med Olof Rudbecks Theatrum anatomicum, »efter sådan arkitektur att än intet utom lands många dess like skola vara gjorda». Övre våningen höjdes år 1687 för att emottaga det värdefulla universitetsbiblioteket, som ditflyttades åren 1691—93. Trädgården med sina lindar och granhäckar inom järngrindarna anlades på 1730-talet. Ovanför Gustavianum låg stallgården eller det gamla Kongstallet med ridbanan, där den originelle akademistallmästaren Johan Lewen Eklund i flera decennier härskade. Vid Riddartorget, i kvarteret S:t Erik, låg Nosocomium eller det akademiska sjukhuset, där den medicinska undervisningen med stor framgång bedrevs, sedan Nils Rosén von Rosenstein blivit dess ledare. Ej långt från Nosocomium, där även Klingenstierna hade ett rum för sina fysiska apparater och experiment, låg Skytteanum, varest Johan Ihre såsom innehavare av den skytteanska professuren och de adliga studenternas specielle inspektor residerade, och vid Gamla torget nära Dombron hade den framstående nationalekonomen Anders Berch sitt »Theatrum oeconomicum» eller vårt första handels- och ekonomimuseum.

De vetenskapliga institutionerna voro sålunda så gott som alla lokaliserade i Fjärdingen, men vid Svartbäcksgatan, i kvarteret S:t Peder, hade Anders Celsius anlagt sitt astronomiska laboratorium, som blev färdigt 1740, och längst nere vid samma gata, nära Svartbäckstullen, utvecklades gamle Olof Rudbecks förfallna botaniska trädgård i kvarteret Örtedal alltifrån 1742 under Linnés ledning och vård till Uppsalas största sevärdhet, snart ute i vida världen berömd och omtalad. På sommaren 1743 inflyttade Linné i Rudbecks boställshus, som då blivit reparerat, och där tillbragte han de följande decennierna av sitt liv, med undantag för de tider, under vilka han utförde sina märkvärdiga och resultatrika forskningsresor i de södra landskapen eller, efter förvärvet av Hammarby, vistades på detta sitt lantliga tusculum.

Om Linnés beröring med och förhållande till sina samtida har Thore Fries i levnadsteckningen över Linné angående kollegerna i det akademiska

konsistoriet och hans lärjungar samt studentkåren i allmänhet och speciellt Smålands nation lämnat en utförlig skildring, som jag antar vara så väl bekant, att jag ej behöver relatera densamma. Jag vill blott erinra om, att vi i Fries' lika värdefulla som underhållande framställning kunna följa förloppet av Linnés akademiska bana ända från hans första ankomst till Uppsala och till hans död samt lära känna ett flertal märkliga medlemmar av akademistaten och studentkåren, med vilka han knöt mer eller mindre intima förbindelser. Särskilt må i detta hänseende nämnas Olof Rudbeck d. y. och Lars Roberg eller de två professorer, med vilka han under studenttiden fick gemenskap för sina naturhistoriska och medicinska studier, Olof Celsius, den gamle lärde domprosten, som tidigt blev hans gynnare och vän, Nils Rosén von Rosenstein, med vilken han efter en kortare tids missämja eller missförstånd knöt ett varmt vänskapsband, och längre fram i tiden Carl Aurivillius, den berömde orientalisten, Samuel Aurivillius, den skicklige läkaren, samt Magnus Beronius, Johan Ihre, Johan Floderus och andra professorer m. fl., som tillhörde hans vänkrets och umgänge.

Fries' meddelanden kunna emellertid fullständigas med erinringar om åtskilliga andra personer, tillhörande såväl det akademiska som det borgerliga Uppsala, vilkas minne visserligen är mindre än de nyss nämndas förbundet med Linné och hans verksamhet men av ganska stort intresse för kunskapen om kulturtillståndet samt livet och levernet i lärdomsstaden under hans tid.

Uppsala har i likhet med andra gamla universitetsstäder länge haft anseende för att vara ett originalens speciella hemvist. Detta är det måhända ännu i dag, men var det i vida högre grad i flydda tider och ingalunda minst under 1700-talet och de linnéanska decennierna. Linné själv kan ju betecknas som ett original, fast ej i den mening, vi vanligen inlägga i begreppet. Han hade ju intet excentriskt eller löjligt i sitt uppträdande, och hans distraktioner tyckas huvudsakligen ha inskränkt sig till likgiltighet för eller glömska i praktiska ting eller till oförargerliga bagateller, såsom t. ex. att någon gång i misshugg tillägna sig vännen Abraham Bäcks eller dennes frus silkesstrumpor. Många av hans kolleger utmärkte sig däremot icke blott för stor tankspriddhet utan även för ett liv i handel och vandel, som gör deras inordnande i originalens kategori fullt berättigat.

I Cl. Annerstedts »Upsala universitets historia» träffas härom några upplysningar av stort intresse. Om Linnés lärare Lars Roberg lämnas sålunda följande meddelanden: »Ett original af första ordningen hade denna tid (frihetstiden) ärft från den föregående i den begåfvade och djupt lärde enstöringen, med. professor Lars Roberg. Fullkomligt likgiltig för sitt yttre förde han, kanske mest af snålhet, ett sparsamt, till

cynism gränsande lefnadssätt, som gjorde honom ökänd redan för hans samtid som en man olik andra. Och dock är det icke i hans besynnerliga yttre människa, som hans verkliga originalitet ligger, den framträder än starkare i hans andliga väsen. Skarp och kvick, med en satirisk blick hör människors svagheter och samtidens utveckling, samt en oöfverträfflig humor fängslar han ovillkorligen en hvar, som gör hans närmare bekantskap. Hans skrifter och bref genomfläktas af en originalitet, till hvilken det är svårt att uppleta en motsvarighet för denna tid, om jag undantager Linné, hvars snille och naivitet dock ställa honom på ett högre plan. Det bizarra, ofta groteska språk, hvari Roberg stundom kläder sina oftast djupsinniga, alltid originella tankar, endast ökar det starka intryck, som hans egendomliga personlighet gör.» Om professor Jonas Meldercreutz, den framstående matematikern och ryktbare grundaren av den norrbottniska bruksindustrien meddelar Annerstedt följande uttalande av C. C. Gjörwell: »På Läby råkade jag professor Meldercreutz, N. B. i sin reshabit, bestående af en grön vadmalsråck, så sliten, att han till hälften var gul; jag tviflar om någon den fattigaste jägare i riket finnes, så abstract och så vida kommen i försakelsen, att han ville gå med en sådan råck. Men hvartill tjänar oss icke philosophia i denna världen? På sitt mathematiska hufvud hade han en rest af en hatt, den var ouppfäst, ty den kunde ej uppfästas, för det att kanterna voro alldeles sönderslitna. Är professor Meldercreutz till partiet nattmössa som hans flesta herrar colleger i Upsala, så går hatet till hatten långt.»

Om några av de övriga professorerna finnes i »De la Gardieska arkivet» en skildring, som uppenbarligen är grundad på samtida iakttagelser och varur några utdrag må anföras.

Professor Christer Berch — son av den förut omnämnde nationalekonomen — var en artig och belevad man av vackert utseende, men ofantligt tjock. Hans vällust var att äta väl och att höra nyheter, helst från grannarnas kök. Satt grannt pudrad bakom gardinen och mönstrade de förbigående. Att arbeta hade han varken håg eller huvud till. Sina föreläsningar hämtade han ur salig fars papper. Då turen med akademiska rektoratet en gång kom till juridiska fakulteten, avsade sig både Solander och Berch, varvid man gjorde den anmärkningen, att den förre undanbad sig för sina fötters och den senare för sitt huvuds skull. I sitt äktenskap med faderns gamla hushållerska, som bryggde bra och lagade god mat, var Berch barnlös.

Nyssnämnde professor Solander, som bar dopnamnet Daniel, var klumpfotad på bägge fötterna och illa halt. Han red merendels eller åkte i en gammal schäs. Ytterligt osnygg. Hans vanliga habit var en grå utsliten kapprock och därunder en oren tröja. I hans rum var lika snuskigt. Hundar och ekorrar utgjorde där hans sällskap. Hans inre

väsende var en motsats till det yttre. Gudsfruktan, rättvisa och redlighet gjorde hans sanna stämpel, och ränker voro honom okända. I övrigt en grundlärd och mångkunnig man.

Teologie professor Lars Hydrén var en lärd man på gamla viset, men utan smak; han passade bättre till teolog än till poësos professor, som han var förut. Mycket kruserlig, följde nästan var och en, som besökte honom, till porten. Då ett sällskap händelsevis berättade honom, att de genom en tub på observatorium hade sett honom promenera vid sin gård utanför staden, bad han om ursäkt därför att han gick klädd i nattrock.

Professor C. A. Boudrie vikarierade flera år för Ihre, varigenom denne visserligen ej var remplacerad. Han var en struntkarl, utan karaktär, till utseendet alldeles lik Bacchus på tunnan och gjorde skäl för likheten. Det ena benet var kortare än det andra. I »Candidandi suck» står om honom: »Mig vill väl Boudrie approbera, men därtill jag ej pengar har», som visar hans samvetsgrannhet i den vägen.

Juris professor P. N. Christiernin var en mångkunnig man och ganska nitisk för ungdomens både undervisning och seder, men var ond och trätgirig och förde en orolig levnad. Han ville det rätta, men överdrev alltid medlen att vinna det. Sålunda smädade han och smädades i all sin tid och var hatad både av studenterna och sina ämbetsbröder. Då han sista gången var rektor magnifikus, måste konsistorium avsätta honom för otidigt nit, då han en natt, åtföljd av vakten, själv arresterade flera oskyldiga personer. Hans fru, biskop Kjörnings dotter, ansåg honom ständigt med kallsinnighet. Han var en svåra rik man och ägde det stora Julinsköldska huset (vid Riddartorget). Lång och mager, med huvudet på sned, torrspottade beständigt. Han var så impopulär, att studenterna en gång så nerspottade honom, att det rann av kappan.

Professor Olof Domey, både filolog och teolog av den moderna sorten, ägde själv inga böcker, men hade läst allt det nya i sina ämnen. Han syntes len och uppriktig, men var falsk, snål och kommod. Lång och fet, såg bra ut. I sitt senare gifte hade han en hustru med vackert utseende, men som — quis crederet? — både svor och söp.

Professor Mallet, den mycket ansedde matimatikern, hade ett knarrigt och otåligt humör, men var ej obehaglig i sällskap. Sades i sin ungdom ha älskat könet och såg ej heller på ålderdomen ogärna vackra ansikten. Han hade en grov och klumpig kroppsbyggnad, stor näsa och var mycket närsynt.

Dessa meddelanden, som måhända äro något färgade av den under frihetstiden och det gustavianska tidevarvet ofta framträdande skandalhungern och förtalssjukan, men säkerligen också innehålla åtskilligt sannt och verklighetstroget, kunna fullständigas med uttalanden och meddelan-

den från andra håll. Linné själv har i sina anteckningar om Nemesis divina bidragit med några sådana, som bekräfta att de akademiska kretsarna på hans tid ej blott räknade åtskilliga original utan även flera bråkiga, intriglystna och stridbara individer. Dessa ställde ofta till spektakel och rabalder vid konsistoriesammanträdena, och man må därför ej förvånas över, att Linné gärna höll sig fjärran från dessa eller, såsom han uttrycker sig, »tracterade consistorialia som aliena», och föredrog att »koxa i Guds hemliga rådkammare». Detta hindrade emellertid ej att han nitiskt och plikttroget fullgjorde sina åligganden som professor och att han tre gånger som rektor magnifikus med skicklighet och framgång ledde konsistoriets sammanträden. Hans tredje rektorat, senare halvåret 1772, utmärktes också av det i Uppsala enastående förhållandet, att »ingen student blev anklagad, ingen hade spelat, ingen varit maskerad, intet oljud försports; aldrig så tyst hade man tillförne hört någon termin». Det var studenternas stora vördnad och tillgivenhet för Linné, som här verkat.

Bland de akademici, som figurera i Nemesis-anteckningarna, må särskilt nämnas bibliotekarien Anders Norrelius. Denne, som av Linné betecknas som »en elak och snål man, som ej nändes äta», och på ett annat ställe som »en lärd träbock», väckte stort uppseende för sina två äktenskapsförbindelser. I synnerhet den första av dessa, med den vackra men lättsinniga och oförsiktiga Greta Benzelia, dotter av ärkebiskop Erik Benzelius och Anna Swedenborg — Jesper Svedbergs dotter och Emanuel Swedenborgs syster — skänker en intressant men sorglig kulturbild från frihetstidens Uppsala. Den har också utförligt skildrats av Henrik Schück i hans för ett par år sedan utgivna bok »Från det gamla Uppsala».

Norrelius var tjugo år äldre än sin maka. De anledningar till disharmoni, som redan kanske däri funnos, ökades genom mannens snålhet och tyranni och genom den unga fruns minst sagt obetänksamma uppförande, uteliv med studenter o. s. v. Förbundet slutade också efter mycket bråk och många slitningar med skilsmässa. Greta Benzelia, som under Linnés studenttid vistades i Olof Rudbeck d. y:s hus och där ställt till obehag för den unge, för hennes tjusningsförmåga oemottaglige studenten, dog efter några års förlopp i skam och olycka. Norrelius åter gifte vid sextio års ålder om sig med en fröken von Friesendorff, dotter av förre löjtnanten vid Österbottens regemente, baron Carl Magnus von Friesendorff och hans hustru, f. Hammarskiöld. Linnés berättelse om detta äktenskap och dess följder, vilka han uppfattade som ett utslag av Nemesis divina, har följande lydelse:

»Norrelius sexagenarius tager baron Friesendorffs dotter, utfattig, men beskedlig. Håller henne liksom i bann, knarrig, styrer hushållet, förtror henne intet. Hon dör efter barnsäng af sorg, som ingen får gå

till henne. När han skall dö, sätter han sin enda dotter i pension hos Rosén; ändtligen dör (dottern) af kopporna. Gamle baron Friesendorff, svärfadern, som Norrelius ej kunde tåla att se, sitter på ett torp, utfattig, när dotterdottern oförmodlingen dödt af koppympningen, får ärfva sin dotterdotter till några och 20,000 daler, fägnar sig att han fått något i sin ålderdom att hugna sig med, då han trodde sig af Gud förgäten, köper sig en gård, fast han inom ett år förslösar den och går i sin förra fattigdom. Alltså fick han allt hvad Norrelius ägde, då Norrelius ej unnade sin svärfader ett glas vatten. — De gamle gjorde Plutus blind, som utdelar till ovärdiga pengarne af förseende.»

Norrelii olyckliga erfarenheter som äkta man synas, även om de blott undantagsvis fingo så uppseendeväckande följder som de nyss skildrade, ha haft många motsvarigheter eller analogier i Linnés Uppsala. Vid bläddrandet i tidevarvets skandalkrönika finner man nämligen, att äktenskapliga fejder samt erotiska och sexuella snedsprång ganska ofta förekommo. Även i den lilla lärdomsstaden, varest dock den Wolff-Leibnitzska världsåskådningen med dess ideella innebörd och moraliskt upphöjda krav just vid ifrågavarande tidpunkt i Nils Wallerius hade en talangfull målsman och rönte livlig anslutning, härskade sålunda rokokons lättfärdiga anda, fastän uppenbarligen i saknad av den förfining och de lekande former, som utmärkte galanteriet i Stockholms förnäma värld. De lärda ungkarlarna i Uppsala gjorde nämligen knappast skäl för benämningen kavaljerer, såsom t. ex. framgår i berättelserna om den först såsom Linnés antagonist och medtävlare om hans professur och sedermera såsom framstående kemist bekante Johan Gottschalk Wallerius.

Denne, som var född 1709 och yngre broder till den nyss omnämnde filosofen, blev 1731 i Uppsala promoverad till filosofie magister och utnämndes följande år till medicine adjunkt i Lund. Innan han begav sig dit, hade han på en färd med den Rudbeckska postjakten mellan Stockholm och Uppsala gjort bekantskap med en mamsell Brita Christina Holmberg, som var hushållerska hos en handelsman Smedberg i Uppsala, och med detsamma blivit så kär, att han genast friade. Mamsellen gav honom sitt jaord och paret förlovade sig; men Wallerius tröttnade snart, halade dock länge ut med trolovningen, men vägrade att fullborda äktenskapet. Slutet på historien, som utförligt och med många både roande och drastiska detaljer berättas av Schück i hans förut omtalade Uppsalabok, blev att Wallerius efter stämning och åtal för brutet äktenskapslöfte av konsistoriet i Lund dömdes att med en penningsumma gottgöra den förorättade fästmön. Emellertid hade han före avresan till Lund och innan affären med mamsell Holmberg klarats, trolovat sig med Margareta Christina Ubström, den femtonåriga dottern till rådman Ubström i Uppsala och yngre syster till hans broder Nils' hustru. Sedan han väl hamnat

i Lund, ville han, fastän han uppehöll flickan med fagra löften och bland annat skrev, att han kände sig som »en ensam dufva på taket», komma ifrån även denna förbindelse. Gubben Ubström var emellertid ej att leka med utan hotade med stämning m. m., och sedan Wallerius år 1741 efter utnämning till medicine adjunkt i Uppsala återflyttat dit, måste han 1743 och efter tio års trolovning bekväma sig till att fullborda äktenskapet.

Wallerius blev sedermera professor i kemi och farmaci. Efter några år avled hans hustru, varpå han gifte om sig med Anna Judith Leijonmarck. Därigenom blev han svåger med Sven Rinman, den framstående och berömde metallurgen, vilken några år på 1760-talet var bosatt i Uppsala och då tillhörde Linnés vänner och umgänge. I biografier över Rinman omtalas, hur han och Linné gemensamt sysslade med undersökningar av det märkvärdiga mineralet turmalin eller röksten. I den stora eldsvådan 1766 nedbrann Rinmans hus i Kungsängsroten och han förlorade all sin lösegendom samt flyttade därefter till egendomen Slagårda i Västmanland.

Om Johan Gottschalk Wallerius vill jag ytterligare nämna, att den mellan honom och Linné med anledning av bråket vid professurens tillsättning uppkomna antagonismen eller oviljan snart upphörde och övergick till vänskapligt förhållande. Ett vittnesbörd härom har jag funnit i domkyrkoförsamlingens dopbok, vari för den 13 januari 1743 står antecknat, att Linné fungerade som fadder åt Wallerius' dagen förut födde son Erik.

Jag har genomgått denna dopbok för decennierna 1740—1770 för att genom uppgifterna om faddrar och dopförrättare vidga de av Fries och Tycho Tullberg i deras arbeten om Linné lämnade upplysningarna om hans vänner och umgänge och om de Uppsalakretsar, i vilka han rörde sig.

Den 15 juni 1743 döptes Linnés älsta dotter Elisabeth Christina. Dopförrättare var magister Sven Bälter, den lärde homileten och andlige vältalaren, som då var pastorsadjunkt vid domkyrkan och sedermera blev hovpredikant och slutligen domprost i Växjö. Faddrarna voro domprosten Celsius, professorerna Beronius och Anders Celsius, professorskan Benzelstierna, f. Schönström, och hennes syster fröken Beata Schönström samt professorskan Rosén von Rosenstein, f. Hermansson.

Den 23 november 1744 döptes regementsfältskären Eberhard Voigtländers son Carl Gustaf. Faddrarna voro Linné, överste C. M. de Laval och kapten Johan Henrik Knipercrona samt fru Babla Tigerhielm och fru Lisa Drake.

De två officerarna voro ett par gamla karoliner, som hamnat i Uppsala. Om Voigtländer berättar Linné i Nemesis-anteckningarna, att han var en översittare, vilken alltid som »en rasande Jehu» for fram på

Uppsala gator. En gång, då han var full och arg, svor han på, att han skulle ränna värjan igenom den förste han mötte. Ödet ville att denne var hans vän Daniel Gustaf Cedercrona, sedan riddarhusfiskal, som han också stack genom bröstet, men efteråt mot allas förmodan kurerade. En annan gång körde han över en fattig akademidräng, så att denne fick ena armen och ena låret avbrutna. Men i Pommerska kriget drabbades han härför av Nemesis, i det att en häst skenade med honom, så att han blev avkastad och fick ena benet på två ställen brutet. Skadorna botades visserligen, men gingo tid efter annan åter upp, och till sist fick han under en jakt slag och dog, och den krymplige drängen såg honom bäras till graven.

Den 12 januari 1746 döptes apotekaren Böttigers dotter Magdalena Charlotta. Faddrarna voro Linné, professor Hydrén, löjtnant Lilljebom, biskopinnan Benzelia, friherrinnan von Düben, född Lothigia, och fröken Schönström.

Den 14 december 1749 döptes Linnés dotter Lovisa. Dopet förrättades av domprosten Celsius. Som faddrar fungerade landshövding Carl von Grooth, professor Benzelstierna, ärkebiskopinnan Benzelius, f. Rudenskiöld, professorskan Ulrika Klingenstierna, baron Carl Gustaf Löwenhielm och mamsell Greta Cajsa Halenius.

Om dessa må nämnas, att landshövdingen, baron von Grooth var känd som en duglig och driftig ämbetsman. Han innehade landshövdingebefattningen i Upplands län från början av 1740-talet till 1757, då han blev president i kommerskollegium. Fru Emerentia Benzelius var dotter av biskopen i Linköping Torsten Rudén och syster till riksrådet greve Carl Rudenskiöld samt sedan 1725 gift med professorn, sedermera ärkebiskop Henrik Benzelius. En av hennes systrar var gift med baron Löwenhielm, som sedermera blev greve och riksråd. Sannolikt blev Linné bekant med honom under något av hans gästbesök i ärkebiskopshuset. Fru Klingenstierna var dotter av kanslirådet von Roland och mamsell Halenius av den lärde teologen professor Erik Halenius, sedermera biskop i Linköping.

Den 10 november 1757 döptes Linnés dotter Sofia. Faddrarna voro rektor magnifikus, professor Carl Aurivillius, livmedikus Samuel Aurivillius, »fru landtherrinnan», varmed sannolikt menas landshövding von Grooths maka, samt fru Böttiger.

Den 27 mars 1768 stod fru archiatrinnan Sara Moræa, d. v. s. Linnés fru, jämte professorerna Ihre och Hesselgren fadder åt professor Floderus' son Petrus.

Floderus var under Linnés sista decennier en av hans närmaste vänner och efter hans frånfälle förmyndare för hans yngre, omyndiga barn.

De nu meddelade uppgifterna lämna bekräftelse på att det ur levnadsteckningarna över Linné bekanta förhållandet att hans närmaste umgänge tillhörde de akademiska kretsarna och alldeles särskilt universitetets och Uppsalas trenne mest ansedda och ryktbaraste lärdomssläkter, Benzelius-Benzelstierna, Celsius och Aurivillius. Av dessa torde den sistnämnda ha stått honom allra närmast, representerad av dess två nyss nämnda medlemmar: Carl, om vilken det heter i en anteckning, att han var »Aurivilliani nominis honos, älskad af sina lärjungar och berömd för sin ovanliga förmåga att göra andra delaktig af sitt rika vetande», och Samuel, den framstående läkaren, som var Rosén von Rosensteins måg och även därigenom kom att stå Linné nära.

Av dopanteckningarna framgår vidare, att Linné hade många förbindelser med Uppsalas adliga familjer, men ej heller var någon främling i de borgerliga kretsarna, där för övrigt hans fru tycks ha haft sitt mesta eller egentliga umgänge. Ganska ofta träffas nämligen »fru archiatrinnans» namn i dopbokens anteckningar om faddrarna åt de små världsborgare, som föddes i rådmäns, handelsmäns och hantverkares hem. Emellanåt var också Linné med, såsom t. ex. 1744, då han stod fadder åt borgaren Christian Osangius' tvillingar Carl och Fredrik, år 1745 åt handlanden Ahlanders son Theodorus Nicolaus, år 1753 åt guldsmeden Carl Lemons son Jakob, som med tiden blev en av Sveriges mest ansedda tenngjutare, o. s. v.

Slutligen må nämnas, att Linné naturligtvis också anlitades som dopvittne av sina egna underhavande, vilket säkerligen beredde dessa glädje och honom själv nöje. Sålunda stodo både han och hans fru den 15 juni 1745 fadder åt trädgårdsdrängen Matts Björkströms dotter Catharina och den 31 mars 1747 åt örtagårdsmästaren Nietzels dotter Anna Rebecka. Vid det senare tillfället fungerade som medfaddrar akademiräntmästaren Julinskiöld, professor Nils Rosén von Rosenstein och fröken Hermansson.

Om Nietzel berättar Linné följande Nemesis-historia, vilken ej finns intagen i de tryckta upplagorna av anteckningarna, men träffas i originalhandskriften i Uppsala universitetsbibliotek: »Nietzel, hortulanus academiæ Upsaliensis germanus, kallas från Cliffford af mig till Uppsala hortus. Han logerar in hos en garfvare, sin landsman. Garfvaren ägde en mycket vacker hustru, som fattar tycke för Nietzel, och han för henne. Garfvaren ser det, men kan ej få vittne, har ej curage att bryta ut och köra bort Nietzel, ängslas, får lungsot däraf, dör. Nietzel ville ej gärna taga änkan, men slipper henne inte. De afla ett barn. Hustrun umgås med käringar, som profetera henne i tredje giftet en professor. Hon ledsnar vid Nietzel och vill ha en bättre, blifver dåraktig, lunatica, skänker bort allt Nietzels till käringarna och på vissa tider måste bindas, då mannen var liflös.

Nietzel täres af sorg och förtret, begynner trösta sig med en sup brännvin, får hæmophysia, phithisia, dör.»

Vid dopförrättningarna, liksom säkerligen vid andra högtidliga tillfällen och samkväm sammanträffade Linné och gjorde bekantskap med åtskilliga märkliga Uppsalabor. Bland dem vill jag nämna akademiräntmästaren Peter Julinskiöld, rådmannen och källarmästaren Nils Kyronius och borgmästaren Peter Herkepæus. De figurera i Nemesis-anteckningarna, och deras av Linné där i all korthet och som exempel på den gudomliga vädergällningen berättade förehavanden voro förbundna med tilldragelser, vilka väckte stort uppseende i lärdomsstaden och, belysta från andra källor, äro av stort intresse som tidsbilder.

Peter Julin eller Julinskiöld, såsom han efter sitt adlande hette, var en begåvad och dugande man, som blev vice räntmästare 1738 och ordinarie 1740. Han var även ett par gånger på professorsförslag och blev hovintendent 1747, riksdagsman o. s. v. Enligt Linné hade han för sina framgångar att tacka intriger och slugt begagnande av mäktiga relationer, men kom slutligen härför i olycka. Denna stod i samband med hans omfattande verksamhet som affärsman och inträffade under den stora finansiella krasch 1767—68, som under partilidelsernas inflytande och till följd av Mössornas hänsynslösa begagnande av sin politiska maktställning drabbade ett flertal av särskilt Stockholms förnämsta köpmän och handelshus och många andra med ruin och förföljelse. Julinskiöld hade genom affärsskicklighet och klokt begagnande av sin ställning och sitt stora anseende förvärvat en betydande förmögenhet, som han placerat i ett flertal bruks- och lantegendomar o. s. v. Han åtnjöt allmänt förtroende, men indrogs i den ekonomiska krisen och måste efter flera månaders försök att hålla sig uppe på nyåret 1768 göra konkurs. Hans skulder uppgingo då till nära tre och en halv miljoner daler kopparmynt, av vilka omkring två och en halv miljoner voro till enskilda personer, mest professorer och andra Uppsalabor, vilka hos honom insatt sina besparingar, 400,000 d. till universitetet, 700,000 d. förlagsskuld o. s. v. Det hela uppgick till omkring 11 $^{2}/_{3}$ tunnor guld i silvermynt. Underrättelsen om den oförmodade konkursen kom, säger Cl. Annerstedt i sin »Upsala universitets historia», som en blixt från en klar himmel och vållade stor uppståndelse och villervalla.

Annerstedts ganska utförliga skildring av kraschen är av stort intresse, och man får en nästan sympatisk uppfattning om dess olycklige upphovsman, om vilken minnestecknaren bland annat skriver: »Säkerligen hade icke något öfverflödigt lif bidragit att bringa honom på obestånd; man kan icke heller upptäcka något spår af att hans tillgrepp i universitetets kassor sträckt sig långt tillbaka i tiden. Man får tvärtom intrycket af, att han ärligt och med mycken talang skött universitetets ekonomi,

tills äfven han såsom stor affärsman träffades af den förfärliga kris, som genom Mössornas strypsystem öfvergick hela landet och bragte en stor del af vår affärsvärld på obestånd». Julinskiöld avled några veckor efter konkursförklaringen, av sorg och grämelse över den olycka, han bragt över sig själv och andra.

Om Kyronius skriver Linné, att han var »kvick, lustig, litteratus, hederlig men farlig i handel», och berättar därefter en ganska lång historia om hans lättfärdiga leverne, tvetydiga verksamhet och intriger som ledamot av borgarståndet, politiska opålitlighet, erotiska snedsprång o. s. v. Trots allt detta fick Kyronius borgmästares titel och var ända till dess han år 1748, efter att ha med en stark dosis opium försökt taga livet av sin hustru, nödgades rymma ur riket en i Uppsala aktad, uppmärksammad och populär man. Till det senare bidrog väl att hans källare eller värdshus var det bästa i staden och att det öl, man där fick, var förträffligt. »Kyronii öl» var berömt, men det var tydligen också starkt. Därom har bland andra Bellman skänkt eftervärlden ett vittnesbörd. I »Fredmans sång n:r 3» låter han nämligen Mowitz efter dess förtärande helt plötsligt avsluta sin korta Uppsala-vistelse:

Mowitz skulle bli student —
Han Uppsala betrakta,
Börja mumla excellent
Grammatica contracta;
Dum och tjock,
Hic, hæc, hoc
Han sig genast lärde,
Hyrde sig en svarter rock,
Kyronii öl förtärde.
Där satt han som misantrop,
Men röder som en vallmo,
Vid sin ståŋka och sitt stop
Och konjugera amo.
Hur han drack,
Ölet stack,
Kärlek hjärnan brydde,
Mowitz tog sitt pick och pack
Och lärdomssätet flydde.

Om Herkepæus berättar Linné, att han var en »ovettig karl» och att han på Kyronii tillskyndan blev anklagad för att ha talat förgripligt om rikets ständer, varför han fick ett hårt straff, o. s. v. Såsom borgmästare i Uppsala var han föga populär och gjorde sig bemärkt som en självrådig och egenmäktig man. Annerstedt omtalar bland annat, hur han år 1751 kom i en skarp konflikt med det akademiska konsistoriet, därför att han utfärdade förbud mot de nattpatruller, som studenterna då

med anledning av rädslan för eldsvådor utförde och som leddes av några professorer och nationskuratorerna. Det hela slutade med att Herkepæus på rådhuset fick en allvarlig skrapa och offentlig varning av landshövdingen.

De minnen och bilder från Linnés Uppsala, som här ovan lämnats, skulle väsentligt kunna fullständigas. Jag får emellertid inskränka mig till att som avslutning anföra ett för förhållandena i Uppsala på 1770-talet belysande uttalande av en märkvärdig man, vilken i början av decenniet såsom student uppehöll sig i lärdomsstaden och som i sin levnads afton ett halvt sekel senare hade beklätt de högsta ämbeten och var »en af rikets herrar», nämligen Anders Fredrik Sköldebrand. I likhet med flertalet övriga adliga studenter på den tiden idkade han i Uppsala vida mer adeliga övningar, d. v. s. »rida, fäkta och voltigera», än bokliga studier. I sina memoarer berättar han också från de två universitetsåren utförligt, hur han red och fäktade, och har rika lovord för stallmästaren Eklund och fäktmästaren Porath. Men Sköldebrand ägde även andra intressen och kom i livlig beröring med flera av professorerna. Bland dem nämner han först Ihre, som »med ungdomens liflighet och hofmannens behag förenade omätlig lärdom», samt därefter Linné i följande sammanställning: »Nordstjärneorden, som då utdelades ganska sparsamt, bars af män, som gåfvo den värde. Den bland dessa, som vunnit den största ryktbarhet, var Linné. Min far hade innan utresan till Algeriet varit känd af honom och därifrån sändt honom flera sällsamma naturalster, bland annat en ört, förut okänd, som fick namnet *Branderiana*.» — Sköldebrands fader hette före sitt adlande Brander och var svensk generalkonsul i Alger. »Detta gaf mig tillträde till den store mannen. Han älskade ungdomens eldiga glädtighet och visste att sänka undervisningen till dess begrepp. Jag minns att jag liksom slukade hvart ord af hans föreläsningar, men det yrke jag valt och de förhållanden hvari jag kom vållade att jag oaktadt mycken lust därtill ej fortfor att studera naturalhistorien.»

Sköldebrands uttalande har synts mig särskilt värt att taga vara på. Det förklarar den upphöjda ställning Linné intog i sin samtids Uppsala och det belyser i all sin korthet hans fängslande personlighet, hans underbara förmåga att efter koxandet i vår Herres rådkammare kunna utföra sitt vetenskapliga storverk och ändock vara en naturlig människa i en rätt underlig tid och i en underlig omgivning.

LINNÉS TESTIMONIUM TIL GEORG TYCHO HOLM 1751

AF

Museumsinspektør CARL CHRISTENSEN, København

FOR ET PAR AAR SIDEN VISTE HR. MAG. SPÄRCK, AMAnuensis ved Zoologisk Museum i Københavns, mig en gammel, haandskreven Bog med Titel: *Bertel Holm: De Holmers Stamme eller Slegt-Bog 1793,* som har været bevaret i hans Hustrus Familie. Mag. Spärck gjorde mig opmærksom paa, at der i den fandtes noget om GEORG TYCHO HOLM, kendt som Linnés første danske Elev. Ved nærmere Undersøgelse viste det sig at være en Afskrift af Linnés Testimonium til G. T. Holm. Hr. Mag. Spärck tillod mig at afskrive dette Testimonium og publicere det, og da det synes mig at være et for alle Linnéforskere interessant Dokument, tillader jeg mig at sende det til Linnéselskabet. Jeg skal knytte nogle Bemærkninger dertil, som stiller Testimoniet i den rette Belysning.

Det varede adskillige Aar, inden Linnés reformatoriske Virksomhed indenfor Naturvidenskaberne satte sig Spor i Danmark, hvor man i lærde Kredse i lang Tid saa paa hans Arbejder med Mistro til deres Betydning. Den naturvidenskabelige Forskning, som i 1600-Aarene var under rivende Udvikling i Danmark (især ved Bartholinerne, Ole Borch og deres Elever), var efter 1700 fuldstændig stagneret, og de store Fremskridt, som navnlig i Sverige er saa fremtrædende henimod Aarhundredets Midte, mærker man intet til i Danmark. De naturvidenskabelige Discipliner ved Københavns Universitet blev røgtet af medicinske Professorer, der i en Aarrække var ældre, indkaldte Tyskere, der aldeles intet gjorde for at befordre Vibenskaben. Botaniken blev fra 1718 forelæst af den forhenværende Barber, JOHANNES BUCHWALD, og efter hans Død 1738 af hans Søn JOHANNES BALTHASAR BUCHWALD. Denne sidste Buchwald holdt

de eneste botaniske Forelæsninger omtrent til sin Død (1763), og han havde sikkert ingen Forstaaelse af de nye Fremskridt, som skyldtes Linné, og det er ganske ejendommeligt, at i den fattige danske naturvidenskabelige Litteratur fra disse Aar har jeg først fundet Linné omtalt 1749. At man stillede sig skeptisk overfor Linnés Arbejder fremgaar af følgende Citat, taget fra en Anmeldelse af Gmelin's *Flora sibirica*, der efter al Sandsynlighed er skrevet af Buchwald: »Hvad for et Tyrannie er det ikke, naar lærde Mænd efter sine egne bestemte Satzer vil nøde andre Lærde, der ere vandte til andre forstaaeligere og ældre Classificationer paa Urterne, at forlade de indførte Navne paa Planterne, og paa en Gang at ophæve all Connexion at tænke paa Forfædrenes Maade. Inden kort Tid skal man neppe kunde vide, hvad deres Meriter, der først have paafunden at classificere Urterne have været, og en eeneste lærd Mands overmaade store Anseelse, formørker mange andres Meriter, ved hvilke forrige Secula have havt lustre».[1] Skønt Linnés Navn slet ikke nævnes, er der jo ingen Tvivl om, at det er ham, der sigtes til. Det anførte viser, hvor revolutionært Linnés systematiske og nomenklatoriske Reformer har forekommet Folk af den gamle Skole som Buchwald.

Imidlertid blev Linnés Berømmelse snart saa stor i Europas »lærde Republik», at det blev et uholdbart Standpunkt i Længden at negligere ham. Buchwald fik da den Idé, formodentlig under Pres fra yngres Side, at sende en af sine Elever til Upsala for dèr at høre Linnés Forelæsninger, og han valgte dertil den fynske Præstesøn JÖRGEN TYGE HOLM (latiniseret Georg Tycho Holm).[2]

Holm var født 1726, havde taget teologisk Eksamen 1746 og dernæst studeret Medicin nogle Aar. Han havde herunder vist Anlæg og Lyst til Naturvidenskaberne, hvorfor han blev valgt af Buchwald til det ærefulde Hverv »at frequentere Linnæum til Upsal og udi det af hannem udgivne Systemate Botanico at profitere». Han opholdt sig i Upsala fra Maj 1750 til Maj 1751, og ved hans Hjemrejse medgav Linné ham det foran omtalte Testimonium eller Anbefalingsskrivelse til Buchwald. Det lyder i den af mig sete Afskrift, der vistnok kun i uvæsentlige Punkter afviger fra Originalen, saaledes:

»Viro Illustri D. D. Balth. Io. Buchwald Posentissimi Danici Regis consiliario justitiæ Professori Hafniensi Medico ord:

S. P. D. Carolus Linæus Arch. Reg. Svec. Med. Prof. ord.

D[omi]num G. Tychonium Holm qvi heic ad latum [latus] meum hæsit per

[1] Kiøbenhavns nye Tidender om lærde Sager 1753: 405.

[2] Om denne Udsendelses Forhistorie og om Holms Livsskæbne har Prof. DIDRICHSEN skrevet en Afhandling: For Hundrede Aar siden, i Krøyers Naturh. Tidsskrift 6, p. 70 ff. 1869. Mine følgende Bemærkninger er dels et Resumé deraf, dels baseret paa Dokumenter, Didrichsen ikke kendte.

integrum annum, nunc reddo, qvodnam viri juvenis ex hisce terris lucrum fuit, ex instituto cum eo colloqvio facillime ipse intelligas. Didicit hic ex solidis principiis dignoscere omnia animalia, Quadrupedia. Aves. Amphibia. Pisces. Insecta. Vermes. cum specificis characteribus qvibus singula a se invicem distingvuntur. Didicit Plantarum partes singulas nosse, artis terminos rite definire, generum et specierum characteres non tantum intelligere sed et construere, nec non Præcepta Philosophica Rei herbariæ et ejus veram historiam literariam tradere. Didicit lapides et mineras distingvere et determinare una cum fossilibus et terris nec non examinare igne docimastico singula. Materiam Medicam sibi familiarem red[d]idit et vires Plantarum ex observationibus et casibus Practicorum demonstrare valet. Collegit heic Plantas indigenas et, exoticas, qvas læta segete in Herbariis pulchre adglutinatas secum ducit. Collegit insecta nostræ Patriæ pleraqve acu transfixa, in scatulis asservata reducit. Collegit etiam non mediocrem copiam variorum lapidum. Diligentiam juvenis infinitam miratus sum, conjuncta hæc fuit moribus antiqvissimis, anima candidissima animo mitissimo ut peream si non hic Decianus erit. Vestrum nunc erit uti vestrate pro ingenio ejusdem, si pro meo arbitrio penderet autor essem, ut mitteretur proximo anno ad qvandam extra Europam Regionem ibiqve describeret omnis generis Animalia, Vegetabilia, Fossilia eaque colligeret pro museo Regio, descripta typis committeret, et sic sibi lauros et serta necteret in nationis suæ decus inque propriam famam. Dein, publico docendi muneri admoveretur ut aducaret [educaret] sui similes Discipulos et apud vos amplificaret scientiam qva carere neqveunt cives.

Tum teneretur colligere Plantas es Animalia vastissimi Regni Daniæ omnia Floram et Faunam Danicam cum omnibus [nominibus] incolarum, locis natalibus omnium descriptionibus perfectis rariorum conficeret ut incolis constarent Patriæ bona, qvæ si norint felices agricolæ. Indigitaret simul Plantas officinales et medicas sponte intra Patriam nascentes, cum locis earundem nec non demonstraret officinalia pleraqve exotica apud vos cum lucro colere. Detegeret Plantas Tinctorias, Mechanicas, Oeconomico usui dicatas nec non agris, pratis, aut pecoribus noxia animalcula et plantas, si enim oeconomia hisce principiis destituta manca semper fuit et erit apud vos eadem caput longe altius erigat hisce detectis. Apud Regem vestrum Potentissimum simulque Sapientissimum Tu commendes virum juvenem pro meritis qvi si favore Regio amplectatur, neqvit non in sui et Patriæ beatissimæ decus emergere. Hoc ob publici usum tanto ardentius urgeo, qvo mihi constet certissime par Ingenium huic arti a natura destinatum vos per seculum, vix habuisse forte vix habituros fore.

Sic tuum Discipulum per annum meum, nunc Tibi, Vir Nobilissime reddo, puris qvidem manibus qvæ ejus ære nunqvam inqvinatæ fuere,

Tua apud me authoritas semper summa erit. Mihi premium laborum summorum evadat si vos uti velitis vestro in Publici et Scientiæ augmentum.

Dabam Upsaliæ 1751 d. 16. Maj.»

Oversættelse:

Carl Linnæus, Kgl. svensk Archiater og Professor ordinarius i Medicin til den berømte Hr. Balth. Johs. Buchwald, den mægtige danske Konges Justitsraad og Professor ordinarius i Medicin i København.

Jeg sender nu tilbage Hr. G. Tycho Holm, som har opholdt sig her hos mig et helt Aar, og hvilket Udbytte den unge Mand har haft her i Landet, vil Du let kunne erfare ved Samtale med ham. Han har efter de grundigste Principper lært at adskille alle 4-føddede Dyr, Fugle, Amfibier, Fiske, Insekter og Orme med de specifikke Karakterer, hvorved de skelnes fra hverandre. Han har lært at kende Planternes enkelte Dele, at definere dem rigtigt ved Kunstord, og ikke blot at forstaa men ogsaa at konstruere Slægternes og Arternes Karakterer og at meddele baade Planterigets filosofiske Grundsætninger og dets Litteratur. Han har lært at bestemme Sten og Mineraler tilligemed Fossiler og Jordarter og at undersøge hver enkelt med Blæserøret. Han har gjort sig fortrolig med Materia medica [Farmakologi], og han er dygtig til at demonstrere Planternes Kræfter efter Lægernes Observationer og Sygehistorier. Han har her samlet hjemlige og exotiske Planter, hvilken smukke Høst han fører med sig smukt opklæbede i et Herbarium. Han har samlet vort Lands Insekter og fører en stor Del med sig opbevarede i Kasser og stukket paa Naale. Han har ogsaa samlet en ikke ringe Mængde af forskellige Slags Sten. Jeg har undret mig over den unge Mands uendelige Flid, der er forenet med klassiske Sæder, det aabenhjærtigste Sindelag og den beskedneste Karakter, saa jeg er aldeles overbevist om, at han vil blive en Decianus. Nu bliver det Eders Sag at bruge Eders Landsmand efter hans Dygtighed, men hvis det skulde afhænge af mig, vilde jeg sørge for, at han næste Aar blev sendt til et Land udenfor Europa for dér at beskrive Dyr, Planter og Fossiler af alle Slags, samle dem for det Kgl. Museum og faa det beskrevne besørget i Trykken og saaledes flette sig Laurbærkranse til sin Nations Pryd og sin egen Berømmelse. Dernæst skulde han befordres til et offentligt Lærerembede for at uddanne Elever lig sig selv og for at udvikle hos jer den Videnskab, som Borgerne ikke kan undvære.

Saa skulde han holdes til at samle det vidtstrakte danske Riges Planter og Dyr, og han skulde lave en Flora og Fauna Danica med de indenlandske Navne, Lokalitet for alle og fuldstændige Beskrivelser for de sjældnere, for at Fædrelandets Goder kan blive bekendt for Indbyggerne, thi hvis Landmændene kender dem, er de lykkelige. Han skulde tillige udpege de officinelle og medicinske Planter, der vokser vildt i Fædrelandet, med deres Voksesteder, og ogsaa demonstrere, hvorledes de officinelle for det meste exotiske Planter med Fordel kan dyrkes hos jer. Han skulde opdage Farveplanter, tekniske Planter, og dem som bruges i Økonomien og tillige de Smaadyr og Planter, der er skadelige for Ager og Eng eller for Kreaturerne, thi Økonomien uden disse Principper [Kundskaber?] har altid været og vil altid blive mangelfuld, og den vil ved disse Opdagelser hæve Hovedet langt højere hos jer. Du skulde anbefale den unge Mand til Eders baade mægtige og vise Konge efter hans Fortjeneste, thi hvis han omfattes af Kongens Gunst, kan han ikke andet end naa at blive en Pryd for sig selv og sit lykkelige Fædreland. Jeg fremhæver for Almenvellets Skyld dette med saa megen desto større Vægt, som det for mig staar som aldeles fast, at I i et Aarhundrede næppe har haft og maaske næppe vil faa en lignende Begavelse fra Naturens Side for denne Slags Studier.

Alltsaa sender jeg Dig, højvelbaarne Herre, Din Elev tilbage, som i et Aar har været

min, og jeg tør sige med rene Hænder, der aldrig har været besudlet med hans Penge. Din Autoritet vil altid staa paa det højeste hos mig. Lad det blive min Belønning for mit Arbejde, at I vil bruge denne jer Landsmand (jer Elev?) til Almenvellets Bedste og Videnskabens Forøgelse.

At Holm var en flink Elev, er der adskilligt, der taler for, men man maa dog forundre sig over, at Linné tiltror sig at have været i Stand til at lære ham den hele Naturvidenskab i alle dens Grene paa saa kort Tid, saa at han ikke alene skulde være i Stand til at uddanne Elever saa dygtige som han selv, men ogsaa til at udnytte sin Viden til Landets økonomiske Udvikling. Det hele Fremtidsprospekt, som Linné udkaster for den danske Konges Riger og Lande, er vidunderligt, naar man erindrer, at det skal indfries af en enkelt ung Mand, han har undervist eet Aar. Men hele dette Afsnit af Linnés Skrivelse falder jo forovrigt godt i Traad med Tidens store Forhaabninger til den mægtige Betydning, Naturvidenskaberne i kort Tid vilde faa for den økonomiske Fremgang.

Mest interessant er vel nok den sidste Del af Testimoniet. Linné havde aabenbart ingen Tiltro til, at Videnskaben, som den da blev dyrket i Danmark, kunde løse nogen af de Opgaver, han skitserer. I den høfligste Tone lader han Buchwald forstaa, at der i Danmark i et Aarhundrede ikke har været nogen saa begavet og saa veloplært Naturhistoriker som Holm, og han vil kunne paatage sig de mangfoldige Opgaver, som der hidtil i Danmark end ikke var rørt ved. Skrivelsen giver venskabelige Raad, men der er en Tone over dem af egen Overlegenhed og Despekt for dansk Naturvidenskab, som ikke var smigrende for Buchwald, den danske *peritus historiæ naturalis*. Linné lader tydelig forstaa, at *han* har lært Holm alt i eet Aar, og han vidste dog, at Holm havde været Buchwalds Elev i tre—fire Aar. Efter hvad jeg har anført foran, var Linnés Opfattelse af Naturvidenskaben i Danmark, saaledes som jeg mener, den kan læses mellem Linierne i hans Anbefalingsskrivelse, i højeste Grad velbegrundet.

Af alle de skønne Planer, Linné udkastede for Holms Arbejde i Danmark, og som skulde kunne give saa omfattende Resultater, blev der forelobig intet. Man havde ikke Brug for Holm, og da man planlagde Anlægget af en ny botanisk Have, forbigik man ham og indkaldte den tyske Læge OEDER til at forestaa Anlægget. Jeg skal ikke her komme ind paa en Omtale af, hvad Grundene hertil var; den rimeligste er vel den, at Regeringen paa det Tidspunkt ikke anede Holms Eksistens, og forovrigt havde han ikke ved nogen videnskabelig Grad eller ved nogen Publikation kvalificeret sig til en saa betydningsfuld Plads som Botaniker. Han blev sendt til Kongsberg som Læge under en der udbrudt Epidemi med Paalæg om at undersøge Stedets Naturalier. Han kom hjem derfra 1753, og rimeligvis har han selv følt, at han, trods Linnés glim-

rende Anbefaling, endnu havde meget at lære, thi 1754 rejste han igen til Sverige, hvor han, mest i Upsala, opholdt sig til 1757, i hvilket Aar han promoveredes til Doktor under Linnés Præsidium med en lille, ganske ubetydelig Afhandling: *Prodromus Floræ Danicæ.*[1] Kort efter rejste han hjem til København.

Paa denne Tid var Linnés Berømmelse paa det højeste, og det var umuligt at negligere en Mand, der var anset som en af hans dygtigste Elever, og som tilmed var kreeret til Doktor af Linné selv. Som Botaniker kunde Holm imidlertid ikke faa noget Embede, da intet var ledigt ved Universitetet, og da Oeder baade var Direktør for den nye botaniske Have og Udgiver af *Flora danica*. Man benyttede sig dog af Holms Sagkundskab, idet en Kommission, der var nedsat for at overveje Oeders Planer om Udgivelsen af *Flora danica*, afæskede ham en Erklæring om disse Planer. Holm indgav til Kommissionen tre lange Erklæringer, der nu findes i Rigsarkivet i København og er meget interessante Dokumenter. Den ene handler om *Flora danica*, de andre to indeholder en Kritik af Oeders Ideer om Planternes Systematik og Nomenklatur, hvorom Oeder havde sine egne Meninger, der paa væsentlige Punkter var stridende mod Linnés. Holm viser sig i sine Erklæringer som Linnés svorne Tilhænger, der finder Oeders Anskuelser ganske forkastelige, saaledes især den, at der i Naturen ingen *genera* gives.

Kommissionen fandt Holms Indlæg fornuftige. I den endelige Instruks til Oeder om *Flora danica* (1759) er mangt og meget af Holms Kritik taget til Følge, og Oeder blev beordret til hyppig at raadføre sig med Holm under Forarbejderne til *Flora danica*. Oeder fulgte imidlertid ikke sin Instruks i alle Punkter, og da Holm døde, før hans Medarbejderskab ved dette Nationalværk blev paabegyndt, er hans Betydning for Værket kun ringe. Dog har han sin væsentlige Andel i, at Oeder i de første Hefter af Værket mod sin Vilje optog Linnés Navne paa Planterne, ganske vist kun som Synonymer og endda som de sidst nævnte, hvad Linné blev fornærmet over. Som en lille Hævn citerede han *Flora danica* ved det første der under en Plante givne Navn, men uden at anføre Bogen, hvorfra Oeder havde taget det. Oeder fik derved Udseende af, at han foretrak et Bauhinsk eller andet gammelt Plantenavn fremfor et Linnéisk, skønt Sandheden var, at Oeder aldeles ikke vilde have Navne paa Planterne; han opførte kun Synonymer.[2]

I disse Aar (1758—59) blev der oprettet et Naturaliekabinet paa Palæet Charlottenborg i København, og Holm, der havde gjort sig bemærkt af de styrende — bl. a. var han bleven opfordret til at deltage i

[1] Trykt i Amoen. Acad. vol. 5.

[2] Om den lille Kontrovers se Oeders Breve til Linné, trykt i Krøyers Nath. Tidsskr. vol. 7: 357–363.

den store videnskabelige Ekspedition til Arabien, hvad han vægrede sig ved, hvorfor en anden af Linnés Elever, P. FORSSKÅL, blev antaget —, blev udnævnt til Professor i de økonomiske Vibenskaber (Botanik og Mineralogi) ved denne Anstalt i September 1759. Hans fra Sverige medbragte smukke Samling af Mineraler blev overgivet til Kabinettet. Fremtiden laa nu lovende for ham, og Regeringen havde den bedste Tro til ham. For at uddanne sig videre fik han Understøttelse til en længere Rejse til England og Holland, men inden han fik tiltraadt denne, blev han angrebet af en i Byen udbrudt Blodgangsepidemi og faldt som Offer for den d. 25 Sept. 1759.

»Ved Holms Død gik Botanikken under i Danmark», skrev den kendte dansk-norske Præst WILSE flere Aar efter, men saa slemt var det naturligvis ikke. Det er dog sikkert, at dansk Vibenskab led et stort Tab ved hans tidlige Død, bl. a. derved, at den friske Luftning, Linné havde bragt over Naturvidenskaben, og hvoraf kun et svagt Pust med Holm var ført til Danmark, endnu i nogle Aar ikke kom til at vaje her. Holm fik ikke indfriet nogen af de store Forventninger, man nærede til ham, men han bør dog mindes som den første danske Pioner for de nye Anskuelser i Naturvidenskaben, dem der udgik fra Sveriges store Linné, og som snart med de yngre Linnéelever J. C. FABRICIUS og MARTIN VAHL skulde gaa deres Sejrsgang ogsaa over det hidtil saa vrangvillige Danmark.

KALM SOM STUDENT I UPPSALA OCH LÄRJUNGE TILL LINNÉ ÅREN 1741—1747

Föredrag vid högtidssammankomsten den 27 maj 1923

AV

J. M. HULTH

UPPSALA UNIVERSITETSBIBLIOTEK ÄGER EN SAMLING brev till hovrättsrådet, sedermera vicepresidenten baron STEN CARL BJELKE (född 1709, död 1753), vilken samling biblioteket år 1895 fått från arvingarna efter landshövding Hans Järta.

Bland breven till Bjelke befinna sig ett sextiotal, skrivna av den finske naturforskaren och Amerikafararen PEHR KALM, född 1716, död 1779 som professor i Åbo. Då dessa brev blott något litet varit föremål för publicering,[1] och då de äro av ovanligt stort intresse såsom belysande en viktig epok i Kalms liv eller tiden fr. o. m. 1741 till hösten 1747, då Kalm anträdde sin amerikanska resa, har jag velat taga mig friheten att vid detta Linné-Sällskapets sammanträde meddela ett och annat ur denna brevväxling.

När Kalm 1735 inskrevs som student i Åbo, tänkte han först ägna sig åt den prästerliga banan, men lockades snart in på naturforskningens fält av den unge physices professorn JOH. BROWALLIUS,[2] som invigde sina lärjungar i bl. a. de nya idéer i naturalhistorien, som hans vän Carl Linnæus kommit fram med. Genom Browallius kom Kalm i förbindelse med baron Bjelke, som själv var en intresserad naturforskare och en av

[1] G. SUOLAHTI har begagnat brevväxlingen för en uppsats om huru Kalm kom att bli professor i Åbo: Miten Pietari Kalm tuli proffessoriksi. — Historiallinen aikakauskirja, 8 (1910), s. 15—28.

[2] Född 1706, död 1755 som biskop i Åbo.

Vetenskapsakademiens stiftare; dessutom en förmögen man. Han upptog Kalm i sitt hus och bekostade hans studier och naturvetenskapliga resor under en lång följd av år. Bjelke ägde flera stora egendomar och bland dem det vackra godset Lövsta i Funbo socken, ungefär 1 mil från Uppsala. Dit hade Bjelke koncentrerat de storartade odlingar av foderväxter, särskilt gräs, som han med stor intensitet och med ovanlig energi bedrev. På Lövsta stationerades nu Kalm som ett slags prefekt för kulturerna. — Bjelke själv hade icke mycken tid att vara där. Och Kalm lämnar långa rapporter i brev om hur det går med odlingarna. Men dessutom redogör han för sina egna studier och framtidsplaner. Ty Kalm hade inskrivits som student i Uppsala redan i dec. 1740 och vistades där för sina studier längre eller kortare tider eller for in och ut från Lövsta på dagen. Speciellt hade Kalm att begagna sig av den undervisning, som lämnades av den nye professorn Linnæus, som hösten 1741 tillträdde sitt ämbete. Det är många intressanta upplysningar om Linné vi finna i Kalms brev, och jag skall anföra åtskilliga brevutdrag. Kalm tycks först i dec. 1741 ha gjort sin första uppvaktning hos Linné, ehuru det är möjligt, att Bjelke redan förut gjort dem bekanta. Emellertid dröjde det en tid, innan Kalm fick riktigt fatt i sin lärare, och han skildrar på följande sätt, huru detta gick till (brev $^{10}/_{2}$ 1742[1]):

»Til et slut nämnde iag, hurudan iag funnit D. Linnæus; nemligen ehuruväl iag i början tyckte, at iag ei fann hos honom det förtroende som iag önskade få, samt at alt tycktes vara mycket främmande, likväl har iag sedan funnit underspelet. Det kom väl dels deraf, at han altid hade främmande, då iag var hos honom, dels och mäst derföre, at iag för samma hans främmande ei hade frihet och tillfälle, at tala med honom, som iag ville; ty iag trodde mig vara täml. säker på greppet, at intaga hans sinne; och dertill fann iag et önskeligt tilfälle, då iag var sidsta gången hos honom, då iag och erhölt alt, och nästan mera, än iag önskade: han hade då ingen hos sig, än sin domi placens uxor, den han i sin oration säger vara et impedimentum för en man som för wettenskapernas skull vil resa omkring och i naturkunnigheten profitera. Sedan iag, efter min nådige herr Barons undervisning, med få ord til början betygat den längtan, som iag altid haft sedan iag fått höra nämnas hans namn til at profitera af en så lärd man, och beklagat, at tillfället dertil til den stunden varit mig betagit, samt fägnade mig, at nu vore iag i hopp at se min önskan bli upfyld, hade detta et sådant värckande hos mannen, at han både med ord och i gerning omfamnade mig med större kärlighet, än iag kan säga: han frågade, om iag vore något inkommen in Hist. Nat., iag svarte: min hog är ganska stor dertil, men iag har ei haft tilfälle dertill, ty hvad min kundskap i Botaniquen angår, så har det endast

[1] Kalm rekapitulerar innehållet i ett föregående brev, som ej kommit Bjelke tillhanda.

varit empirie och några få örters kännande til namnet, men mera intet; doch sade, at iag, sedan iag fått den nåden at få min nådige herr Baron til min Mæcenas, har begynt, efter högvälborne herr Barons befallning, läsa D. Linnæi skrifter, och söka inkomma at bli Methodicus, hvarvid iag åter beklagade, at iag har ganska svårt med orda-termerne, samt anhölt om hans undervisning: nämde derhos, at in Mineralogicis et Zoologicis vore iag Talpæ cæcior; och viste ei huru iag kunde få någon insicht deri. Han svarade: I alt detta skal ni få bli underwist af mig, och vil iag, om ni så vil, i wåhr hålla för Ehr Collegia privatissima i Mineralogien och Zoologien; i Botaniquen skal Ni ei allenast få biwista fritt mina publica och privata Lectioner, utan äfven ha frihet, at komma til mig när ni wil, och fråga min undervisning: och ju oftare ni kommer, ju kärare skal ni vara. För detta här alt är ganska nödigt för Ehr, som kommer at resa. Jag aflade för et sådant D. Linnæi tilbud min ödmiuka tacksäjelse, och sade, at det vore en större gunst än iag kunde begära. Han frågade vidare, om iag kunde erhindra mig några termer eller saker i hans skrifter, som iag läst, och ei kunnat få reda på: iag framdrog en hop i Botanicis, dem han uttydde för mig: iag började med Syst. Nat. och nämde par ord af Zoologien, som iag då kunde erhindra mig: hvarpå han tog fram sit Syst. Nat. och förklarade i Zoologien alla sina Termer, gåendes helt och hållit igenom den samma; viste mig än vidare åtskilliga sina observationer deri, dem han sade sig framdeles vela communicera med mig. Nu står det, min store Mæcenas, i Eder nåd, om iag af denna förmåhn får bli delachtig.»

Linné underrättar Kalm ($^{7}/_{4}$ 1742) att »hela academiska Trägården kommer at inrättas på en hel ny method» och visar honom de nya ritningarna därtill. Linné ber Kalm framföra sin önskan till baron Bjelke att få åtskilliga små träd, helst ett par stycken av var sort, från Lövsta till plantering i akademiska trädgården. I samma brev prisar Kalm »den gunst och ynnest, som Doctor Linnæus visat och dageligen visar mig, emedan iag har frihet, att fråga honom i alt hvad iag vil in Historia naturali». Genom flit och trägna studier i Linnés ämnen vinner han alltmera hans förtroende, och Linné är outtröttlig i sitt arbete för Kalms bästa. 1745 erbjuder sig Kalm att renskriva Linnés manuskript till Flora suecica, ehuru detta tyvärr var förbundet med ett självisk intresse hos Kalm att i förtid få komma åt beskrivningarna över de svenska gräsen för Bjelkes räkning. Linné, som naturligtvis ej fick veta om detta tilltag, skänkte honom ett ex. av boken, när den kommit ut, med dedikation. Detta ex. finns nu i universitetsbiblioteket i Helsingfors. Kalm hjälpte honom även med upprättandet av registret till Västgötaresan, och dedikationsexemplaret till Kalm finnes i Uppsala universitetsbibliotek.

Den $^{1}/_{5}$ 1745 skriver Kalm: »Jag går för ro skull och i hans privata Collegium efter han tillbudit mig det, men iag skäms ibland, då han giör så stort väsende af mig, så de andra studenterna lära troo at iag är ett stort diur».

Och Kalm har fått det för en student ovanliga tillståndet att vara och vistas i trädgården, när han ville, samt att andra studenter kunde få vara där samtidigt med honom och under hans uppsikt. En gång (12 nov. 1745) skriver Kalm:

»Än har iag ei varit in til Upsala och fått råka Prof. Linnæus; men nog tror iag det, at då han får höra, det Hist. nat. i framtiden torde komma in på Scholor, Gymnasier och Academier, och han finge lof at examinera Magistrandi och Prestandi[!], han lärer en lång stund dansa omkring af glädje i Cammaren.»

I brev av $^{31}/_{10}$ 1746 berättar Kalm, att han hade varit hos Linné, som visat honom ett brev från Hårleman, däri denne avråder Linné från »at begära någon åhrlig recompense för sina värck af publico. Han [Linné] har svarat på ett helt ark, sagt sig aldrig velat eller ärna söka sådant, men svaret har varit oändeligen subtilt; han har deri upräknat alla de förmåner alla de andra Professorer ha för honom, Theologerna med sina Pastorat, Solander[1] med collegier för adelsmän, Klingenstierna[2] tillökning på sin lön, Rosén[3] dubbel lön, etc. och sagt sig ei afundas dervid, de äro alla goda karlar och hans vänner; han sköter ei derom, om 200. plåtar går til för honom til Såcker, The och Coffé för dem, som vela bese acad. Trädgården; han har skrifvit sig nu vara i den ålder, at han äfven kan giöra sig goda dar som de andra Professorer, och behöfver ei vara mera slaf, än de; besynnerligen som han redan vunnit nog namn och heder hos utlänningen. Han är likväl nog förargat här öfver: han sade, at han vil hålla en gång för min nådiga Hr Baron en ståtelig och dyr samt rar illumination, det är, at när Hr Baron kommer til honom en gång, vil han giöra en brasa af alla sina manuscripter han annars tänckt ge ut. iag frågade, hvi han ändteligen hade i sinnet at hälst bevisa Hr Baron en sådan heder hvilken Hr Baron ganska litet vore betient med? Jo, svarade han, han är den endaste, som rätt kunde estimera huru dyr och kostbar en sådan brasa och illumination wore. brefvet har han slutat med et ordspråk: Virtus laudatur et alget.»

Kalms studier i Uppsala avsågo i första hand hans utbildning för blivande stora resor. Bjelke bekostade flera kortare resor för honom såsom bl. a. resan till Bohuslän 1742, Stockholms skärgård 1743, Västergötland 1745. På Bjelkes resa till Ryssland 1744 var Kalm med. Kalm

[1] Daniel Solander, född 1707, juris professor i Uppsala, död 1786.

[2] Samuel Klingenstierna, född 1698, professor i matematik i Uppsala, död 1765.

[3] Nils Rosén von Rosenstein, född 1706, medicine professor i Uppsala, död 1773.

var mycket enträgen att få företaga en andra resa till Bohuslän, vilket dock aldrig blev av. Bjelke hade befallt Kalm att renskriva sina resejournaler för tryckning, men tyvärr blev endast Bohuslänska resan tryckt. Innan detta skedde hade Kalm rådgjort med Linné, som väl i ett anfall av misshumör på det livligaste avrådde honom (brev $^{12}/_{11}$ 1745):

»Prof. Linnæus säger, hvad sina nyligen tryckta resor vidkommer, och ger sig Fahn derpå, at han fruchtar, det vid nästa Riksdag, sedan de fått läsa igenom den, de då torde fordra honom til ansvar, och begära veta, hvad han gjort med sina undfångna resepengar åhr 1741 efter han intet skaffat fram något nyttigare, än sådana, i de flestas ögon torra och osmakliga resor och dagsvärcken.»

En annan gång är dock Linné mera optimistisk. Han meddelar då, att han tänkte utgiva sin lappska och sin Dalaresa, vilket dock beklagligtvis ej skedde i hans tid.

Den första stora utrikesreseplanen för Kalm var en resa till Island, som väl skulle bekostas av Bjelke. Det talades om den 1742, och ANDERS CELSIUS[1] var mycket intresserad för planen. Celsius lovade Kalm, att han privatissime skulle få åtnjuta Celsius' undervisning i astronomi. Men Celsius och Linné hade uppgjort en annan plan för Kalm, en resa till Goda Hoppsudden. Kalm berättar därom i brev av den $^{7}/_{4}$ 1742:

»I förgår giorde Doct. Linnæus mig den proposition, om jag ei ville påtaga mig, at resa ut til Africa til Caput Bonæ spei, och se hvad örter der vore, samt giöra åtskilliga observationer, der iag finge så stort stipendium, at iag kunde resa med det samma, och hafva min utkomst; frågade vidare, om icke Prof. And. Celsius talt med mig derom; emedan iag tillika skulle giöra Mathematiska observationer. Jag svarade: nei, derom har Prof. A. Celsius ei talt med mig; men det har iag sagt åt honom, at iag ärnar til Island, och at Herr Baron Bielke lofvat draga omsorg om samma resas fortgång, och tror iag han håller sina ord. D. Linnæus sade: Jag kan ei se, at I fån andra örter i Island, än iag fan i Lappland, men at resa til Caput Bonæ spei eller til Grönland, det skulle mera löna mödan. Jag svarade: nei til Island skal iag: och hvad resan til Caput Bonæ spei angår eller til Grönland, så skal Herr Doctoren ei fråga mig til derom, utan tala med Herr Baron Bielke, ty hans vilja är min lag. Kunnen I bringa honom dertill, nog skolen I finna lust hos mig til den resan, endast at I perfectioneren mig dertil, annars hafven I sielf både skammen och skadan. Han bad mig ingalunda tvifla på sin flijt och information, och i det samma fick han främmande, sedan har jag ei haft tid, at tala med honom: ei heller har jag på en vecka talt med Professor A. Celsius. men om framdeles något kommer at talas härom och herr Baron ger sitt samtycke, nog har jag lust».

[1] ANDERS CELSIUS, född 1701, astronomie professor i Uppsala, död 1744.

Resan till Goda Hoppsudden blev ej av, Celsius' snart timade död (1744) gjorde väl planen om intet.

Kalm kommer emellertid med en ny reseplan, som nu gäller Kina och vilken försätter Linné i eld och lågor. Kalm berättar härom i brevet av den $^{24}/_{1}$ 1745.

»Hr Prof. Linnæi ynnest och vänskap för mig tager alt mehr och mehr til. I går då iag var inne hos honom, kom iag af en händelse, at falla på en pensée af en Botanisk resa iag åstundade giöra, hvaröfver han blef så glad, at han just dansade och hoppade omkring i kammaren, och iag tror, at han sade väl 10. gånger, at den resan skulle vara långt bättre, än den til Caput Bonæ spei, eller någon til norra dehlen af America. iag sade, at iag åstundade få giöra följe, och resa med Caravanen, som hvart annat eller hvart tredje åhr går från Ryssland til China, ty då finge iag gå igenom Siberien, mäst alla Tatarierna, och norra dehlen af China; samt då resa på den ort, der få Botanici varit: han svarade härpå, at i norra dehlen af Asien och i hela China har aldrig en enda Botanicus Systematicus varit; han bad mig för Guds skull (iag brukar hans egna ord) och för min salighets skull skrifva til Hr Baron härom och andraga följande skiähl, orsaker och bevekande grunder til arbetande på samma ändamål:

(1° at som sagt är, ingen Botanicus Systematicus, än mindre någon dugelig Historicus naturalis varit uti hela nörra dehlen af Asien, enkannerl. norra dehlen af China, som ligger under samma Pohlens högd med oss, då deremot alla de andra verldzens dehlar äro täml. väl beskrifne.

(2° at man då kunde få tilfälle, at få derifrån til Europa frön af Thée, som eljest är ogiörligt at få och föra hit om ei en Botanicus komme dijt: at han vil lära mig sättet, at såvist som $2 \times 2 = 4$ bringa dem hijt til Sverige oskadde, och at de sedan utsådda skola växa upp: at detta enda skulle skaffa herr Baron et odödeligt namn och nation en lyster.

(3° Wijste han mig utaf Kämpfers resebeskrifning, som nämner om örterna i China, en stor dehl af våra vulgairesta och mäst förachtade, som i ymnoghet växa der.

(4° Wijste han mig deremot en stor hop rara wäxter och träd, som aldrig finnas i Europa; men wäxa dock i China under samma Polens högd med oss: af åtskilliga dessa träd nämndes deras œconomiska nytta. e. g. et slag Fikonträd, som bär ymnoga Fikon, dem invåhnarna bruka; ganska många andra träds fruchter.

(5° Fast Peking ligger under samma polens högd med Italien, så vet han doch af resebeskrifningar, at wintrarna äro der nästan så kalla som hos oss.

(6° at man då hade tilfälle at få samla frö och se ganska många

af de Chinesiska, Tatariska och Siberiska gräsarter, at samla frö af allehanda i vår Oeconomie nyttiga träd och andra växter.»

Men var finna respengar. Linné föreslår, att baron Bjelke skulle sätta sig i förbindelse med ryska kejsarinnan, som möjligen ville bekosta karavanen, vilken då naturligtvis också skulle arbeta för Rysslands del.

»Detta var kortligen det Prof. Linnæus bad mig härom skrifva; han repeterade upp för mig 2 à 3 gångor sina raisoner, och var ganska mohn, at iag ei skulle förgäta någon; iag kan och ej annat minnas, än at iag anfört alla; han sade sig vela äfven nu denna wecka skrifva til Hr Baron derom; och får se om iag icke spår sant, at iag ännu denna wecka får skrifva et annat bref härom til hr Baron med flera bevekeliga skiähl, när Prof. Linnæus endast litet får mehra grunda på denna saken, om iag annars får döma efter hans obeskrifveliga pickhoga.» — Detta intressanta förslag leder dock ej till något vidare resultat.

I brev av den $^{22}/_{10}$ 1745 berättar Kalm, att Tärnström,[1] vilken skulle som skeppspräst medfölja et av det ostindiska kompaniets fartyg, »tycks på sitt sätt vara mycket nöjd med ostindiska resan, men hans hustru qvittrar lirum larum och siunger Jeremiæ klagovisor, at det är både gråt och löje värdt se på henne». Linné föreslår också Kalm att möjligen tänka på en sådan resa. »Prof. Linnæus sade mig», skriver han, »det han önskade gerna få sätta kragen på mig och sända mig dit; iag svarade i enfaldighet, att iag vore nog nögd dermed, endast iag vore säker, det iag finge tilstånd bränna upp krage och kappa så snart iag komme tilbaka». »Denna resan vore», tillägger Kalm, »mehra curieux än nyttig för vårt kalla Svärje». Mera nytta väntade han av en resa till Norra Amerika, vilken nu blir föremålet för hans och hans gynnares strävanden.

Som värdig reseplan för Kalm efter den amerikanska resans fullbordande framkastar Linné en resa till det Heliga landet. Kalm skriver därom den $^{31}/_{10}$ 1746:

»Prof. Linnæus och iag hafva språkat om Resor; han trodde, at en framdeles til Terra Sancta vore ei så orådlig; han menar, at man skulle hafva minsta svårighet, at få stipendium dertil, emedan Prästernas interesse beror derunder. Han säger, at Secret. Carl[e]son[2] sagt, det det skal vara oändeligen lätt, at der få resa omkring, och ei särdeles farligt. Nog hade iag otrolig lust, at få göra den resan, lappri hvar iag skulle lida. Må det kan ske? Må pengar dertil af publico skulle bestås.»

Och i november talas det om planen i domprosten Celsius'[3] närvaro. (Brev av $^{4}/_{11}$ 1746.)

[1] Christopher Tärnström, född 1703, Linnés lärjunge, medföljde som skeppspräst ett av Ostindiska kompaniets fartyg på resa till Kina, dog under färden 1746.

[2] Edvard Carleson, född 1704, beskickningschef i Konstantinopel, president, död 1767.

[3] Olof Celsius d. ä., född 1670, död 1756.

»Wid mit sidsta wistande i Upsala förleden Fredag språkade iag länge om aftonen med gubben Celsius hos Prof. Linnæus. Linnæus kom at säga åt honom, at iag hade en stor lust at få resa til och uti Terra Sancta; då gubben strax sade til mig: Herre Gud wälsigne Ehr för et så godt upsåt: iag wil öfvertala alla iag känner, at samskiuta något dertil.»

Planerna för en Palestinaresa höras ej vidare av. Allt koncentreras på Amerikafärden. Att redogöra för alla de svårigheter och motigheter, som reste sig, innan allt var klart, kan ej här komma ifråga. Det är för resten bekant i litteraturen. Jag vill här blott omnämna en episod, som på visst sätt fördröjde Kalms Amerika-resa. Kalm skriver om det mycket utförligt i brev från Uppsala av den 3 juni 1746. »Min nådiga herr Baron lärer lätteligen finna, huru bestört jag blef, när Herr Öfverhof-intendenten Hårleman[1] i går lätt kalla mig till sig, och hvars första fråga till mig war; om iag nu mehra intet ville resa til America? Jag svarade: hit til denna stund har det väl varit min högsta åstundan att få göra den resan, och ännu vet iag ei af någon annan tancka. Hr Öfverhof-intendenten sade: Archiater Rosén har i Stockholm i stora samqväm spridt ut, at Ni vil gifta Ehr, och at ni beslutit at ei resa ut, utan at ni endast vil använda stipendierne til Ehrt bröllop och giffte, samt at ställa Ehrt huushåld i stånd.» — — — — — — — — — — — — — —

»Rosén har sagt det åt Gref Piper, åt ganska många af Wettenskaps Academiens ledamöter, at ni absolut intet vil resa ut, utan vil hava de förenämnda afsikter med penningarne.»

Kalm kan naturligtvis ej annat göra än på det skarpaste protestera mot Roséns lögner. Han har aldrig ett ögonblick tvekat att resa. Och resan var för honom det viktigaste av allt. Visserligen bekänner han nu sitt hjärtas hemlighet, som han trodde endast skulle vara känd av tre personer. Han är förlovad och det med jungfru Lisa, kammarjungfru hos Bjelkes maka. I breven höres intet vidare om denna Kalms inklination. Kalm gifte sig ju sedan i Amerika 1750 med prosten Sandins änka.

Hårleman var Kalms välbevågne gynnare och uträttade mycket till hans förmån. Bl. a. lagade han, att det akademiska konsistoriet under hans vistelse i Uppsala i juni 1746 blev sammankallat, och i egenskap av præses i Vetenskapsakademien gick han själv upp i konsistoriet »och anmodade professorerna, at stå vid sin förra giorda lofven, nemligen at lämna det första af de ledigt blifvande Magnatum stipendiis til den Americanske resan; hälst som man täml. wist wiste, at några stycken af Professorerne ingen ting mindre ärnade, än gifva det åt mig; i bemälte Consistorio samtycktes enhälligt, at iag skulle få det.» (Brev 22 juni 1746.) Men icke långt efter uppstodo åtskilliga nya svårigheter vid beslutets verkställande.

[1] Carl Hårleman, född 1700, berömd arkitekt, död 1753.

Kalms studier i Uppsala voro som förut sagts huvudsakligen riktade att utbilda honom för blivande resor. Utom med de naturhistoriska ämnena sysslade han med de ekonomiska disciplinerna. Och den ekonomiska nyttan var det huvudsakligaste föremålet för hans forskningar, såsom det oftast var i detta tidevarv. Om sina studier i medicin nämner han just ingenting. Man kan blott konstatera, att ämnet ej intresserade honom. Emellertid tänker han tidigt på ämne för disputation. I april 1743 framkastar han ämnet: De historia naturali Provinciæ Bahusiensis, om han nämligen bereddes tillfälle att få göra en ny resa till Bohuslän detta år. Disputationen skulle delas i två delar, varav den ena skulle hållas under arkiater Roséns, den andra under prof. Linnæus' præsidium.

Planerna på disputation vila ett par år men upptagas sedan med större intensitet, enär det gäller att vinna kompetens till sökande av professur i Åbo.

Uppmanad att bege sig in till prof. Linnæus för att inhämta hans råd och mening, får han av denne följande svar (brev $^{18}/_{4}$ 1745): »Han finner sig mehr än redobogen at befrämja alt hvad han kan i det som angår min lycka och välfärd; han finner högst nödigt at ei försumma detta tilfälle; men tillika skulle det gräma honom af innersta hierta, om iag skulle komma at antingen disputera eller och at antaga Graden under någon annan än honom, emedan han giort sig et nöje och liksom en heder at framför andra af studerande, undervisa mig i allehanda stycken af Historia naturali, samt hafva til mig et mera förtroende än til andra studerande». Han tycker det ej vara nödigt att resa över till Åbo och disputera, då professorerna redan hava prov på vad han duger till genom det han ingivit till Vetenskapsakademien. Linné hoppas, att om prof. Brovallius vill, så kommer Kalm på förslaget, »fast alla de andra af Herrar Professores wore emot; ja om det vore Knäfvelen sielf, som wore emot mig».

Sedan Kalm nu beslutat sig för att disputera, har han länge varit tvehogsen om ämnet (brev $^{18}/_{4}$ 1745). »Att taga någon lappris materia, som ei kunde hafva någon värckelig nytta in vita communi och åt det allmänna, har iag aldeles en osmak til». Tänkte först på »at utge det förnämsta af min Bohuska resa, och hvad iag dageligen observerat; men som någon torde täncka at det ei är svårt at skrifva en disputation, om iag endast spatzerar ut några dagar och skrifver upp hvad iag ser, så neque hoc placuit. Derefter började iag på at arbeta om plantarum indigenarum usu oeconomico in Åbo, och tog mig egenteligen före, at drifva hvad man af våra hemväxter kunde bruka i stället för bröd, samt til gröt och välling, ärnandes lämna til en annan gång hvad man af våra växter kunde bruka som olera, acetaria, loco Sacchari, condimenta, bakelser, potus etc. men sedan iag arbetat deri 3. dagar, och intet fann det så väl utarbetat som iag ville, samt at tiden til en så härlig materies

rätta och tilbörliga utarbetande vore för kort, så kastade iag bort den, och ärnar drifva den materien i min Gradual-disp. vil Gud; nu har iag satt mig före, at utarbeta en materia, deri iag vil visa, huru en Landtman bör bära sig åt, at han, efter Chinesernas exempel, ei har den ringaste jordlapp på sina ägor, som han ei både kan, och bör använda til sin nytta: iag vil alt af exempel bevisa huru det är möjeligt; iag skal af egna observationer bevisa altsammans, tör hända at iag skal taga några få, hvilka skicka sig i mitt ämne ganska väl, af det Prof. Linnæus observerat; iag vil bevisa, at det är absolut möjligit, at ernå et sådant syftemåhl; sättet blir sådant: har en Landtman, e. g. mycket skarpa backar på sina ägor, då skal han applicera på dem de och de växter, och den och den nyttan har han af de växter: har han mycket sumpiga orter, så skal han applicera de och de växter om han vil bruka de orter så sumpiga som de äro. o. s. v. iag täncker visa, hvaruti konsten kan hielpa naturen med mehra; ju mehra iag arbetar på denna materia, ju sötare blir den för mig» . . . . Disputationen skulle snart bliva färdig till tryckning och omfatta en 6 à 8 ark.

Något senare på våren konfererar han ytterligare med Linné, som av Bjelke blivit ombedd att avgöra frågan, hur det skulle ställas med disputerandet. Linné bestämmer då, att första disputationen skall hållas i Åbo under Browallius och den andra (för graden) i Uppsala under Linné. Emellertid blev det som bekant aldrig någon disputation av.

Kalm hade gjort sig stora förhoppningar om den efter prof. Browallius' befordran till en teologisk professur lediga physices professuren i Åbo. Ehuru Linné i början ställde sig avvisande mot Kalms planer, såsom framgår av Kalms brev till Linné 1744,[1] var han dock senare idel välvilja och gjorde jämte sina vänner allt vad som göras kunde. Emellertid kom aldrig Kalm på förslaget till professuren, som 1746 tilldelades Mennander.[2] Det är möjligt att Kalm i sista stund återtagit sin ansökan. Jag har ej haft tillfälle att närmare undersöka förhållandet.

Kalm, som 1746 blivit förordnad till docent i naturalhistorien och ekonomien i Åbo, tycks ha tagit saken ganska lugnt.

Han funderar nu på den lediga adjunkturen i filosofi och säger sig skola börja läsa logik och metafysik.

I slutet av år 1746 föreslår Åbo universitets kansler greve C. G. Tessin hos Kungl. Maj:t, att den lediga poeseos professionen i Åbo skulle förvandlas till en lärostol i ekonomi. Så sker också, och till denna professur borde Kalm anses självskriven. Han erhöll också första förslagsrummet, men först efter många strider med medtävlarna och efter mycket rabalder — även ständerna och sekreta utskottet lade sig i sa-

[1] Bref och skrifvelser från och till Carl von Linné, I: 8, 1922, s. 6.

[2] Carl Fredrik Mennander, född 1712, professor i Åbo, ärkebiskop, död 1786.

ken — blev han den 31 aug. 1747 utnämnd till professor. Om alla dessa befordringshistorier innehåller brevväxlingen många intressanta detaljer.

För de ingående skildringarna om foderväxtodlingarna vid Bjelkes egendomar har jag ej nu tillfälle att redogöra. Jag vill blott nämna, att den i skogsparken vid Lövsta nu som vild i flororna upptagna *Astragalus glycyphyllus* torde av Kalm vara utsådd på 1740-talet av frön från Västergötlands silurberg.

Tiden medger icke flera utdrag ur brevväxlingen. Det anförda kan möjligen vara tillräckligt för att belysa Kalms strävanden under Uppsalatiden och dessutom lämna några nya bidrag till kännedomen om Linné.

ETT JAPANSKT PORTRÄTT AV KARL PETER THUNBERG

ÅR 1828 UTFÖRDE DEN JAPANSKE GRAVÖREN SHUYEN KONDO i Nagoya ett porträtt i kopparstick av Linnés ryktbare lärjunge KARL PETER THUNBERG, vilken år 1775 blev anställd som läkare vid holländska beskickningen i Nagasaki och stannade i Japan ett par år. Under sin vistelse där förvärvade han stort anseende som praktiserande läkare och för den undervisning i den europeiska läkekonsten,

som han meddelade sina japanska kolleger. Hans minne har också allt sedan varit ärat och hedrat i det avlägsna landet, till vars kännedom i Europa han väsentligt bidrog genom sin berömda, till engelska, franska och tyska språken översatta reseskildring »Resa uti Europa, Africa, Asia, förrättad åren 1770—79».

Thunbergs mediciniska föreläsningar samlades av hans mest berömde lärjunge KŌGYŪ JOSHIO och utgåvos under titlarna »Kōmo Hijiki», »Thunberg-Kuden» och »Kōmōryū-Kōyakuho».

Det ovannämnda porträttet, som hittills ej torde vara känt i Sverige, är märkvärdigt även därför, att det var ett av de första kopparstick, som utfördes i Japan. Den här införda avbildningen är hämtad ur Y. FUJIKAWA's *Geschichte der Medizin in Japan,* Tokyo 1911, som ställts till årsskriftens förfogande av professor JOHAN ALMKVIST.

ANTECKNINGAR VID STUDIET AV LINNÉ

AV

ELIS MALMESTRÖM

I.

LINNÉ HAR UNDER HELA SITT LIV, ÄNDA SEDAN HAN MED vännen Johannes Browallius som amanuens skrev sitt Curriculum vitæ i stamboken för utlandsresan, med ständigt ny förundran blickat tillbaka på sitt ovanliga levnadslopp. Hans många självbiografier visa det. Man må härom tänka vad som helst, man må betrakta det som egenkärlek eller naivitet, man må däri se Linnés glada tacksamhet för Guds ledning — det förblir dock ett faktum, som icke kan ändras.

Det är då icke att undra på, att Linné också givit upphov åt ett och annat just om sig själv, som det tagit mer än hundra år att rätt förstå eller beriktiga. Hans fantasi har utan tvivel satt sina spår i hans levnadsteckningar. De lida härvid av samma begränsning — historiskt sett — som alla memoarverk. Under årens lopp förskjutes perspektivet och vad man vid tidigare år omöjligen skulle kunna få med i en redogörelse för en episod, fogar sig senare, naturligtvis den medvetna viljan förutan, ganska lätt in i minnesbilden.[1] Men utom denna felkälla, vars inflytande aldrig riktigt kan fastställas, kommer beträffande Linné ännu en: det finns en viss tendens i Linnés självbiografier. Det bör då nämnas, att Nemesis-spekulationen kan ha influerat på framställningen.[2] Äro biografierna skrivna efter år 1748, den tid då Linné bevisligen ofta rörde sig med tankar om Guds vedergällande rättfärdighet, är det ju både mänskligt och förklarligt — och nödig hänsyn måste tagas till detta. Därtill kommer, att Linné skrev åtminstone ett par av sina levnadsbeskriv-

[1] Se t. ex. Th. M. Fries: Linné I, Stockh. 1903, s. 180, anm. 2, s. 307, anm. 1, o. s. v.
[2] Fries, a. a. I, s. 182.

ningar med tanke på, att de skulle tjäna som underlag för den oundvikliga parentationen efter hans död. Så t. ex. den »Vita Caroli Linnæi», varav archiater Abr. Bäck begagnade sig för sitt åminnelsetal (1778) och J. G. Acrel gjorde utdrag ur i »Tal, om Läkare-Vetenskapens Grundläggning och Tillväxt» (Stockholm 1796) och den »Caroli Linnæi Vita», som låg till grund för Marquis de Condorcet's tal i Franska Vetenskapsakademien 1778, Eloge de Mr. de Linné. Dessa båda drag måste ha samverkat till att skapa intresse för föremålet, Linnés liv, och framställa det åskådligt och livfullt. Men just en sådan tendens åt det dramatiska — den kommer f. ö. fram redan i det Linnés brev med självbiografiskt innehåll, som han sände Alb. v. Haller den 12 sept. 1739[1] — kanske lättare än något annat ofrivilligt drager ett fantasifullt sinne in på fabuleringens stig.

Linnés förirringar in på denna stig äro dock både tillfälliga och små jämfört med en del av hans levnadstecknares. Det är särskilt en händelse eller en serie händelser, som hos dessa får andra proportioner och drag än vad de senaste decenniernas Linné-forskning vetat fastställa, och det är Linnés mellanhavande med adjunkten Nils Rosén före Linnés utlandsresa 1735. Th. M. Fries har emellertid genom en grundlig och bindande argumentering reducerat dessa »legender» om Linnés ungdomsstrider till deras rätta, högst obetydliga mått. Hans kritik, först publicerad år 1895, är nu lättast tillgänglig i den stora Linnémonografien Linné I—II (Stockholm 1903, I s. 170—191), till vilken här måste hänvisas. Fries' resultat är i korthet följande. Ingen konflikt mellan de båda vetenskapsidkarna kan ha inträffat något av åren 1731—1733. Under dessa år tyder allt på ett gott förhållande dem emellan, eller i varje fall ett förhållande utan spänning. Men år 1734 har en ordväxling ägt rum med anledning av, att Linné lånat Rosén en tom av sina botaniska manaskript, kanske inte helt utan påtryckning från Roséns sida, som kan ha påpekat, på vilka svaga fötter Linnæi rättighet att undervisa stod, och att det vore lätt att beröva honom detta medel till självförsörjning. Då Linné emellertid hörde, att Rosén skrev av Linnés arbete, vägrade han att låna ut fortsättningen, ehuru han torde ha varit utsatt för mer eller mindre ivriga övertalningsförsök. Har det hela inskränkt sig till detta meningsutbyte, varunder Linné (och möjligen även Rosén) kunnat bliva alltför häftig, måste man dock, för att förstå den roll, som denna händelse spelade i Linnés liv, komma ihåg, att Linné av allt att döma vid denna tid var mycket ansträngd och därför också känslig. Man kan eljest ej förklara, att Rosén spökade i Linnés tankar som »förföljare» m. m. Ty så mycket är uppenbart, att även om den omtalade händelsen var obetydlig till sina yttre drag, så var den dock tillräcklig att ganska djupt

[1] Epistolæ — — ad Hallerum — — Vol. I. Bern 1773.

riva upp Linnés inre och giva åt hans tankar karaktären av tvångstankar.[1] Med denna kompletterande synpunkt blir det ingen svårighet att underskriva Fries' resultat.

Genom sin kritik har Fries ur Linnés biografi strukit en del stoff, som av olika anledning länge släpat med. Man kan ordna detta i följande händelser, som alltså aldrig inträffat:

1. *Förordningen.* Rosén skall med ärkebiskop J. Steuchius' hjälp genom universitetskanslern ha utverkat en förordning, vari studenter förbjödos undervisa vid universiteten. Denna förordning skall ha haft särskilt avseende på Linné.

2. *Förbudet att föreläsa.* Alternativt uppgives, att Rosén genom konsistorium fått till stånd ett förbud i enlighet med de gällande fakultetsstatuterna (som alltså gjorde en förordning överflödig) för Linné personligen att fortsätta undervisningen som Rudbecks vikarie.

3. *Duellen eller överfallet.* Linné skall vid underrättelsen härom (jfr 1 eller 2) med dragen värja sökt skada, ja, nedsticka Rosén.

4. *Relegeringen.* Till följd härav upptogs frågan om Linnés relegering från universitetet.

5. *Ol. Celsius' intervention.* Genom att Ol. Celsius lade sig ut för Linné, mildrades straffet, antingen till en tids förvisning eller till en tids vistelse i Celsius' hus.

Av dessa händelser är »*duellen*» den avgörande. Utan den hade aldrig Roséns och Linnés mellanhavande blåsts upp till så stora proportioner.

Om denna säger Fries (a. a. s. 176): »Till en början må påpekas, att om hela denna 'duell' icke ett enda ord finnes i någon af LINNÉS självbiografier . . .» Det finns i själva verket endast ett uttryck, i Linnés »Vita Caroli Linnæi»,[2] som för tanken till ett »överfall», en »duell». Det är det uttrycket: »Armod och förtryck hade snart giort, at Linnæus fattat en farlig resolution; han satte sig före at som Simson med sitt och sin fiendes dödande revangera sig på sin owän, hwilkens förtal han hwar timma fick vestigia äfter.» Det åsyftade stället i Gamla Testamentet, Dom. 16: 28—30, är tydligt nog, och det är intet tvivel om, att starka hämndetankar rört sig hos Linné. Han har verkligen velat »revangera sig». I nästan alla av Linné fällda uttryck, som syfta på episoden 1734, möta vi hämndkänslor eller glädje över att de undertryckts eller förvissning om, att Gud skall bli hans Hämnare (Vindex). Men på intet annat ställe, såvitt jag nu minns rätt, talas det om »dödande». Ordet måste naturligtvis skrivas på Linnés eget konto. Som sådant kan det dock ej alldeles negligeras, och man må ej undra för mycket på, om det för en

[1] Se B. S. 1: VI: 243, Eg. ant. s. 110.

[2] Upsala Universitets Bibliotek, mscrpt X: 274 C, s. 22.

tid med en bristfällig historisk metod och mindre utpräglat historiskt sinne än vår egen kunnat giva anledning till konstruktioner. Detta sagt i samma historiska sinnes anda och ej som försvar för en tydlig överdrift och ett bortseende från sammanhanget i det följande, där det talas om, hur Linné avstod från sin hämndplan. Fries har alltså rätt däri, att Linné själv i sina självbiografier ej talat om »duellen»; det han talar om är det sinnestillstånd, som *kunnat* giva upphov till ett övergrepp.

Fries fortsätter i samma stycke: »Det är först efter Linnés död, omkring 60 år efter den tid, då 'duellen' skall hafva ägt rum, som — såvidt vi kunnat finna — densamma omtalas, och detta i ett tyskt arbete, nämligen i D. H. Stövers för öfrigt ganska förtjänstfulla *Leben des Ritters Carl von Linné* (Hamburg 1792)». Fries meddelar därpå det av Stöver skildrade förloppet, som upptager förbudet att föreläsa, överfallet, relegeringen och Ol. Celsius' intervention med en kortare tids förvisning som resultat. Fries förmodar, att Stöver hört historien av någon av eller båda de »zwey Freunde in Stockholm», som han omnämner i företalet till sin bok (s. 176, anm. 2). En av dem kan ha varit Sven Hedin. Emellertid har före Stöver Linnés lärjunge, entomologen Christian Fabricius, slutligen professor i Kiel, omtalat den åsyftade episoden i fullt utbildad legendarisk gestalt. I »*Einige nähere Umstände aus dem Leben des Ritters von Linné*»[1] har Fabricius tolv år tidigare än Stöver, två år efter Linnés död och omkring 45 år efter den tid, då duellen skulle ha ägt rum, så skildrat förloppet, att man måste förutsätta, att endast rykten och tradition, ehuru kanske mycket enstämmiga, bildat skildringens underlag. Det kan nämligen inte tänkas, att Linné direkt meddelat Fabricius något sa hoprört, då varje ord strider emot uppgifterna i Linnés självbiografier. Men att tillskriva Fabricius virrigheten är också en svårighet. Fabricius var ju en av Linnés mest begåvade och klartänkta lärjungar. Men var han klar och exakt som vetenskapsman, varför inte också, när det gällde den store lärarens livsbild? Sannolikare är, att Fabricius fått sin kunskap bland kamraterna (och borgarne) i Uppsala åren 1763—64, då han vistades där. Hans skildring lyder i översättning:

»Fröjden — att undervisa — varade därför ej länge, i det att sedermera livmedikus Rosén von Rosenstein i akademiska konsistoriet utverkade en förordning emot honom — Linné —, som förbjöd honom läsningen. Linné, som någorlunda livnärde sig av den ringa förtjänsten från dessa föreläsningar och som inte visste någon annan väg att förvärva sig det nödvändigaste, lät så reta sig till vrede av detta förbud, att han drog värjan mot professor Rosén, då denne kom från konsistorium, och han skulle verkligen ha stuckit ned honom, om inte andra hade trätt emellan.

[1] Deutsches Museum, I s. 431—41, Leipz. 1780, och II s. 39—48, Leipz. 1781; här I s. 438. Att Fries tagit hänsyn till detta Fabricius' arbete synes av Fries' a. a. del II s. 14.

Man kan lätt föreställa sig, att detta vållade stort uppseende, och han skulle helt visst ha blivit relegerad, om inte den gamle Olaus Celsius hade antagit sig hans sak. Denne, som då arbetade på sitt verk Hierobotanicon och märkte hans begåvning och hans kunskaper i botanik, bilade saken så gott han kunde och använde honom vid utarbetandet av sitt verk.»

Här synes man alltså ha förordningen, överfallet, relegeringen och Ol. Celsius' intervention med vistelse i dennes hus som resultat av Celsius' vänlighet att åtaga sig Linnés sak i konsistorium. Stöver nämner ingenting om förordningen. Han säger, att Rosén, på grund av »det bifall, som kom Linné till del», drog saken inför konsistorium, som sedan utfärdade det begärda förbudet för Linné personligen. Ser man emellertid närmare efter, stämma Fabricius och Stöver dock överens i denna punkt, ty Fabricius, som talar om »förordningen», menar ej den genom universitetskanslern utfärdade förordningen utan just konsistorii på universitetsstatuterna stödda förbud. Fabricius och Stöver tala således båda om förbudet, överfallet och relegeringen. Den enda skillnaden dessa författare emellan blir då, att »straffet» enligt Fabricius blir den vistelse hos Ol. Celsius, som man känner efter Celsius' möte med Linné i botaniska trädgården (1729), då Linné just hjälpte Celsius med Hierobotanicon, men enligt Stöver en kortare tids förvisning (Lapplandsfärden?) Man har därför all anledning att antaga, att Stöver känt Fabricius' version, vilket ju ej hindrar, att också han kunde bygga på muntlig tradition, förmedlad t. ex. av »zwey Freunde in Stockholm».

Stycket är alltså genomvävt av felaktigheter och innehåller anknytningsmöjligheter till alla de misstag, som sedan blivit så allmänna. Så ha ju de nyss fastslagna, legendariska momenten redan fast form och visa tillbaka på traditionellt ursprung. Oriktigt är dessutom även, att Rosén redan nu skulle vara professor. Och det betänkliga är hos Fabricius liksom hos Stöver, att två så långt från varandra skilda händelser som Linnés möte med Celsius 1729 och hans mellanhavande med Rosén 1734, ha hopflätats med varandra. Detta har dessutom gjorts med en viss konsekvens, som verkar bestickande. Om nu Fabricius tänker sig något årtal för den återgivna händelsen, kan det dock ej vara 1729, då Rosén ännu detta år var utomlands, snarare 1734, emedan Fabricius kan ha förväxlat den föregivna förordningen mot undervisning av icke-promoverade och den framställning om en förordning om doktorspromotion i Sverige, som collegium medicum till Kungl. Maj:t 1734 ingivit, men vari Rosén ej hade någon del, ehuru Linné har trott det.[1] Men i så fall har Fabricius ej känt till att Celsius redan våren 1729 »antagit sig Linnés

[1] Jfr Fries, a. a. I, s. 182—183.

sak» och under ett år låtit honom bo hos sig, något som Linné efter 1730 icke vidare gjorde.

Det måhända rimligaste är, att Fabricius förlagt händelsen till år 1731, det år, då Rosén kom åter från sin utländska resa. Men detta vållar andra svårigheter. När vill Fabricius låta Rosén och Linné börja det samarbete, vilket de bevisligen bedrevo ända till 1734? Hur stor hjälp tänker sig Fabricius att O. Rudbeck vid demonstrationerna i botaniska trädgården fick av Linné? Efter konflikten med Rosén kan ju Linné icke ha föreläst. Men det är lönlöst att fråga. Fabricius kan icke svara på en enda biografisk detalj under Linnés studentår. Sannolikt har han inte förlagt händelsen till något visst år, endast tänkt sig att den ägt rum. Den har varit självklar och med något av det självklaras rätt har den även hos Fabricius pockat på att bli trodd och blivit trodd.

Allt som allt tyder på, att Fabricius öst ur en grumlig källa, litat på rykten och tradition och ej känt någon del av förloppet ingående. Linné har nog i sina självbiografier tagit miste, men så många allvarliga fel har han aldrig sammanfört som Fabricius hopat på några rader. Därmed är emellertid ej uteslutet, att Linné hjälpt till att omgiva sina studentår med ett legendariskt skimmer och att han i sin mån bidragit till att grumla källan, varur Fabricius öst.

Detta är icke bildlikt talat. Ty har Linné i skrift på en del punkter gjort en vilseledande utsmyckning av sitt eget liv, så är det ännu mer troligt, att han genom muntliga meddelanden givit anledning till missuppfattningar, som sedan i sin tur »bättrats på». Det går alltid »påbättrade» historier om professorerna i Uppsala. Att Linné verkligen för andra personer talade om sitt liv, därpå ha vi klara exempel. För Peter Löfling har han dikterat en stor del av en självbiografi. Det är nog inte för mycket att antaga, att Löfling vid sidan av diktamen får höra ett och annat. För lärjungen Johann Beckmann har Linné berättat en mängd drag ur sitt personliga liv och den 9 nov. 1765 tycks han ha talat om hela sitt levnadslopp, då han var hos Beckmann på ett par timmars besök.[1] Tyvärr nämner Beckmann ingenting om händelsen 1734. Det framgår också, både av Fabricius' och S. A. Hedins skildringar av Linné, att de stundom förde »förtroliga samtal» med Linné. Hedin har t. o. m. fått taga del av Linnés Nemesis-anteckningar. Det vore underligt, om Linné ej meddelat dem något om sitt liv. — Man kan alltså inte fritaga Linné från, att själv ha bidragit till den »legendbildning», som uppstod kring hans liv och att alltså ha sin del i den tradition, varpå Fabricius och Stöver byggt, ehuru det åtminstone icke för närvarande är möjligt

[1] Johann Beckmanns Schwedische Reise in den Jahren 1765—66 — herausgegeben von Th. M. Fries, Uppsala 1911, s. 106.

att angiva, huru mycket Linné har skuld till de felaktigheter, som uppstått. Detta har den senare Linné-forskningen icke kunnat blunda för även om den samtidigt vet vad orsaken är: Linnés entusiastiska fantasi. —

Naturligtvis förringas icke av de felaktiga biografiska notiser, som Fabricius lämnat, hans förmåga att karakterisera, vad han själv sett av Linné. Hans karakteristik är i själva verket av omistligt värde.

II.

I föredraget »Linnés religiösa åskådning»[1] har framhållits, att det problem, som låg under Linnés Nemesisspekulation, var teodicéns problem. Linné skulle icke ha samlat sina många berättelser och sentenser, om ej det onda i tiden med makt trängt sig på hans ofta trötta och därför överkänsliga sinne. Att det verkligen — jämte hans personliga behov — var det onda i samhällsupplösningens och den moraliska ruttenhetens form, som tvang honom tänka över en vedergällande rättfärdighet, därom vittna anteckningarna tillräckligt tydligt, för att bevis skulle behöva uppbringas. Men därmed är ej sagt, att hans åskådning skulle forma sig till en moralisk teodicé. Det har den emellertid gjort, och ett stöd för den uppfattningen är också det bruk Linné gjort av ett av Olof von Dalins vittra alster, vilket ytterligare bekräftar förmodan om den betydelse dessa båda män haft för varandra, här Dalin för Linné.

De strofer Linné under rubriken »Innocue vivito, numen adest», har anfört i sina anteckningar över Nemesis Divina (N. D. Fr. s. 6—8, B. s. 13—15) utgöra, utom den första (O mächtige Regent — —), en direkt avskrift av Dalins »Tankar om Guds Försyn».[2] Denna dikt är till sitt innehåll en teodicé. Den börjar med att skildra oredan i världen både i natur och människoliv; särskilt framhålles, hur den rike får gods uppå gods och den fattige mister allt, hur dygden förtrampas och lasten hedras. Är väl världen tillkommen av en slump? Nej, den Eviga Lagens vishet råder i allt och skalden kan blott begära att lyftas från stoftet och se vad orsaken är »til alt hvad som händer så underligt här». Men han tar tillbaka; det är för mycket för en dödlig. Han måste nöja sig med Skaparens ledning. Må lasten bära purpur och dygden slås ned, allt skall dock slutligen lända till Guds ära. *Han* glömmer oss icke, som ställt vårt urverk och giver oss vårt bröd. Från honom få vi, vad vi begära; medlen och sätten att giva det, få vi lämna åt honom. Därför

[1] Svenska Linné-Sällskapets Årsskrift V, sid. 6 och 12.

[2] Olof von Dalin: Witterhetsarbeten i bunden och obunden skrifart, Stockholm 1767. del. I, s. 3.

behöva vi inte sörja; blott vi ej skilja Guds nåd från hans tuktan, ha vi det tryggt. — Lösningen är således det religiösa sinnets praktiska postulat av Guds vishet och makt, då det höjer sig till en allomfattande blick på det hela och anar varje dels betydelse och nödvändighet i det stora samspelet, vars gång Gud leder till målet. I en sådan tänkt och förnummen överblick ligger »teodicé liksom känsla av frid och tröst» (Rudolf Otto, Das Heilige, uppl. 6, sid. 98). Detta visar sig i en ny syn på allt, som tidigare varit en källa till tvivel och oro. —

Här följer en jämförelse mellan Linné och Dalin i den ordning, vari Linné anfört diktens strofer på blad 3 i Nemesis-manuskriptet (N. D., Fr. s. 7—8, B. s. 13—15):

Linné.	*Dalin.*
1. — — —	8. — — —
Ach, had jag den nåd	Ack, had jag den nåd
att engång få skoda	At en gång få skåda
dit hemliga råd!	Dit hemliga Råd!
2. Så lyft Du och mig	10. Så lyft Du ock mig
från stoftet till dig	Från stoftet til Dig,
et ögneblek opp	Et ögneblek op,
att se, hur du wänder	At se hur Du wänder
all werldenes lopp;	Al verldenes lopp:
hvad orsaken är	Hvad orsaken är
till allt hvad som händer	Til alt hvad som händer
så underligt här.	Så underligt här.

Det bör kanske anmärkas att »Så — —» i Dalins dikt svarar emot en bild i föregående strof (str. 9) av örnen på flykt mot solen. Denna strof (str. 10) har Linné skrivit även på blad 31, men här med följande början: »Ty lyft, min Gud, mig — —», f. ö. lika utom i stavningen.

3. Här wisnar en ros,	4. Här vissnar en ros
där nätslan där hos	När nässlan derhos
blir yfwig till mods.	Blir yfvig til mods;
Här laddas den rika	Här laddas den rika
med gods uppå gods;	Med gods uppå gods,
Den fattige ser	Den fattiga ser
sin föda bortwika	Sin föda bortvika.
och mista än mer.	Och mister än mer.

Strofen från »Här laddas — —» har Linné även på blad 31 i manuskriptet (N. D., Fr. s. 6).

Linné.	*Dalin.*
4. Bland falskhet och swek,	20. Bland falskhet och svek,
bland konster och strek,	Bland konster och strek,
bland höfliga mord,	Bland höfliga mord,
bland muntrogna bröder,	Bland muntrogna bröder,
bland färgade ord	Bland färgade ord,
jag trifs icke wähl.	Jag trifs icke väl:
Om Du mig ej föder,	Om Du mig ej föder,
jag svälter i hähl.	Jag svälter i hjäl.

Ordet »höfliga» har lästs som häftiga (N. D., Fr. s. 7) dock med tvekan och som hofliga (Th. M. Fries: Linné, II: bil. XXIII s. 28), vilket senare är riktigt, ehuru Linné därmed menat höfliga. I manuskriptet har Linné glömt sätta över de flesta vokalerna. Barr (Linnés N. D. s. 14) har skrivit av Fries. I Fries' N. D. står misstrogna, skall vara muntrogna. Barr har också här följt Fries.

5. Min lycka Du såg,	17. Min lycka Han såg,
då jag ännu låg	Då jag ännu låg
i mörkheten quar.	I mörkheten quar;
Mitt urwärk du stälte,	Mit urwerk Han stälte,
mitt bröd du mig skar.	Mit bröd han mig skar:
Hwi skulle då du,	Hvi skulle då Du
allsmächtige Hielte	Alsvåldige Hjelte
Förgiäta mig nu?	Förgäta mig nu?
6. — — —	22. — — —
Mitt hus har jag bygdt	Mit hus har jag byggt
af Skaparens nåde;	På skaparens vilja;
ty sofver jag trygt	Der sofver jag tryggt.

De tre sista raderna förekomma även på ett annat ställe (N. D., m. 5). På blad 3 i manuskriptet är ett streck draget tvärs över alla stroferna. —

Det är uppenbart, att Linné icke skrivit av Dalin direkt. Strofernas felaktiga ordning och ofullständiga skick, omsägningarna och den oriktiga ordalydelsen utom alla avvikningar i stavningen visa med full tydlighet, att Linné citerat ur minnet. Skulle man med ledning härav våga göra sig en föreställning om, hur Linné lärt sig Dalins dikt, torde det ej få anses omöjligt, att han träffat på den i Uppsala före 1735 (dikten skriven 1729?) antingen i tryck eller muntlig recitation. Den var, enligt vad Atterbom i Svenska Siare och Skalder (del III, s. 30) låter oss förstå,

länge välkänd och omtyckt. Men hur Linné än lärt sig dikten, har han funnit den uttrycka tankar, som han själv bar på, och med den lätthet, varmed man tillägnar sig just sådant, ha en del rester fastnat i hans minne. Dem har han sedan skrivit ned och det på tre olika blad, då han, sannolikt först efter 1748, började samla sina Nemesis-anteckningar. Därav förklaras, att dikten så felaktigt citerats. Att Linné skulle ha lärt känna den först efter den personliga bekantskapen med Dalin förefaller mindre troligt.

Denna Dalins dikt står väl samman med tankar, varmed Linné börjar förordet till sin »Ende Son»:

> Du är kommen i en werld, den du icke känner,
> Du ser intet werden, men undrar på hans pracht,
> Du ser alt gå confust, som ingen såget, hördet,
> Du ser de wackraste lilier qwäfjas af ogräs;
> Men här bor en rätt wis Gud, som giör hwario rätt.
> »Innocue vivito, numen adest.»

Allt ser »confust» ut här nere, men det finns dock en rättvis Gud, som icke dömer efter person. Vi måste lita på honom. *Han* glömmer oss ej, som ställt vårt urverk och giver oss bröd.

Även många andra ställen i Linnés Nemesis-anteckningar skulle kunna anföras, vilka nära ansluta sig till tankarna i Dalins dikt, men detta får anstå såsom icke hörande till syftet med förestående anteckningar.

Jag är min stiftschef, biskop J. A. Eklund, Karlstad, tack skyldig för att han fäst min uppmärksamhet på detta Linnés lån Dalin.

I denna studie använda förkortningar av några Linnés skrifter:

B. S. = Brev och skrifvelser af och till Carl von Linné ... utgifna af Upsala Universitet. Avdelning 1 del I—VIII, avd. 2 del I.
Eg. ant. = Egenhändiga anteckningar af Carl Linnæus om sig sielf ... utg. af A. Afzelius, Upsala 1823.
N. D. = Nemesis divina, anteckningar av Carl von Linné.
N. D. m. = Linnés manuskript över N. D. i Upsala Universitetsbibliotek, X: 232.
N. D. Fr. = Carl von Linnés anteckningar öfver Nemesis Divina utgifne af Elias Fries och Th. M. Fries. Upsala 1878.
N. D. B. = Linnés Nemesis Divina utgiven och kommenterad av Knut Barr. Stockholm 1923.

För övriga källor hänvisas till studiens noter.

OM HANDSKRIFTERNA TILL LINNÉS FLORA KOFSÖENSIS

AV

J. M. HULTH

DOCENTEN OTTO GERTZ HAR I BOT. NOT. 1919, S. 85—93 publicerat en uppsats med titel: Caroli Linnæi Flora Kofsöensis 1731. Han har här för första gången fullständigt utgivit en i Uppsala universitetsbibliotek befintlig liten handskrift (Ms. D 67 a), som en gång tillhört ADAM AFZELIUS. Handskriften är emellertid en avskrift, och originalet angives, väl enligt TH. M. FRIES,[1] befinna sig i Linnean Societys bibliotek i London.

Då jag redan för längesedan[2] ägnat min uppmärksamhet åt Uppsalahandskriften och sedan i London närmare tagit reda på det påstådda originalet, vill jag här meddela litet om resultatet av mina undersökningar.

Handskriften i London, vars titel överensstämmer med FRIES' uppgift,[3] är blott ett fragment. Den utgör en påbörjad latinsk bearbetning av den handskrift, som utgivits av GERTZ. Originalet till denna senare är nu ej känt. Den har möjligen förekommit i någon anteckningsbok, som före avsändandet av de Linneanska samlingarna till London uttagits och kommit att stanna i Sverige, men där den nu är försvunnen.

[1] FRIES, TH. M., Bidrag till en lefnadsteckning öfver Carl von Linné, 2, Inbjudn.-skr. Ups. Univ. Årsskr., 1894, s. 100, och hans Linné, D. 1, 1903, s. 73.

[2] Den 24 nov. 1892 lämnade jag i Botaniska sektionen i Uppsala ett meddelande om handskriften (se Bot. Not. 1893, s. 48). Jag kunde då också redogöra för ett besök på Kofsan, som jag på sommaren 1892 gjort i sällskap med A. J. GREVILLIUS och K. A. TH. SETH. Senare, år 1895, gjordes ett nytt besök där och då av R. SERNANDER, K. A. TH. SETH och förf. Anteckningarna, som vid dessa besök gjordes, skola, som jag hoppas, snart bearbetas för utgivning av prof. SERNANDER.

[3] FRIES hade, enligt vad jag erfor av honom i livstiden, vid besök i London blott antecknat titeln och ej underkastat handskriften någon närmare granskning. Observera dock originalets »Flora Kofsensis»!

Angående tiden för avfattandet av Londonhandskriften finna vi av ett uttryck i växtlistan under Plantago flore singulari, att det skedde dagen efter besöket på Kofsan och således under hans vistelse i Stockholm. Det står nämligen där: Rarissimam hanc plantam *heri* in Uplandia primum et primus observavi, eller på svenska: Denna mycket sällsynta växt observerade jag *i går* i Uppland för första gången, först av alla.

Londonhandskriften, som förekommer bland de obundna Linnéhandskrifterna (i Box 16), upptager ett lägg av 6 blad, varav blott 1 r, 2 r. och v. samt 3 r. äro skrivna. Av titeln och inledningen på blad 1 r lämnas här en avbildning. Hela texten följer också i avtryck. Vid jämförelse med den av doc. GERTZ utgivna handskriften finner man snart, att växtlistorna, namnen, och indelningen i klasser och ordningar rätt mycket avvika från varandra. I Londonhandskriften förekomma icke mindre än sju växter, som ej upptagas i Uppsalahandskriften. De äro i noterna till den avtryckta texten utmärkta med kursiv. Av Uppsalahandskriftens växter saknas Gramen angustifolium minus spica lata. Rudb. El., som dock enligt Gertz är synonym med Gramen paniculatum phalaridis semine. Tourn. Vidare saknas Aparine palustris minor parisiensis, flore albo T. eller Galium uliginosum.

Hur skall man nu förklara denna olikhet mellan växtförteckningarna? Låt oss då först se till, hur Linné gick till väga för att taga reda på vegetationens sammansättning på Kofsan. I Uppsalahandskriften läses därom, sedan det skildrats, hur de kommit fram till holmen: »Siöfolket och mitt följe begofwo sig straxt helt trötte i sömnens säng at wederqwicka sig; men jag går uppå landet, går öen längs åt fram och tillbakars; twärtföre fram och tillbakes, lemnandes allenast 1 aln ifrån förra wägen, nästan på samma sätt, som man plöjer. Jag hade icke wäl fått absolverat denna gång och hämtat ett litet blad af hwarje[1], förrän Skepparen commenderade om bord, uti en nys upstegen wind; dock törs jag säga, at näppeligen någon ört undslap min hand för utan Muscos.» Han har således insamlat blad av varje växt, och några anteckningar torde icke ha förts under besöket på holmen. Den systematiska förteckningen i Uppsalahandskriften förutsätter nödvändigt ett ordnande av materialet, som väl torde kunna försiggått senare, t. ex. under den fortsatta färden in till Stockholm. Dagen därpå har han närmare granskat det insamlade och detta ger anledning till åtskilliga tillägg och ändringar.

De i noterna angivna namnen hänföra sig liksom hos Gertz med ett par undantag till Linnés Flora svecica, andra upplagan 1755. — Generalsekreteraren i Linnean Society, Dr. B. D. JACKSON, har benäget granskat ett korrektur.

[1] Spärrat av författaren.

Caroli Linnæi

FLORA KOFSENSIS

in qva

Catalogus plantarum in insula mō
mina Lauy Mårlunna, qva alias
Lille Kårlöffuen dicitur, exhibetur.

Insula hæc ambitu 180 passuum orgyarum
circum scripsi.

Solum erat fabulosum, Lapidibus minimis
ad margines junctum, humus tamen
pinguissima, planities sensim elevabat
Figura erat rotunda, arboribus umbrosa.

Sita est in Lau onålunna, circa medium inter
Upsaliam et Stocholmiam cadens in lac
Mælarem, implacato Eolo et Neptuno, requiem
saepe gravantibus intra gigantum et Hippocrenen.

Domus hîc una est ex duabus concameratis
constructa, gram vetula una vel altera
inhabitat.

Cultura nec ullum vestigium dest.
Nullæ hîc graminis vel aliæ domesticæ
olerum, nisi mus fatæ occultaret.

Hanc 1731. junio 23 e Parigio consendi hora 2da matutina
ad Diem, eamq, dormientibus comitibus, longi-
tudinaliter et transversaliter gradatim trans-
gressum sum, ut minima planta vix aufugeret

Bl. 1 r.

Caroli Linnæi

FLORA KOFSENSIS

in qva

Catalogus plantarum in insula minima Lacus Mälaren, qvæ alias Lilla Skäftinge dicitur, exhibet*ur*.
Insula hæc ambitu 180 passuum meorum circum scripsi.
Solum erat sabulosum, Lapidibusq*ve* minimis ad margines cinctum, humus tamen pingvissimus, planities sensim elevabat*ur*, Figuraq*ve* erat rotunda, arborib*us* umbrosa.
Sita est in Lacu mälaren, circa medium inter Upsaliam et Stockholmiam (: adeoq*ve* in hac nautæ, implacato Eolo et Neptuno, reqviem soepe qværuntː) interq*ve* giörwelen et Löfstafiälen.
Domus heic una est ex duabus concamera*ti*onibus constructa, qvam vetula una vel altera inhabitat.
Culturæ ne ullum vestigium adest.
Nullaq*ve* hic qvadrupedia, vel aves domesticæ occurru*n*t, nisi mus sese occultaret.
Hanc 1731. junio 23 e navigio conscendi hora matutina 2da ad 3^{iam}, eamq*ve*, dormientib*us* comilitonib*us*, longitudinaliter et transversaliter gradatum transgressum[!] sum, ut minima planta vix aufugeret.

Bl. 2 r.

Class: 1. et 2
in monandria *vel* Diandria nullæ observatæ sunt plantæ.

III. TRIANDRIA

§ MONOGYNIA

[1] Blitum polyspermum. *C. B. 118.*

§ DIGYNIA

[2] Scirpus eqviseti capitulo major. *Sch. 360.*
[3] Scirpus minimus spica breviore sqvamosa, spadicea *Sch. 364.*
[4] Gramen aqvaticum geniculatum Spicatum *Sch. 72.*
[5] Gramen typhoides asperum alterum. *Sch. 62.*
[6] Secale hybernum. CB. *ad litum casu allatus.*
[7] Gramen pratense, spica flavescente. *Sch. 88.*

[8] Gram[en] aqv[aticum] paniculatum phalaridis semine. Sch. 126.
[9] Gr: avenac[eum] panicula sparsa locustis majoribus et aristatis. Sch. 258*.
[10] Gram: pratense paniculatum majus. Sch. 77.
[11] Arundo vulgaris Sch. 161.

IV. TETRANDRIA

§ MONOGYNIA

[12] Plantago latifolia glabra. C. B. 189.
[13] Plantago latifolia incana. C. B. 189.
[14] Plantago flore singulari. *Nobis.*
rarissimam hanc plantam heri in uplandia primum et primus observavi.

[Bl. 2 v.]

[15] Aparine vulgaris C B 334.
[16] Gallium alb[um].
[17] Gallium palustre album. CB. 335. Cruciata. T.

V. PENTANDRIA

§ MONOGYNIA

[18] Chenopodium folio sinuato virescente. T. 506.
[19] Cynoglossum majus vulgare. C. B. 257.
[20] Lithospermum.
heic sponte provenire admiratione dignum cum in tota svecia spontanea etiamnum non observata sit planta hæc.
[21] Myosotis hirsuta arvensis major. Dill. 67.
[22] Asperugo vulgaris. T: 135.
[23] Lysimachia lutea major. CB. 245.
[24] Hyoscyamus vulgaris et niger. CB. 169.
[25] ☉ Xylosteum *Riv: irr: mon.*
[26] Frangula *Tourn* 612.

§ DIGYNIA

[27] Staphylinus. Riv: irr: pent.
[28] Cicuta.
[29] Caucalis.
[30] Grossularia.

[Bl. 3 r.]

VI. HEXANDRIA

§ TRIGYNIA

[31] Lapathum folio acuto crispo. CB. 115.

VIII. OCTANDRIA

§ TRIGYNIA

[32] Fagopyrum vulgare scandens. T: 511.
[33] Polygonum latifolium. C. B. 281.
[34] Persicaria urens *vel* hydropiper. CB.
[35] Persicaria salicis folio. Tourn. 509.

§ TETRAGYNIA

[36] Alsinella.

X. DECANDRIA

§ MONANDRIA [!]

[37] Geranium folio malvæ rotundo. C B. 318.
heic copiosissime provenit.
[38] Geranium robertianum primum rubens. CB 318.

§ TRIGYNIA

[39] Alsine media. CB. 250.
[40] Alsine pratensis gramineo folio angustiore T. 243.
[41] Alsine plantaginis folio.

§ PENTANDRIA [!]

[42] Telephium vulgare. C B. 287.

1 *Chenopodium polyspermum.* Är i Flora svecica förd till Pentandria, Digynia. — 2 Scirpus palustris. — 3 Scirpus acicularis. I Uppsalahandskriften föras de till klass III: 1. — 4 *Alopecurus geniculatus.* — 5 *Phalaris phleoides β.* — 6 *Secale cereale.* Såsom odlad ej upptagen i Flora svecica. — 7 *Anthoxanthum odoratum.* — 8 Phalaris arundinacea. — 9 *Bromus sterilis.* Enligt Species plantarum Ed. 1. Måste väl vara något misstag av Linné, ty han känner den ej från Sverige i sina tryckta skrifter. — 10 Poa pratensis. — 11 Arundo phragmites. — 12 Plantago major β. — 13 Plantago media. — 14 Plantago uniflora. I Uppsalahandskriften anför Linné Tourneforts namn. Här har han sin egen benämning. — 15 Galium aparine. — 16 Galium boreale. — 17 Galium palustre. — 18 Chenopodium album. — 19 Cynoglossum officinale. — 20 Lithospermum officinale. — 21 Myosotis scorpioides α arvensis. — 22 Asperugo procumbens. — 23 Lysimachia vulgaris. — 24 Hyoscyamus niger. — 25 Lonicera Xylosteum. — 26 Rhamnus Frangula. — 27 Daucus Carota. — 28 Conium maculatum. — 29 Tordylium Anthriscus. — 30 I Uppsalahandskriften anföres under klass XII: 2 [!] Ribes acidus ruber, som är Ribes rubrum. Grossularia kan mycket väl betyda detsamma. I Flora svecica föres Ribes till klass V: 1. — 31 Rumex crispus. — 32 Polygonum Convolvulus. — 33 Polygonum aviculare. — 34 Polygonum Hydropiper. Föres i Uppsalahandskriften till klass VI: 2. Den har också 6 ståndare. — 35 Polygonum amphibium. Föres i Uppsalahandskriften till klass V: 1, vilket egentligen är riktigt. — 36 Kan nog ej vara annat än *Sagina procumbens,* som dock i Flora svecica föres till klass IV: 4. I Genera plantarum Ed. 1 föres den till klass VIII. — 37 Geranium rotundifolium. — 38 Geranium robertianum. — 39 Alsine media. — 40 Stellaria graminea α. — 41 Arenaria trinervia. — 42 Sedum Telephium.

NOTES ON THE HERBARIUM OF ABRAHAM BÄCK

BY

H. O. JUEL

ABRAHAM BÄCK, THE ARCHIATER (CHIEF-PHYSICIAN TO the King), whom LINNÉ, in his biographical notes, calls his »onliest and of all most intimate friend», was born in 1713 and died in 1795.[1] LINNÉ and BÄCK were united by common interests not only in medicine but also in botany. BÄCK presumably possessed rather a large herbarium which increased in value on account of contributions from collectors in foreign countries. This herbarium is mentioned in several places in the works of LINNÉ and LINNÉ fil. and therefore I thought that some information about it would interest the members of this society.

BÄCK's only son, CARL ABRAHAM, to whom LINNÉ had been godfather, died at the age of 16. One of his daughters, ANNA SOPHIA BÄCK, married the »kansliråd» (counsellor of the Chancery) ALBREKT IHRE, a son of the renowned linguist JOHAN IHRE, who was LINNÉ's colleague at the University of Upsala. In the seventeen nineties ALBREKT IHRE purchased the manor of Ekebyhof, on the Isle of Ekerön in Lake Mälar, not far from Stockholm. Ekebyhof has from that time remained in the possession of the IHRE family and the herbarium of ABR. BÄCK was also kept there. In the year 1914 the present owner of Ekebyhof, Captain JOHAN IHRE, great-great-grandson of his renowned namesake and also of ABR. BÄCK, presented the remainder of BÄCK's herbarium to the Botanical Museum in Upsala. A description of it will be given at the end of this article. But firstly I will describe what is known about it from litterature and from letters.

[1] See Prof. E. MÜLLER's article »Linné och Abraham Bäck» in the 4th vol. of this Årsskrift.

From several passages in LINNÉ's letters to BÄCK[1] we gather, that LINNÉ himself has contributed to this herbarium. In one letter (18. VII. 1752) we read of specimens collected in the Botanical Garden:

»Rolander inlägger örter åt M. Broder, han får tage alt som kan tagas salva virginitate.» (R. is preserving herbs for My Brother. He may take all that can be taken without damage. — N. B. »Brother» is often used in Sweden when addressing friends of the same age, and »uncle» to elderly friends.)

Abraham Bäck.

The following passage in another letter (3. IV. 1753) evidently concerns duplicates from LINNÉ's own herbarium:

»nogra örter skall jag hafwa med mig; om M. Br. har dem för uht, så får jag taga dem tillbaka; torde åtminstone hafwa nogra som M. Br. ej äger för uht.» (I shall bring along with me some plants; if My Br. has them already I shall have to take them back with me; probably I may have some at least which My Br. does not already possess.»)

It is probable that THUNBERG when making arrangements for his voyage to South Africa and Asia (in 1770—79) received financial help

[1] In Bref och skrifvelser af och till C. von Linné, 1:a afd., del IV.

from private persons, and that he had to remunerate them by sending collections of plants and other natural-history specimens from the countries visited. BÄCK no doubt has been one of his patrons, for we gather from THUNBERG's correspondence (now in the University Library of Upsala) that he sent parcels containing plants to BÄCK, at least twice from Cape Colony and once from Java. Of the specimens from the Cape some of them at least arrived during LINNÉ's lifetime, who borrowed them from BÄCK and was allowed to retain for his own herbarium any specimens that he did not previously possess.[1]

Another valuable collection of plants was presented to BÄCK by the famous naturalist REGINALD FORSTER, who, with his son GEORGE

Reginald and George Forster.

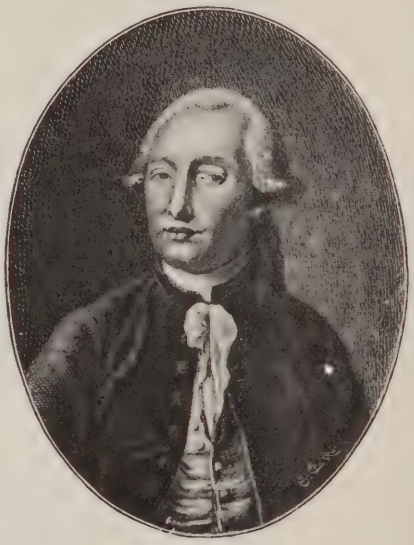

Anders Sparrman.

FORSTER, accompanied Captain COOK on his second voyage (1772—75), in which also a Swedish botanist, A. SPARRMAN, was a member of the scientific staff. In what relation BÄCK stood to the elder FORSTER, I do not know, but a passage in G. FORSTER's work »De plantis esculentis Oceani australis» (which will be quoted later) states that his father had presented BÄCK with numerous plants collected during their voyage.

From these collections sent to BÄCK, by THUNBERG and by FORSTER, LINNÉ fil. has described numerous new species in his »Supplementum plantarum» of 1781. Of these I shall give a detailed account in the sequel. One would expect to find at least a few of the originals of these

[1] Other details on this matter are to be found in my book »Plantae Thunbergianae», p. 6 sqq.

new species in BÄCK's herbarium. But as they are not to be found there, I have tried to find out what has become of them, and will now explain what I have gathered about the Forsterian plants sent to Swedish botanists from letters still preserved.

From letters written by the two FORSTERS (now in the collections of the Linnean Society in London) we get the following information. Before starting on the voyage, REGINALD FORSTER in a letter to LINNÉ (18. VIII. 1772) promises to communicate to him whatever new species he finds. In a letter sent from London immediately after their return from the voyage (4. VIII. 1775) he gives a long description of their travels, especially mentioning the group of islands named Novae Hebrides. He promises to send LINNÉ the descriptions of 20 new animals, on condition that LINNÉ will not make any use of them, before he himself has had them published. In a postscript to this letter GEORGE FORSTER writes:

»fasciculum plantarum tibi mittam cum figuris ad vivum delineatis, quasque si tibi id dignum videatur, Actis Academiæ inserere velis.»

And LINNÉ, on 1. XI. 1775 no doubt in answer to this letter, writes to R. FORSTER (the letter is in the University Library of Amsterdam):

»Postquam descripsisti Tuas plantas, oro flexis genubus, serves pro me ex descriptis aliquod specimen pro meo herbario, e novis Hebridibus, ut possum videre vel unicam plantam ex australi orbe, qui numquam ullam vidi.»

This wish of LINNÉ's seems only to have been fulfilled inasmuch as he received the little collection of plants with their descriptions which G. FORSTER had promised to send. After LINNÉ's death, G. FORSTER wrote to LINNÉ fil. (8. V. 1778):

»Sub finem anni 1776 parenti Tuo beato miseram decem Descriptiones plantarum cum speciminibus siccis, et delineationibus coloribus suis depictis.»

The paper was published in the third vol. of the »Nova acta R. Soc. Scient. Upsaliensis», but not until 1780. In the introduction we read that, in consequence of LINNÉ's illness and death, this collection had been mislaid and forgotten and that on being found again it was presented to the Society by LINNÉ fil. The title of the paper is: »Decas plantarum novarum, ex insulis Maris Australis, transmissa a Georgio Forster, Anglo». Some of the species here described *(Gahnia procera, Mallococca crenata, Drimys Winteri, D. axillaris*, and *Ischæmum murinum)*, according to JACKSON's Index to the Linn. herb., are represented in LINNÉ's herbarium by FORSTER's specimens, which might be those sent together with his manuscript.

We know that LINNÉ during the last years of his life was occupied with preparing a »mantissa tertia», in which new species of plants discovered since the last edition of his »Systema» were to be included and of course among these were also those discovered by FORSTER. After LINNÉ's death this work was continued by his son and in 1781 it appeared under the title of »Supplementum plantarum». In this work are entered, not only the new plants already described in FORSTER's »Characteres generum plantarum etc.» of 1776, but also many new species from FORSTER's voyage are described here for the first time by LINNÉ fil. BÄCK is mentioned as having contributed all these, both the new ones, and those already described by FORSTER. This circumstance is explained by the fact already mentioned, that BÄCK had been presented with a collection of plants by the elder FORSTER, and also by such information as we get from certain letters (now in the Academy of Science at Stockholm), which LINNÉ fil. wrote to his »Dear Uncle» BÄCK. In a letter dated 1778 he writes:

»Gamle Forster har jag nu åter igen haft bref af, som lofvar mig af sine Südsiöväxter, men Gud vet, när de hinna komma». (I have got a letter once more from old F., who promises me some of his South Sea plants, but God knows when they will arrive.)

I have not seen the letter to which LINNÉ fil. alludes. If FORSTER really did send any plants to him, they no doubt arrived too late for the purpose. But it seems more likely that LINNÉ fil. never received any plants direct from FORSTER. In another letter of the same year (20. II. 1778) LINNÉ fil. writes:

»Det blir mig et rågadt nöje hos min k. Farbroder at tillika få ögna Södersiöörterne, som iag med så mycken retelse förut sedt hos D:r Sparrman» (It will be a great pleasure to me, when I visit my Dear Uncle at the same time to look at the South Sea plants which I have seen previously with so much delight at Dr. Sparrman's).

And from two letters of July 1778, I quote the following passages:

»Iag tackar ödmjukast för löftet, at få se Forsterska örterne, det bleve mig intressant till mantissan, som iag har sielf så få, och min S. Far alldeles inga, utan litat i allt på Forster.» — »Südsiöörterne, som min K. Farbroder varit gracieux och skickat mig, har iag fådt helbregda.» (I thank you most humbly for promising to let me see the Forsterian plants, it would be interesting to me on account of the mantissa, as I have so few myself, and my late Father had none at all, but in every respect relied on Forster. — The South Sea plants which my Dear Uncle has graciously sent me have arrived in good condition.

The Forsterian plants which he says he possesses himself, were probably the ones sent together wich G. FORSTER's manuscript. Be-

sides these, he could make use of two other collections of plants from the same voyage, viz. the one which SPARRMAN had brought home, and the one which R. FORSTER had sent to BÄCK, and which the latter sent to him in 1778.

We will now mention the plants from FORSTER's voyage which are kept in the Botanical Museum at Upsala. THUNBERG, in an account of his travels (Resa uti Europa, Africa, Asia, 4:e Delen, p. 303; Travels in Europe, Africa and Asia, vol. IV, p. 290) says that, while staying in London on his way home to Sweden in 1778, he visited the elder FORSTER and that he was presented by him with a collection of dried plants taken during his voyage in the Southern Seas, which he brought home with him to Upsala. Ten years later he seems to have received another collection of similar plants, for in the University Library of Upsala I have seen a letter from the younger FORSTER in which he writes to THUNBERG (3. VIII. 1788):

»Devinctissimum Tibi animum utinam ex plantarum, quas desiderasti, munusculo agnoscas! Omnes, quæ mihi supersunt, etiam illas, quas in duplo non habeo, Tibi lubens mitto; unum doleo, quinquaginta species, ex illis quæ Tibi desiderantur, variis casibus ex herbario meo plane exulasse.»

In a postscript he says that the dispatching had to be postponed on account of Sweden declaring war against Russia, but in a letter (6. IV. 1789) he writes that he was then sending off »fasciculum illum plantarum australium». In point of fact THUNBERG's herbarium in Upsala contains a great number of plants from the Southern Hemisphere which, according to THUNBERG's annotations on the sheets, were collected by »Prof. Forster». Among these, are many of those described in FORSTER's »Charact. generum», and almost all the new species which LINNÉ fil. has described from BÄCK's specimens.

I might also mention that I have found in the herbarium of the »Riksmuseum» in Stockholm some old specimens of several of the species here in question, which were undoubtedly collected during the same voyage. Some of them belonged formerly to CASSTRÖM's herbarium and, according to his annotations were collected by SPARRMAN. We have already seen from LINNÉ fil.'s letter, which I have previously quoted, that SPARRMAN had a collection of plants from the Southern Seas of his own.

Now I will deal with the passages in literature where BÄCK's herbarium or specimens from it are mentioned.

In the preface to »Species Plantarum» of 1753, LINNÉ enumerates the herbaria which he has looked over (»evolvi») and at the end is written: »Bæckii».

In the same work, in the cases of *Poa Eragrostis* and *Galium rubioides* he gives the reference »D. Bæck.», which means that the specimens used for the decriptions of these plants were given to him by BÄCK.

Likewise he had received from BÄCK the plant wich he named after this dear friend. *Bæckea frutescens* was described for the first time in »Spec. plant.» of 1753, but LINNÉ has mentioned the plant earlier, in his letters to BÄCK. On 10. XII. 1751 he writes:

»Kiäre M. Br. skrif änteligen om Bæckia till Prof. B. Jussieu och laga at Br. får wetta fruchten.» (Dear My Br., By all means write to Prof. B. Jussieu about Bæckia and contrive to get information about the fruit.)

From this, it seems possible that BÄCK had in some way obtained the plant from B. de JUSSIEU in Paris. Somewhat later LINNÉ had it himself in the Botanical Garden. His letter to BÄCK dated 8. IX. 1752 has the following postscript:

»sedan jag skref brefwet och gick i trägården, ränsade jag på ett ställe, där en hop chinesiska frön blifwit sådde i wåras, då jag får se en frutex spinosus, som allmänt älliest står i krukorne, hafwa en enda blomma; jag finner tydeligen at den är ipsissima Bæckia, ty lofwar jag (på) M. K. Brors ordres en kruka med Bæckia, när M. K. Br. will låta den afhämta. war icke det ett lyckeligit tillfälle? älliest har jag och fått wäxten ifrån China med frucht, att jag har nu hela des character.» (when I had written the letter and was walking in the garden I took to weeding a spot where a great number of Chinese seeds had been sown last spring, when my eye fell upon a frutex spinosus (these plants otherwise are grown in pots), having only a single flower; I find clearly that it is ipsissima Bæckia, accordingly at the request of my Dear Brother I promise a pot of Bæckia at whatever time M. D. Br. will send for it. Was'nt that a lucky incident? Moreover I have also got the plant in fruit from China, so that I have now its whole character.)

In another letter (10. XI. 1752) we find the reason why he altered the spelling of the name to *Bæckea:*

»huru skall örten äfter m. K. Br. heta. antingen Bæckea äller Bæckia? det förra tycktes mig mera om, ty Osbeckia är så lik till pronunciationen, som jag måste antaga.» (How ought the plant to be named after M. D. Brother. Whether Bæckea or Bæckia? I like the former better, for Osbeckia is so similar in the pronunciation, and that [name] I am bound to use.)

LINNÉ intimates in his letter, that in the meantime he had received dried specimens of the plant from his pupil PEHR OSBECK. In his »Dagbok öfver en Ostindisk Resa», which did not appear until 1757, OSBECK says that he found the plant on an island off Canton, and gives the following information about it (p. 231):

»*Bæckea frutescens* (Tab. 1) is a small shrub, 6 inches high, which is similar to Abrotanum and has an agreeable smell. With this one I kept my clothes safe

from moths in the chest during my voyage home. Is called Tjong-ma by the Chinese. Was now for the first time brought to Europe; and its description is entered in the Species plantarum. The flowers are small and white and have a smell resembling that of Cowslips».

LINNÉ when elaborating his »Spec. plant.», asked OSBECK for information about some plants brought home by him from China. In a letter to OSBECK (10. VIII. 1752) is added a list of plants marked with numbers, of which OSBECK was to state what he knew, from his annotations. OSBECK, in a letter dated Gothenburg 19. VIII. 1752, gives »answers to some quæsita», and among others, also about Nr. 4, which is »Chinensibus Tjongmá», i. e. *Bæckea*. A rather detailed Latin description is given, and several expressions from this were used by LINNÉ in his description of *Bæckea* in »Spec. plant.»

The genus *Bæckea* was instituted in »Spec. plant.» 1753, p. 358, with the single species *frutescens*. The character of the genus is not given here, but we find it in the 5th ed. of »Genera plantarum», published in the following year. From the text in »Spec. plant.» I quote the following:

»Bæckea. (in the margin: frutescens). Habitat in China. D. D. Abrah. Bæck, S. R. M:tis Sueciæ medicus ordinarius, Amicus noster vere sincerus, e cujus horto sicco plurimas rariores stirpes obtinuimus, etiam hanc primus nobiscum communicavit.

Then follows the *Descriptio* with several expressions taken from OSBECK's annotations, and finally the words: Chinensibus Tjongina (instead of Tjong-ma) Osbeck.

I have already mentioned that LINNÉ during the last years of his life received several plants from BÄCK which THUNBERG had collected in Cape Colony. These were new species, which he probably described in the »mantissa tertia» which he was then preparing and which formed the basis of the much enlarged work »Supplementum plantarum», published by his son in 1781. I will now deal with the numerous quotations of BÄCK's name in this work.

The first place in »Suppl. plant.» where we find BÄCK mentioned, is on p. 81, under *Mniarum biflorum*, and it runs thus:

Habitat in Nova Zeelandia. Abrah. Bäck, Eques et Regis Sueciæ Archiater.

In other cases he writes only »Eques Bäck» or »Bäck». There are in all 60 such quotations. The species marked thus belong exclusively to the two categories of plants of which I have spoken above, viz. THUNBERG's plants from Cape Colony, and FORSTER's from the Pacific Ocean. I commence with a list of those from Cape Colony:

Festuca spinosa = *Eragrostis spinosa* (L. f.) Trin.
*Russelia capensis = *Vahlia capensis* (L. f.) Thunb.
Pharnaceum albens L. f.
Erica fascicularis L. f.
Massoni L. f.
Gnidia filamentosa = *Lachnæa buxifolia* Lam.?
Dictamnus capensis = *Calodendrum capense* (L. f.) Thunb.
*Geranium hispidum = *Pelargonium hispidum* (L. f.) Willd.
Hibiscus urens L. f.
*Polygala squarrosa = *Muraltia squarrosa* (L. f.) DC.
Pteronia minuta = *Nestlera humilis* Less.?
Cephalotes = *P. hirsuta* L. f.?
*Stæhelina corymbosa = *Vernonia corymbosa* (L. f.) Less.
*Gnaphalium verticillatum = *Ifloga polycnemoides* Fenzl.
* pilosellum = *Helichrysum pedunculare* DC.
*Xeranthemum recurvatum = *Helichrysum recurvatum* (L. f.) Willd.
*Cotula quinqueloba = *Lidbeckia lobata* Thunb.
umbellata = *Peyrousea calycina* (L. f.) DC.
Othonna Athanasiæ = *Euryops abrotanifolius* (L.) DC.?
» lateriflora = *Euryops lateriflorus* (L. f.) Less.
Ericoides = *Gamolepis ericoides* (L. f.) Less.

Eight of these species, marked with an asterisk (*) in the list, are to be found in LINNÉ's herbarium, and he has himself written the names on the sheets. Certainly these are the specimens which he received from BÄCK, as I have mentioned above. As the 13 remaining species are not in LINNÉ's herbarium, it seems probable that LINNÉ fil. after his father's death got them from BÄCK and retained them for his own herbarium. JACKSON, in his Index to the Linn. herb., p. 15, informs us that the collections which belonged to LINNÉ fil. have for the greater part been incorporated with J. E. SMITH's herbarium, which is also in the care of the Linnean Society, and I suppose that this also holds good for the types here in question. THUNBERG's herbarium in Upsala contains specimens of all the species in the list. But it is not at all likely that these were the types used by LINNÉ fil., so much the less as in three cases THUNBERG has failed to identify them, and has described them as new species (Erica fascicularis = E. octophylla Thunb., Pteronia minuta possibly = Tanacetum axillare Thunb., Cotula umbellata = Lapeirousia calycina Thunb.).

In BÄCK's herbarium, although it contains many plants from Cape Colony, I have found only one of these species. It is a specimen of *Calodendrum capense,* of which there is very little left on the sheet. Probably THUNBERG had sent two specimens of it to BÄCK, and this one remained in his herbarium when he sent the other to LINNÉ fil.

I will now pass over to the plants from Captain Cook's second voyage which were described by LINNÉ fil. in »Suppl. plant.». In the

case of 70 species. he quotes SPARRMAN as having supplied him with the specimens, but 64 of these are from the Cape of Good Hope and were certainly collected before SPARRMAN joined Cook's expedition (half the number is represented in LINNÉ's herbarium by specimens on which

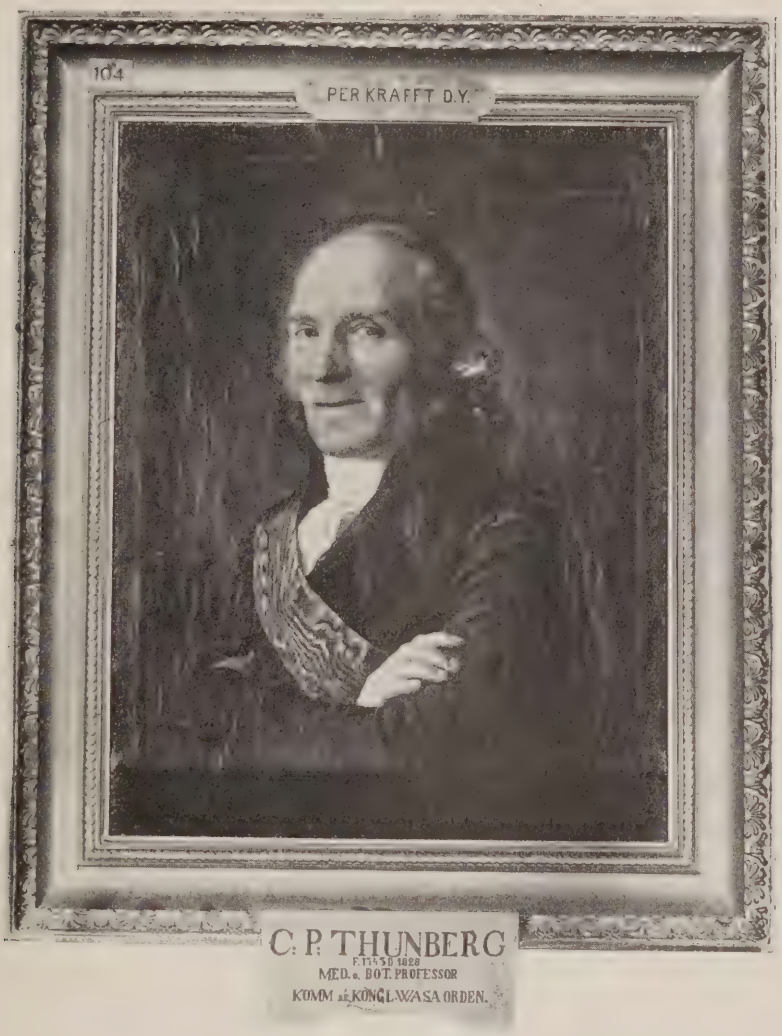

Carl Peter Thunberg.

LINNÉ himself had written the names). The remaining 6 species, however, are from different parts of the Southern Seas, and these probably belonged to the collection of which LINNÉ fil. speaks in the letter I have quoted above. Furthermore we here find the species of which G. FORSTER had sent specimens and descriptions to the elder LINNÉ.

In these cases, besides the quotation »Act. ups.» (refers to the paper »Decas plantarum etc.» quoted above, p. 71), FORSTER is mentioned as having supplied the specimens. Then we arrive to the species, 40 in all, where BÄCK's name is quoted and which consequently were contained in the collection which the latter had got from R. FORSTER and then sent to LINNÉ fil., according to the letters quoted above. Some of these were already described in FORSTER's »Characteres generum plantarum» of 1776; and LINNÉ fil. in dealing with these quotes »Forst. gen.», although he altered the names of some of them. The following species belong here:

Mniarum biflorum = *Scleranthus biflorus* (Forst.) Hook. fil.
Ancistrum Sanguisorbæ = *Acæna anserinifolia* (Forst.).
Epacris longifolia = *Dracophyllum longifolium* (Forst.) R. Br.
juniperina = *Styphelia abietina* (R. Br.).
pumila = *Pentachondra pumila* (Forst.) R. Br.
Corynocarpus lævigata Forst.
Argophyllum nitidum Forst.
Melodinus scandens Forst.
Coprosma lucida Forst.
foetidissima Forst.
Laserpitium Aciphylla = *Aciphylla squarrosa* Forst.
Fuchsia excorticata (Forst.) L. f. = Skinnera excorticata Forst.
Codia montana Forst.
Haloragis prostrata Forst.
Inocarpus edulis Forst.
Melaleuca villosa = *Metrosideros ciliata* (Forst.).
Maba elliptica Forst.
Hedycarya dentata = *H. arborea* Forst.

Unlike these, the remaining species are described for the first time in »Suppl. plant.». G. FORSTER, however, some years later described them anew in his »Florulæ insularum australium prodromus» of 1786. In most cases, after the diagnosis he has put an »F.», which evidently stands for »Forster» and seems to imply a claim to be considered as the true author of the species. I shall return to this matter later. A list of these species is given here:

Anthoxanthum crinitum = *Diplachne crinita* (L. f.) Hook. fil.
Juncus grandiflorus = *Marsippospermum grandiflorum* (L. f.) Hook. fil.
Achras dissecta = *Mimusops kauki* L.
Loranthus tetrapetalus L. f.
Daphne foetida = *Wikströmia indica* (L.) C. A. Mey.
» rotundifolia = *Wikströmia rotundifolia* (L. f.) C. A. Mey.
Weinmannia racemosa L. f.
Andromeda rupestris = *Gaultheria rupestris* (L. f.) R. Br.
cerea = *Vaccinium cereum* (L. f.) Forst.
Arbutus mucronata = *Pernettya mucronata* (L. f.) Gaudich.

Arbutus pumila = *Pernettya empetrifolia* Gaudich.
Clematis hexapetala L. f.
Chelone Ruelloides = *Ourisia magellanica* Gärtn.
Melochia odorata L. f.
Hibiscus hastatus = *H. tricuspis* Banks.
Aeschynomene coccinea = *Sesbania grandiflora* (L.) Poir.
Melaleuca Leucadendron β. angustifolia = ?
Perdicium magellanicum = *Perezia magellanica* (L. f.) Lag.
Carex uncinata = *Uncinia australis* Pers.
Mimosa simplicifolia = M. simplex Sparrm. 1780 = *Acacia laurifolia* Willd.
Panax arborea L. f.

Of all these Forsterian plants not one specimen was found in BÄCK's herbarium. Probably the entire collection of such plants was given by BÄCK to LINNÉ fil. who kept it for his own herbarium, from whence it might have been transferred to SMITH's herbarium. While staying in London in the summer of 1922, I was able to ascertain that at least some of these species are represented in the latter herbarium by FORSTER's own specimens.

On the other hand, THUNBERG's herbarium also contains FORSTER's own specimens of almost all the species here in question. But as this circumstance can be accounted for by the fact that THUNBERG had received such collections from FORSTER himself, I cannot think that the specimens in THUNBERG's herbarium were the types used by LINNÉ fil.

It may seem odd that LINNÉ fil. when describing these new species in »Suppl. plant.» should mention the name of BÄCK, who only had supplied him with the specimens, and not those of THUNBERG and FORSTER, who had discovered the plants, and, at least in the case of FORSTER, had given the names under which they were described by LINNÉ fil. No doubt in doing so he followed a certain principle, and this we perhaps can trace when reading the preface of his own work, p. 15:

»Interea omnes hujus scientiæ amatores atque cultores iterum iterumque rogo et obtestor, velint novas herbas novaque animalia mecum communicare, tum etiam emendationes huic scopo servientes, et ingratitudinis culpam contraherem, si unquam debitam auctoris laudem suo loco reticerem.»

»Auctor» in this case has not the usual meaning of writer but is employed in the broader sense of originator, thus signifying the person who had supplied him with the specimens used for the descriptions. According to this principle, he has quoted FORSTER's name only after the plants of which G. FORSTER had sent specimens to the elder LINNÉ. As far as I can see, the elder LINNÉ had also adopted this principle. When describing a new species, he often mentions the name of the per-

son who had provided him with the plant, and he is often not the one who had discovered or collected it. For instance, BÄCK had certainly not collected the specimens of *Poa Eragrostis*, *Galium rubioides* and *Bæckea frutescens*, although his name is mentioned in connection with these in »Spec. plant.», for he is not known to have visited the countries where they grow. And probably the same is the case in the instances where B. de JUSSIEU is mentioned in this work.

It probably did not matter much to THUNBERG, who in »Suppl.

Carl von Linné fil.

plant.» in more than 500 cases is mentioned as having supplied new species, that his name was omitted in the relatively few places where BÄCK's name is quoted after his plants. But G. FORSTER has expressed his displeasure at LINNÉ fil.'s proceedings. It seems likely that the following passage in the preface to his »Florulæ Insul. austral. prodr.», p. 6, partly has in view the »Suppl. plant.»:

Species plantarum complures, a nobis primum detectæ, alienis curis prodierunt in lucem, siue quod in solo natali iterum deprehensæ fuerunt, siue quod, etsi a nobis mutuatæ, alieno nomini minus religiose illæ addictæ sunt. Facile quidem tolerari

poterat iactura tantillæ, inuenti legitimis auctoribus erepti, gloriolæ. Sed non potuit non vitium subrepere descriptiunculis alienis iuxta sicca plantarum exemplaria congestis et festinanter nimis in medium prolatis. Quæ cum ita essent, iam vltro videbar adstipulari erroribus, ni publice in eos animadverterem.»

He expresses himself still more explicitly in his work »De plantis esculentis insularum Oceani australis» of 1786, where on dealing with *Achras dissecta* he says, p. 43:

»E specimine sicco, quod pater optimus nobilissimo D. Baeck, Regis Sueciae Archiatro cum plurimis aliis dono miserat, Linnæus, filius, descriptionem, quamvis imperfectam collegit, simul et nomen rescivit, quod huic plantae imposueram; inventorem invide sedulo reticuit.»

If we ask whether FORSTER's grievance against LINNÉ fil. was justified or not, we must consider the case from more than one point of view. When LINNÉ fil. had to write a supplement to his fathers »Spec. plant.» he was obliged to try and get it as complete and »up to date» as possible and could not possibly leave out the new plants discovered by FORSTER. If the elder FORSTER had promised to send him these plants and if LINNÉ fil. had to wait in vain for them, I can understand that he seized the opportunity offered by BÄCK's collection of FORSTER's plants, hoping that the FORSTERS would approve of this proceeding. As to the names given to the plants by G. FORSTER, we must remember that at that time it was not usual to annex the authors' names to the »trivial» names of the species. LINNÉ did not attach much importance to the »trivial» names which he had introduced, but considered the »specific names», i. e. the diagnoses, as the essential names, and after these he quoted the authors' names. As the specimens which LINNÉ fil. got from BÄCK were probably provided only with trivial names, he could not, according to the Linnéan rules, quote FORSTER as the author of the new species.

However this may be, we must perhaps admit that LINNÉ fil. acted unwisely in this matter, but G. FORSTER's accusation, that he maliciously omitted his name was certainly unjust.

As I have already mentioned in the beginning of this paper, in 1914 an old herbarium which up to that time had been kept in the manor-house at Ekebyhof, the seat of the IHRE-family, and which, according to a tradition in that family, belonged to ABR. BÄCK, was bestowed upon the Botanical Museum in Upsala by BÄCK's great-great-grandson, Captain JOHAN IHRE. The handwriting on the covers of the herbarium is that of ABR. BÄCK[1], so that there can be no doubt as to the accuracy of the tradition.

[1] This was vouched for by Dr. A. GRAPE, librarian to the University, who is well aquainted with BÄCK's handwriting.

The herbarium is mainly of the same type as that of LINNÉ. The size of the halfsheets is about 32×20 cm., and the three edges are gilt, as is the case with the paper in the herbaria of HASSELQUIST and KALM in Upsala. However, this holds good only for his own specimens, for on those acquired from others, as from LINNÉ or THUNBERG, the edges are not gilt. Each genus was placed in a cover having at the top its name in large characters, and beneath this is written a list of all its known species with their numbers from »Species plant.». The species represented within the cover are marked in the list. The specimens are gummed over their whole surface on to the halfsheets, and usually only the number from the list is written. Some specimens, however, mostly plants from foreign countries, have their whole name, or at least the generic name written in different handwritings and on different places on the sheets. There are also many specimens from an older herbarium which have labels with the names from BAUHINUS or other ancient authors. Notes on habitat or collector are always lacking, and in consequence of this fact, BÄCK's herbarium has no scientific value in our days.

A special interest, on the other hand, is attached to several specimens on which LINNÉ has written the names. I have found 15 sheets with LINNÉ's writing, sometimes on the front, sometimes on the back. On one of these he has written »Scabiosa ochroleuca» and the sign which, according to JACKSON's Index, p. 20, he used for GMELIN's plants from Siberia.

The herbarium was found to be rather rich in plants from Cape Colony. I counted about 80 specimens from there, and among these many of the genera characteristic of that region, as *Protea*, *Erica*, *Ixia*. No doubt these were sent to BÄCK by THUNBERG. They are mostly named, but not in THUNBERG's handwriting.

To my surprise, I have found in the Botanical Museum at Upsala a small parcel which undoubtedly is a portion of BÄCK's herbarium, because it accords with it in every respect. It was kept in one of the cases which contain Queen LOUISA ULRICA's herbarium, and was mixed up with KALM's plants from North America.[1] Whether it was brought here before or after this herbarium was removed from Drottningholm to Upsala, cannot be ascertained.

BÄCK's herbarium, when it arrived at Upsala, was badly damaged by insects and damp. Only a part of it is to be kept in memory of LINNÉ's most intimate friend, and as a specimen of a contemporary herbarium which LINNÉ thought worthy of being mentioned in his »Species plantarum».

[1] See my paper on HASSELQUIST's herbarium in the 1st vol. of this periodical, p. 99, where I have mentioned this parcel as being »von unbekanntem Ursprung».

†

ERIK MÜLLER

Några minnesord vid Svenska Linné-Sällskapets sammankomst den 26 nov. 1923

AV

O. T. HULT

SVENSKA LINNÉ-SÄLLSKAPET HAR I DAG SAMLATS kring minnet av den man, som med sin stolta blick på forskningen och dess män, sitt stora vetande och sin kärlek till uppgiften för alltid kommer att räknas bland dem, som mest universellt verkat för sällskapets höga mål. Ännu i våras vid sammankomsten i Uppsala var Erik Müller mitt ibland oss, vi sågo på ordförandeplatsen hans vackra huvud med den djupa, allvarliga blicken skådande ut över de församlade, och vi hörde honom tala om de förhoppningar och planer, som knötos vid Svenska Linné-Sällskapets framtid. Och runt om oss lade en underbar Uppsalavår sin stämning över Linnés gamla örtagård, där man nästan tyckte sig se den store mästaren vandra omkring småleende åt alla sina nyvaknade blomsterbarn. Det gavs ej då någon förgängelsens tanke. Ett par dagar senare anträdde Müller sin resa till utlandet, och när han åter satte foten på hemmets jord, var hans timglas utrunnet. Frisk och full av levnadsmod och planer hade han anlänt till födelsestaden Hälsingborg, då helt plötsligt inställde sig symptom av en svår hjärtsjukdom, som inom kort ändade hans liv. Över Müllers sista stunder kunna uttalas hans egna ord i minnesteckningen över Anders Retzius: »Han avled med bibehållen intelligens och naturforskarens själslugn i det sista». Svenska Linné-Sällskapet följde genom representanter hans stoft vid gravsättningen på Solna kyrkogård och nedlade vid båren en krans av linnéansk lager, men

hela Svenska Linné-Sällskapet följde den dagen hans färd med sorgens och saknadens tankar.

Erik Müllers bild som människa, lärare och kulturpersonlighet har vid olika tillfällen vackert och känsligt tecknats av de båda lärjungar, som stodo honom närmast, professorerna Forssner och Forssell, och hans vetenskapliga gärning som anatom har funnit en utmärkt tolkare i ämbetsbrodern, professor August Hammar. Med långt svagare krafter går jag nu till mitt värv, men jag vet, att Erik Müller här själv byggt sig ett monumentum aere perennius och att minnet av hans person skall tala långt bättre än mina ord.

Erik Müller föddes i Hälsingborg den 5 augusti 1866, och föräldrarna voro hamnkassören Frans Müller och hans maka Maria Forsberg. Efter i födelsestaden avslutade skolstudier avlade han 1885 vid Lunds universitet medicinsk filosofisk examen och fyra år senare medicine kandidatexamen. Redan under skoltiden hade han börjat syssla med dissektioner, och denna tidigt uttalade förkärlek för anatomien fick han rikt tillfälle att utveckla såsom amanuens vid anatomiska institutionen, där han inom kort fäst prefekternas uppmärksamhet vid sin person. Snart var han också mogen för sin första utrikes studieresa, som gällde professor His i Leipzig och företogs i maj 1887.

Mina första personliga minnen av Müller förskriva sig från början av 90-talet. Man såg med vördnad och beundran upp till denne unge medicine kandidat, som bland studenterna vid Karolinska institutet omgavs med en viss vetenskaplig nimbus. Man hörde talas om hans stora begåvning, hans oerhörda arbetsprestationer och hans omfattande anatomiska vetande. Och samtidigt såg man honom, den glade bland de glada, ute i studentlivet, där man hade stor respekt för hans ovanliga slagfärdighet. Så kom i september 1893 förordnandet för den då 27-årige medicine kandidaten att upprätthålla e. o. professuren i histologi. Han hade då redan i två år meddelat undervisning i ämnet vid institutet. I hast avslutade han nu examensstudierna, avlade i maj 1894 licentiatexamen, disputerade samma år i oktober för doktorsgraden och utnämndes i maj 1895 till e. o. professor i histologi. Fyra år senare vann han sina önskningars mål, då han tillträdde professuren i anatomi. I slutorden av installationsföreläsningen den 8 september 1899 över ämnet: »*Några ord om anatomien såsom vetenskap och läroämne*» kan man läsa hans riddareed

i följande ord: »Särskildt blifver mitt ansvar tungt, då jag blickar tillbaka på mina föregångares rad, af hvilka Anders Retzius och Gustaf Retzius i anatomiens historia intaga rum bredvid tidens första anatomer. Att kunna i någon mån fullfölja de anatomiska traditioner, som dessa begge män vid vårt institut grundlagt och sålunda visa mig värdig mina föregångare, det är min lifliga önskan denna dag.» Det blev honom förunnat att få denna önskan uppfylld. Under mer än ett kvarts sekel fick han ägna ett outtröttligt och rikt fruktbärande arbete åt den vetenskap och den institution, han älskade så högt, och där han blev en värdig arvtagare till de båda Retzierna.

För Müller var dock arbetet vid den egna institutionen ingalunda tillfyllest, han trängtade till stora vidder och sökte genom resor och studier vid främmande universitet rikta sin erfarenhet och vinna nya synpunkter. Rika inslag i sin utveckling vann han också hos sådana frejdade forskare som Flemming i Kiel, Oscar Hertwig i Berlin och His i Leipzig och Wien samt de senare åren, då han i syfte att studera undervisningen besökte anatomiska institutioner i Tyskland, Schweiz och Frankrike. Det rent personliga utbytet vid dessa studieresor skattade Müller högt, och särskilt värdesatte han läraren och vännen Oscar Hertwig, i vars laboratorium han arbetade sommaren 1895. »En högst naturlig känsla av varm tacksamhet tränger sig fram, var gång tanken går tillbaka till dessa lyckliga tider» — skriver han i minnestalet över Hertwig förlidet år.

Över Müllers forskargärning som anatom tillhör det ej mig att yttra mig. Jag tillåter mig dock att här återge några korta drag ur Hammars studie. Müllers anatomiska författarskap rann upp under tidiga studieår och flödade sedan i en jämn ström under hela hans liv. Sina första sporrar vann han 1892 med upptäckten av de intracellulära kapillärkorgarna i magsäckens beläggningsceller, vilket blev utgångspunkten för vidare studier över olika körtlars byggnad och förrättningar och ledde till gradualavhandlingen »*Om inter- och intracellulära körtelgångar*». Ett senare arbete från 1899, »*Studier över neuroglian*», har av Gustaf Retzius betecknats som grundläggande inom centrala nervsystemets mikroskopiska anatomi. Redan innan Müller 1899 övergått från den e. o. professuren i mikroskopisk anatomi till den ordinarie i makroskopisk, ägnade han sig åt studier över magsäckens och tunntarmarnas läge- och formförhållanden hos det mänskliga fostret och framlade här mycket bemärkta resultat.

vilka sedermera röntgenologiskt bekräftats av Tage Sjögren och Gösta Forssell. År 1905 erhöll Müller K. V. A:s Linnémedalj för verket: »*Die Armarterie der Säugethiere*» och 1910 Letterstedtska priset för »*Die Brustflosse der Selachier*». Nya områden för sitt forskningsbegär sökte han inom utvecklingsläran och vidgade än mer intressesfären genom samarbete med fysiologerna. Det autonoma nervsystemet utgör ju f. n. ett av medicinens mest omdebatterade gebiet, och man anar inom detsamma förklaringen till en hel rad fenomen såväl inom den friska som den sjuka organismen. Just på denna punkt har Müller gjort betydande insatser. Tillsammans med Göran Liljestrand publicerade han 1918 »*Anatomische und experimentelle Untersuchungen über das autonome Nervensystem der Elasmobranchier nebst Bemerkungen über die Darmnerven bei den Amphibien und Säugethieren*», och under de följande åren fullföljde han i nya arbeten sina betydelsefulla iakttagelser. Resultaten av dessa har han framlagt dels i festskriften till Hammar under titeln »*Über das Darmnervensystem*», dels i de båda tillsammans med Ingvar utgivna skrifterna »*Über den Ursprung des Sympaticus bei den Amphibien*» och »*Über den Ursprung des Sympaticus beim Hühnchen*», den senare publicerad först efter Müllers död. Sitt sista föredrag i Svenska Läkaresällskapet höll Müller den 27 mars i år, då han framlade en sammanfattning av sina dittills utförda arbeten över uppkomsten av det sympatiska nervsystemet. Tyvärr kom döden emellan, och Müller hann aldrig slutföra sitt stort anlagda arbete. »Han fick dock» — skriver Hammar — »föra det fram till en punkt, där, tack vare de många nya fakta, han framlagt, ett allvarligt försök kunde göras att sammanknyta de morfologiska data med de fysiologiska. Såvitt jag förmår döma, har Müller aldrig stått högre i sin forskning än just i dessa sina sista arbeten, dömda som de äro att från hans hand utgå i viss mån blott såsom fragment. Mer eller mindre av hans slutsatser må vid framtida utveckling av vårt vetande på de banor, där han visat vägen, bliva bestående, den överskådliga karaktär, problemet fick under hans händer, tillförsäkrar honom under alla förhållanden en plats bland banbrytarna på området.»

Vilket levande intresse Müller ägnade undervisningen i anatomi, därom vittna förutom hela hans lärareverksamhet även en del uttalanden i hans skrifter. Jag hänvisar till den förut citerade installationsföreläsningen om anatomien såsom vetenskap och läroämne, den i Hygieas

festband 1908 publicerade avhandlingen *Om den morfologiska riktningen i anatomien etc.*» samt den av honom författade avdelningen af Karolinska institutets historia, som avhandlar anatomiska institutionen. Även i inledningen till sin lärobok i anatomi för sjukgymnaster betonar han för de unga ämnessvennerna anatomistudiets grundläggande betydelse för hela deras utveckling. »Anatomien» — säger han — »är den grund, varpå hela den praktiska medicinen vilar. Endast efter en noggrann kännedom om den normala människokroppens byggnad, kan läkaren förstå, igenkänna och behandla dess sjukliga förändringar.» På ett annat ställe heter det: »Den viktigaste uppgiften i den anatomiska undervisningen är att lämna den blivande läkaren en levande bild av kroppens inre, vilken bild bör om möjligt åtminstone i dess allmänna drag följa honom under hela hans verksamhet». Müller blev också i tillfälle att på ett alldeles särskilt sätt ingripa i undervisningens ordnande enligt den nya examensstadgan av år 1907, då det gällde att i studieplanen för medicine kandidaten inlägga det ämne, som gått förlorat genom medikofilens borttagande, nämligen den jämförande anatomien. Och här har han inlagt en ovansklig förtjänst ej minst genom sin lärobok i ryggradsdjurens jämförande anatomi, om vilkens speciella del Hjalmar Théel bl. a. yttrar: »Jag tvivlar på, att i närvarande stund det finnes någon enda zootomisk lärobok i världen, som kan mäta sig med den.» Müllers undervisning är för övrigt ett kapitel för sig, som på ett ypperligt sätt behandlats i Gösta Forssells minnesskrift. Sina intryck av Müller som lärare sammanfattar han i följande ord: »Ingen har som han förstått att medryckande öppna utsikt in mot naturens rike. Han hade ett alldelas särskilt levande sätt att giva *konkreta* bilder av naturen, icke en torr beskrivning utan en målande skildring, så att man rent av *levde* med cellerna i deras eget liv och med spänning följde alla scenerna i det naturens drama, som framrullades för våra ögon, och vari han själv hela tiden deltog.» Forssner har träffande karakteriserat honom: »För honom var vetenskaplig forskning det högsta i världen och de ungas undervisning det näst högsta». För sina lärjungar var Müller mästaren, som ej näddes av någon småaktig kritik. Allt smått vek undan för hans storvulna och manliga väsen, och var han också en sträng herre mot de unga, så visste man, att han var strängast och mest fordrande mot sig själv. Sin kärlek till vetenskap och vetenskaplig forskning visste Müller att på ett eldande och medryckande sätt

meddela sina lärjungar, och »många äro de», — säger Forssell — »som tänt sina facklor vid hans vetenskapliga härd, där det lyste och värmde med ett allt innerligare och varmare sken».

Vid sidan av den biologiska forskningen ägnade Müller redan tidigt ett livligt intresse åt de grenar av mänskligt vetande, som lågo hans egen vetenskap nära, nämligen filosofien och medicinens historia. Det är ju en känd sak, att de medicinska och filosofiska systemen i gamla tider gingo i varandra. Vetenskapen om livet vandrade helt andra banor, innan rent mekaniska, kemiska och fysikaliska principer blevo allena lagstiftande i naturens riken. Men denna lagstiftning strävade till en rent atomistisk upplösning av livsfenomenen, och en sådan enkel världsförklaring tillfredsställde ej Müllers ideella läggning. Motvikten fann han inom den moderna utvecklingsläran, och ehuru han ej bestämt markerar sin ställning, synes det mig dock tydligt, att han närmast ansluter sig till den av Hertwig m. fl. uttalade uppfattningen, som anser det för livet kännetecknande vara en särskild organisation av den levande substansen, som aldrig kan förklaras fysikaliskt, »lika litet — säger Müller — som man kan förklara ett urverks mekanism av en aldrig så noggrann analys av metallens kemi». Man har kallat denna uppfattning för neovitalism, vilket dock ej må förblandas med den moderna vitalismen, som är en gengångare från urgamla tider och på sistone tagit säte och stämma inom utvecklingsfysiologien, där den söker förklaringen till livet i särskilda hemlighetsfulla krafter. Det var måhända spörsmålet om livets hemlighet, som förde Müller in på studiet av filosofien och medicinens historia. Man har sagt mig, att Müller i mångt och mycket hyllat Schopenhauers livssyn. Härmed må vara huru som helst. Men något av Schopenhauers Weltschmerz eller dennes hemlöshet i en grym tillvaro har väl knappast någon kunnat spåra hos Müllers dådkraftiga och av livslust sjudande natur. Däremot förstår man väl, att han i hög grad fängslats av Schopenhauers åskådliga, exempelfyllda, grundliga och koncentrerade stil och av hans krav att ställas öga mot öga med de verkliga föremålens fasta former. Müller torde även ha tilltalats av Schopenhauers uppfattning av livsprincipen såsom oförstörbar naturkraft och vårt egentliga väsens oförgänglighet inför förintelsen. I metafysiska frågor följde Müller för övrigt Spinoza och dennes utpräglat panteistiska åskådning. Till Müllers studier i filosofi sällade sig som ett komplement hans stora intresse för medicinens

historia. »Kännedomen om den historiska utvecklingen är nödvändig för ett vetenskapligt studium av anatomien» har han en gång yttrat. Säkert är, att hans håg för dessa, om jag så må säga, medicinens humaniora hade gamla anor, och när han på äldre dagar började på allvar syssla härmed, så var det inga nya vägar han beträdde. Mången gång beklagade han bristen på historiskt sinne hos den nuvarande läkaregenerationen, och själv sökte han hos de yngre väcka intresset genom att vid sina föreläsningar lämna historiska översikter. Han var en mästare häri och hade en säregen förmåga, här som alltid, att gripa huvudsynpunkterna och från dem upprulla händelsernas förlopp i ett levande lagbundet sammanhang. Så har han i flera av sina tidigare arbeten på ett sammanfattande och medryckande sätt skildrat de stora epokerna och tecknat märkesmännen inom den biologiska forskningen. I Svenska läkaresällskapets medicinsk-historiska sektion har han alltsedan 1919 varit ordförande och ägnat dess arbete ett mycket stort intresse. I sin värdesättning av historien betonade Müller starkt utvecklingstanken, det evigt lagbundna sammanhanget från de första stapplande försöken hos nu utdöda kulturfolk allt intill nutidens glänsande forskningsresultat. Fastställandet av enstaka kunskapsrön eller framförandet av de handlande personerna finner han mindre viktigt. I ett hyllningstal till den frejdade medicinhistorikern professor Neuburger, som sistlidne vinter gästade Svenska läkaresällskapet, yttrade Müller bl. a.: »Den läsare, som studerar Edra framställningar, kan, om han sluter ögonen, uppleva, att de avhandlade personligheterna försvinna; i stället träda deras gärningar fram som bestämda faser i en lång utvecklingskedja, vari den ena leden med nödvändighet framgår ur den andra. I denna belysning erhålla t. o. m. villfarelserna sin förklaring och tyckas vara lika så nödvändiga som de s. k. sanningarna.» I sin brett anlagda avhandling »*Om metoder och mål i vetenskaplig forskning*» visar Müller, huru väl han behärskar sitt material från olika synpunkter. Man skall *kunna* både filosofi och historia för att *tala* naturvetenskap, som han här gör. Och här har Erik Müller öppnat sitt väsen, man märker, att det är tankar, som mognat efter mycket sökande. Han hävdar till en början satsen, att till vetenskapsman studerar man sig icke, lika litet som till konstnär. »Den ene som den andre födes fastmera med sin särskilda begåvning och utövar instinktmässigt sin verksamhet.» Efter en kort återblick på den grekiska kulturen med dess spekulativt estetiska innehåll

och medeltiden med dess blandning av kristlig livsåskådning och från Aristoteles nedärvd filosofi tar han fäste vid Gallilei och Francis Bacon, som ge klaven till den nya tidens vetenskap. Och dennas innebörd ger han oss genom att framlägga dess medel, främst induktionen, detta Bacons nya vapen, som genom iakttagelsens erfarenhetsrön, samlade och ordnade och bearbetade genom tänkandet, visar oss vägen till sanningen. Men forskaren måste även för att göra nya iakttagelser och upptäckter förmå att uppställa en hypotes, han måste äga något av den skapande fantasien. Han inpräntar Bacons maning: ut från den trånga klostercellens skumma dager och ofruktbara grubbel, ut till de soliga vidderna och lär dig av livet självt. Och så instämmer han i du Bois Raimonds ord: »Naturvetenskapen är kulturens absoluta organ, och naturvetenskapens historia är mänsklighetens egentliga historia». Men vetenskapen växer åt alla håll, grenar upp sig, vandrar nya vägar, och individen kan ej längre följa, kan ej längre hålla alla trådarna i sin hand. Han måste specialisera sig på ett litet område, synranden blir trängre, anden krymper och blicken blir skum för de stora frågorna. Detta är ett spörsmål, som ofta återkommer i Müllers frågeställning. På ett annat ställe klagar han: »Specialiseringens tidevarv tycker sin prägel på allt vårt arbete och leder därhän, att var och en i stillhet utför sin syssla tämligen oberoende av den andre». Men å andra sidan bävar han för vetenskapens framtid på grund av ämnesgrenarnas mängd och splittringen, som verkar förödande och förflackande på individen. Räddningen ser han i en utveckling, som vill sammansmältning och förenkling genom bortrensning av onödiga detaljer. Ty bildningens mål är icke anhopning av ett kvantitativt vetande utan att bringa kunskaper, som äro nyttiga för det efterföljande handlandet». Och i detta sammanhang citeras Linnés lilla skrift »Cui bono», vartill duger det? Den bästa lösningen på frågan, vartill vetenskapen duger, anser Müller ha givits av Wiener-filosofen Ernst Mach från slutet av förra århundradet: »Vetenskap är sparsamhet och god hushållning», d. v. s. dess uppgift är att spara hjärnarbete genom att göra sig naturen underdånig. Man frågar sig »är detta allt»? Har vetenskapen inga mera ideella uppgifter? Men den som tror, att Müller här slagit av på sina ideal, han behöver blott vända på bladet, det sista i avhandlingen, och läsa slutcitatet, K. E. von Baers stolta ord: »Vetenskapen är evig i sina källor, omätlig i sitt omfång, ändlös i sin uppgift, ouppnådd i sitt mål.»

Erik Müller

Jag nämnde nyss, att Müllers intresse för historien mera gällde utvecklingen och det lagbundna sammanhanget mellan olika tankeriktningar och system, mindre de handlande personerna. Det fanns dock två undantag, Goethe och Linné. Jag tror man kan säga, att den förre var en ungdomskärlek, som dock aldrig bleknade, och att den senare med åren blev idealet. Det är lätt att förstå den dragningskraft, Linné utövade på Müller. Det var så mycket av det, som denne senare skattade högst av mänskliga egenskaper, som fanns hos Linné, denna underbara iakttagelseförmåga, som intet i naturen undgick, denna förmåga att kombinera och draga slutsatser, denna rika fantasi, som dock alltid behärskades av vettet, denna allt omfattande universalitet och denna strålande glädje över allt, vad en underbar värld hade att bjuda av nya skönheter och nya märkliga rön. Jag vet ej, när Müller först så att säga upptäckte Linné. Men vad jag vet är, att han studerade honom ivrigt, när han skrev det minnestal, som han höll vid Svenska läkaresällskapets firande av Linnés födelse d. 14 maj 1907. Müller har gått till sin uppgift på djupaste allvar och särskilt sökt penetrena några sidor hos den store naturforskaren, som blivit minst förstådda och belysta, nämligen hans systembildning inom sjukdomsläran. Han har här haft att stödja sig på Hjelts utmärkta skildring av Linné som läkare. Som bekant innehålles Linnés medicinska system i hans båda avhandlingar *Clavis medicinæ* och *Genera morborum:* av vilka den förra skall utgöra den allmänna patologien och den senare den speciella sjukdomsläran. *Clavis medicinæ* är en högst märklig skrift, i vilken Linné i kraft av vissa teoretiska föreställningar söker konstruera upp hela den medicinska lärobyggnaden, förklarar sjukdomarnas väsen, angiver grunderna för deras botande och vill sålunda överbrygga klyftan mellan teori och praktik. Men på grund av dess sammanträngda form och aforistiska korthet blir den ytterst svårfattlig, »ja nästan obegriplig» — säger Hjelt — »för en var, som icke givit sig mödan att tränga till djupet av hans tankegång». Hjelt hänvisar till, att Linnés båda avhandlingar endast varit ämnade till underlag för muntliga föredrag, som sedan givit sin relief åt framställningen. Och denna hänvisning har Müller följt. Med den intensitet, som var honom egen, har han utnyttjat en del i våra bibliotek befintliga handskrivna anteckningar från Linnés föreläsningar och därigenom utvecklat den korta tabellariska och svårtydda framställningen i *Clavis medicinæ*. Kanske har han också

härigenom på vissa punkter lyckats tränga djupare i analysen av Linnés sjukdomslära än någon annan samtida. Men för att följa Linné på dessa vägar har han måst sätta sig in i ej blott dennes eget och hans samtids åskådningssätt utan även gått mycket långt tillbaka i tiden. Som bakgrund för Linnés framträdande i medicinen har han i stora drag skildrat antikens olika medicinska skolor samt den oerhörda, nästan explosiva utvecklingen under 17:e århundradet efter frigörelsen från medeltidens försumpade auktoritetstro. Han kommer då till det resultatet, att Linné tagit upp mycket av antikens idéer, i synnerhet så som de framträda hos Galenus i hans humoral-solidarpatologiska och dynamistiska åskådningar samt den terapeutiska huvudregeln *contraria contrariis curantur*. De närmast föregående periodernas kemiatriska och fysiatriska teorier återfinnas däremot mycket litet i Linnés sjukdomslära. Müller berör även Linnés mystiska uppfattning av siffertalens betydelse för tolkningen av naturfenomenen. Även här äro förebilderna hämtade från antiken. Pythagoras, talteoriens upphovsman, ansåg sjutalet vara det bestämmande, Hippokrates och Galenus fyratalet. Hos Linné äro två- och femtalen rådande vid ordnandet av företeelsernas mångfald. »Naturen» — säger Linné — »strävar att dela sig först i två delar och sedan i fem. Armar och ben äro två, fingrar och tår fem, vokalerna, sinnesorganen, trädens och blommans delar — överallt går femtalet igen. Själva livsprincipen, det vitalistiska momentet, som under växlande namn gjort sig gällande inom de olika systemen alltsedan urminnes tider, återfinnes hos Linné i hans *electricum*, som från lungorna passerar till hjärnan och därifrån genom nerverna till kroppens olika delar. Med samma noggrannhet, som han sökt tolka den hemliga skriften i *Clavis medicinæ* ägnar sig Müller därefter åt Linnés andra medicinska arbete *Genera morborum*, som ger översikten över sjukdomarna och deras igenkänningstecken. Det var som bekant Sauvages, professor i Montpellier och Linnés gode vän, som gav klaven till den nosologiska skolan, vilken vid indelningen av sjukdomarna sökte anlägga samma grunder som inom botaniken. Vi veta, huru Linné med entusiasm upptog och utvecklade denna idé, och huru han skapade ett system, där sjukdomarna allt efter symptomen ordnades liksom växterna efter klasser, ordningar och släkten. Vi veta också, huru denna sammanblandning av sjukdomar och symptom vållade ohjälplig förvirring. Systemet var från början dömt att falla sönder och råkade snart i glömska. Man läser mellan raderna,

huru det kostar på Müller att konstatera detta Linnés stora felgrepp. »Det är» — säger han — »som såge man en relik från svunnen tid, en farkost med väldiga dimensioner och av en alldeles säregen konstruktion, vid vilken dess byggmästare fäste de största förhoppningar, men som under vägen att nå målet kommit in bland tidens skär och lidit skeppsbrott just till följd av sin egendomliga byggnad. Den nyfikne åskådaren från en senare tid betraktar med förvåning, ja även beundran, dess jättelika former och märkvärdiga byggnad, men han förstår även orsaken, varför en så egendomligt skapad tingest aldrig nådde sitt mål. Dess konstruktion var otvivelaktigt förfelad.» Linné som empiriker var emellertid även inom medicinen av en oerhörd betydelse och en föregångare, som med siareblick skådade in i den kommande æran. Müller påminner om, huru Linné anat smittsjukdomarnas väsen och ställt dem i samband med mikroskopiska levande väsen, ett kapitel som Ernst Almquist utförligt behandlat i sin mästerliga skildring »*Om Linné som hygieniker*». Müller påminner vidare om Linnés talrika fynd av för medicinen nyttiga droger, om hans dietetik samt hans många avhandlingar i medicinska frågor, allt vittnande om en iakttagelseförmåga och ett verklighetssinne, som berättiga honom till en hedersplats även i medicinens historia. Linnés jättegestalt kan ingalunda rymmas inom ett föredrags trånga ram, och Müllers Linnéstudie torde få betraktas endast som ett fragment, men ytterst intressant som sådant och för Müller mycket karakteristiskt och fullt originellt. Som läkare, naturforskare, tänkare och medicinhistoriker ägde han alldeles särskilda förutsättningar att skildra Linné som systembildare inom medicinen. Det är de stora dragen han sökt fånga, sammanhanget mellan den individuella och den allmänna utvecklingen i biologiskt tänkande, det är Linné ställd i sin riktiga miljö. Vetenskapsmannen såväl som konstnären måste vara sann i sin framställning för att bli stor i sin konst, och Müller har ej låtit sig bländas av det myckna ljuset så, att han glömt skuggorna, som ge ton och relief och kontrastverkan. Framställningen står på en hög nivå, buren som den är av en glödande entusiasm, som stegras ju mer författaren kommer inom strålglansen av Linnés mäktiga personlighet. Müller har i minnestalet även påmint om de av Linnés lärjungar, d. s. k. apostlarna, som på mästarens bud genomforskade avlägsna länder, och av vilka många med livet fingo plikta för sin lärdomstörst. Och han finner det vara på tiden, att

dessa vetenskapens hjältar räddas ur glömskan och erhålla den plats i Sveriges kulturhistoria, som de med rätta förtjäna. Som bekant har Svenska Linné-Sällskapet i sina stadgar bland uppgifterna för dess verksamhet även upptagit att utgiva skrifter av och om Linnés lärjungar. Flera sådana hava också publicerats i årsskriften, och för kort tid sedan har styrelsen även på annat sätt sökt främja samma intresse. Genom professor Schück, som nyligen utgivit boken om Forskåls resa, fick styrelsen kännedom om, att dennes resejournal i manuskript funnes förvarad i Stadsbiblioteket i Kiel, och genom överbibliotekarien Hulths försorg föreligger nu i sällskapets ägo en fotostatiskt framställd kopia av manuskriptet.

Jag har uppehållit mig vid minnestalet över Linné, därför att jag ville betona, att Müller, när han intog en ledande ställning inom Svenska Linné-Sällskapet, ingalunda var främmande för dess uppgift och att till hans förtjänster om sällskapet hör, att han även lämnat bidrag till Linnéforskningen. Det var Elof Förberg, som tog första initiativet till vårt sällskap, och hans namn är för alla tider knutet till dess skapande, men då han ville vinna bistånd och förståelse för sin idé, var Erik Müller en av de första, han uppsökte, och här träffade han på en entusiasm och en energi, som blevo av den största betydelse för företagets lyckliga startande och utveckling. Vice ordförande vid sällskapets stiftande valdes Müller, sedan professor Tullberg på grund av sin ålder trätt tillbaka, vid sammankomsten den 3 nov. 1918 till ordförande. Redan från början betonade han, hurusom sällskapets utveckling måste sökas på två linjer, en som har till uppgift att genom specialforskning och utgivande av skriftserier sprida kunskap om Linné och hans samtid, en annan som avser att samla och vårda minnen och minnesmärken och därigenom rekonstuera den Linnéanska miljön. Under det att den senare uppgiften fick en outtröttlig och förstående representant i Förberg, låg den förra däremot Müller närmast om hjärtat, och så ha dessa båda män tillsammans under de fem år, de fingo verka, fört sällskapets strävanden fram till ett glänsande resultat. En av Erik Müllers sista plikter i detta sällskap var att hylla minnet av Förberg och de oförgätliga förtjänster, denne inlagt. Vi stå nu inför hans egen gärning, fyllda av tacksamhet och beundran, och känna med sorg och saknad, att våra öden ej längre länkas av hans starka ande. Men ännu kunna vi höra hans stämma, som fick ett var-

mare tonfall, var gång han nämnde Linnés namn, vi höra den mana till samling kring mästarens minne. Jag vill påminna om, hur Müller vid vår första festliga sammankomst den 24 nov. 1917 uttalade förhoppningen, att Linnédagen i Uppsala under kommande tider skulle bliva, vad Goethedagen är i Weimar, »en nationaldag för den andliga odlingen, där svenska män och kvinnor samlas i väckande tankeutbyte för att värmas av ett stort historiskt minne, till vilket nationen i sin helhet ser upp.» Jag vill påminna om föredraget vid vårsammankomsten i Uppsala den 23 maj 1918 »Om Linné och Uppsala», där han skildrar Linnés båda Uppsalaperioder, studenttiden och kampåren med all deras hårda strävan och försakelse och sedan professorstiden på ärans och triumfernas höjd. Jag vill påminna om, huru han ur brevväxlingen mellan Linné och Abraham Bäck på ett älskvärt sätt framställt de båda männens intima och trofasta vänskap och huru han åt alla våra sammankomster givit något av sin personliga känsla av högtid och vältaligt klätt denna känsla i ord. Men hans handlande inskränkte sig ej blott till högtidsstunderna och de festliga samkvämen. Bakom dessa låg ett hängivet arbete av organiserande och sammanhållande art.

Jag vet mig knappast hava känt en människa, som synts mig så från början danad för sitt livskall som Müller och som så konsekvent och målmedvetet utvecklat rika andliga förmögenheter. De för naturforskaren oundgängliga egenskaperna, skarp iakttagelseförmåga och fantasi, tyglad av sträng kritik, voro honom av naturen givna. Därtill kom en genom filosofiens studium tidigt förvärvad logisk skolning och en viljekraft, som bröt alla hinder, när det gällde att nå det en gång utstakade målet. Som ett par bevis på hans oförminskade energi kan jag nämna, huru han ännu på äldre dagar bedrev ivriga språkstudier och att han så sent som sistlidna vår avtalat med en av våra främsta kirurger att få assistera vid operationer för att fullända sin teknik för fysiologiskt anatomiska experiment. En genom skönlitterära intressen odlad smak förrådde sig i en framställningskonst, som jämte sin logiska klarhet rent formellt under årens lopp närmade sig fulländningen. Man kan utan tvekan kalla honom vältalare. Alla dessa egenskaper samlade sig till en fond av andlig kraft, som togs i anspråk för en mängd uppgifter inom vetenskapen, undervisningen eller frågor av rent organisatorisk art, och man rent av häpnar inför den arbetsbörda, som vilade på hans axlar. Man

frågar sig också, hur det var honom möjligt att hinna med allt. Jo, Müller kunde den stora konsten att snabbt överblicka, sovra och taga fasta på huvudpunkterna och sedan systematiskt ordna. Men därtill kom — och detta var kanske hemligheten — att han aldrig splittrade sig på en mängd olika områden. Man har kallat Müller universalist — och han var det inom sin vetenskap och på områden, som lågo densamma nära. Det var detta som skapade mannens suveränitet. Sammanhanget i utvecklingen åt ett håll. Men det fanns stora områden, som blevo honom främmande. Varför? Ja, kanske saknade han sinne för sådana saker som politik och konst. Jag vet det ej. Men vad jag vet är, att han ej älskade lycksökeriet, som frodas så rikt på politikens och konstens allfarvägar. Han var konservativ till sin läggning, och den nya tiden passade ej hans kynne. Efter läsningen av en Stockholmsskildring från början av förra seklet skrev han till en vän för några år sedan: »Tänk, vilken lycklig tid av frihet, billighet och trevnad. Men människorna hade väl också då sina besvärligheter liksom nu. Emellertid delar jag Dina konservativa synpunkter till fullo. Vi äro komna in i en galen utveckling. Tidens tillstånd bevisar ju detta.»

Müller älskade naturen, särskilt där solen lyste över Skånebygd och Sundets böljande vatten, där barndomshemmet en gång låg och dit minnena och längtan drogo honom varje vår — också den sista, när döden grep honom. Den som läser hans minnesord över kronprinsessan Margareta och skildringen av furstehemmet på Sofiero, måste livligt beröras av den underström av kärlek till skånsk natur, som gjuter poesi över framställningen. Men Stockholm blev honom med tiden ännu kärare. »Trots min egenskap att vara god skåning älskar jag dock Stockholm och dess omgivningar över allt» — skriver han till Carl Forsstrand efter läsningen av *Malmgårdar och sommarnöjen.*

Med dessa korta data har jag sökt belysa Erik Müllers betydelse som naturforskare, lärare och kulturentusiast av stora mått, och jag har sökt teckna de egenskaper, som på dessa områden gjorde honom till vad han var. Jag vill till sist låta över de allvarliga forskardragen falla några strålar av den frodiga livsglädje, som trivdes så väl i hans närhet och som stundom likt solskenet i breda floder strömmade in i hans liv. Ty denna väldige arbetsentusiast var ingen ensittare, som skydde världen och människorna. Tvärt om. Han var en renässansmänniska av kött

och blod, som längtade ut mot solen, ljuset, blommorna och den gröna jorden. När livets träd bjöd honom sin gyllne frukt, bävade han ej tillbaka i skygg försagdhet utan njöt den i fulla drag. Det fanns också på hans mödofyllda väg oaser, där han gladdes under korta vilostunder. En sådan ägde han i sitt lyckliga hem vid sidan av den maka, han vann i tidiga ungdomsår. En annan fann han i kretsen av förtroliga vänner, där han var en charmör som få. Flera av oss här närvarande bevara i tacksamt minne de stunder, då man efter ett sammanträdes allvarliga överläggningar samlades till en gemensam aftonmåltid, där dock det materiella aldrig blev huvudsaken. Jag kommer att tänka på renässansens finsmakare, den lärde Erasmus Roterodamus, då han i brev skildrar aftnarna tillsammans med vännerna under spirituellt tankeutbyte: »vi talade *vid* vårt vin men icke *om* vårt vin». Vid dessa tillfällen, då Erik Müller alltid blev medelpunkten, rörde sig samtalen på en hög nivå inom de mest olika områden. Skämtet var ej bannlyst men urartade aldrig till banalitet. Müller var själv en mycket intresserad åhörare, om samtalet kom in på områden, som voro honom främmande. Aldrig sökte han göra gällande en kunskap, som han ej ägde, och aldrig talade han om sig själv och sina egna arbeten. På grund härav torde några av hans sista betydelsefulla uppslag, vilka han aldrig hann fullfölja och publicera, ha gått förlorade.

Så som vi se Erik Müller framträda för vårt minne, ter han sig som en sällsynt helgjuten personlighet, hög och förnäm i sitt väsen, mäktig och imponerande genom klar intelligens och ett rikt uppodlat vett, en andens aristokrat i detta ords högsta bemärkelse. Han var född att gå i spetsen, han visste det själv med den rätt, andlig överlägsenhet förlänar, och hans hövdingskap erkändes villigt, var han skred fram. Mångordig var han ej i dagens små frågor, ej heller blandade han sin röst i det politiska och sociala käbblet, men när han mötte, där vetenskap och lärdomsfrågor tolkades, kom det något förklarat över honom, och han blev en vältalare, som krävde tystnad. Och vilken festivitas låg ej över hans framträdande, vilken stämning strålade ej ut från hans väsen, huru vackra och manliga formade sig ej hans ord, vare sig de gällde hyllningen åt en levande storman eller vemodskänslan vid en öppen grav. Inga onödiga fraser, inga skorrande ackord på känslosträngarna,

idel toner rena som klangen från Apollons lyra. Kanske klingade de vackrast här, där han rörde sig på de Linnéanska minnenas klassiska mark. Bakom en yta, som kunde verka nästan avvisande kall och sluten, böljade ett impulsivt känsloliv, där idealet gav grundtonen och stämde till harmonisk helhet. Men dessa känslor kunde stundom i våldsamt uppror bryta igenom, och det kom stål i ordet och blixt i ögat. Det fanns två saker, Erik Müller hade svårt att fördraga, dumheten bakom viktighetens anspråksfullhet och den smygande intrigen med grumliga motiv. Mötte han dem på sin väg, ljungade han, men därför blev alltid luften ren kring Erik Müller. Vänsäll var han av naturen, men han hörde ej till dem, som växla vänskapens dukat i småmynt, ej heller bodde hans förtrogne bak närmaste knut. Men där han fann en man efter sitt sinne, där blev bandet fast och säkert. Var Erik Müller vandrade, leddes han av plikten, och det gavs ej börda så tung, att han ej tog den på breda skuldror, när plikten bjöd. Hur mången natt fick ej lampan brinna på hans bord, som tyngdes under bördan av böcker och papper, dem han fyllde ark efter ark med sina karakteristiska bokstäver, eller där han förberedde sig för något av den kommande dagens värv. Ty oförberedd gick aldrig Müller till en uppgift. Det var hans stora styrka, att han alltid hade frågeställning och förutsättningar klara, innan han gick att presidera vid en sammankomst eller deltaga i en diskussion.

Man har sagt om Spinoza, den tänkare, som Müller kanske mest hyllade, att »för honom var tankearbetet på en gång plikt och salighet, vetenskapen var för honom religion». Så var det också med Erik Müller. Han älskade arbetet i pliktens och vetenskapens tjänst, utan arbetet kunde han ej tänka sig tillvaron. Denne man, som ej visste, vad fruktan ville säga, bävade dock för en sak, att leva livet med brutna krafter. Han blev också förskonad från att känna avtagandet, det långsamma vissnandet, han föll, när hans stjärna brann som klarast.

Nu har stjärnan fallit, nu har vågen sjunkit tillbaka i djupet, vågen, som en gång på sitt sätt avspeglade universum. Men liksom stjärnfallet en klar septemberkväll lämnar efter sig en tindrande rand av ljus, så skall Ditt minne, Erik Müller, i glans gå till kommande generationer, och liksom vågen sjunker tillbaka i världshavets famn, så skall Ditt

väsen vända åter till allnaturen, där intet går förlorat. Så var Din aning, Din tro om en för oss ofattbar tillvaro, och med den tron vilja vi förbinda det lösensord, Du så ofta uttalade: *utveckling*. Så bringa vi Dig Svenska Linné-Sällskapets tack för Din gärning och lysa frid över Ditt minne.

LINNÉ'SKA SLÄKTSILHUETTER

AV

ARTHUR SJÖGREN

DET TORDE KNAPPAST FINNAS NAGON ENSKILD SVENSK man, hvilken under sin lifstid blifvit så många gånger afbildad som Linné, och än mindre någon, hvars bild af eftervärlden blifvit så ofta återgifven och i sådan omfattning spridd genom gravyrer, statyer, byster och medaljer.» — Så inleder den kände Linnéforskaren professor Tycho Tullberg sitt 1907 utgivna stora ikonografiska arbete *Linnéporträtt.*

Det är sålunda ganska förklarligt, att man även har bevarade några silhuettporträtt av Linné och hans fru. Bruket av silhuettporträtt — klippta i papper eller tecknade efter skuggor — var känt i England redan från 1690-talets sista år, uppträdde i Frankrike omkring 1700-talets mitt och blev »modernt» omkring 1760-talet, varefter modet utbredde sig snabbt i Tyskland och andra länder. I den form det här är fråga om — eller s. k. glassilhuetter — torde det nya modet dock ej hava börjat uppträda förrän under silhuettkonstens blomstringstid på 1780—1790-talen, då även denna form av silhuettframställningen börjar bliva allmännare här i Sverige och det övriga Skandinavien samt Ryssland.

Tullberg meddelar även i sitt förut omnämnda arbete en avbildning i fototypi efter en silhuett av Linné d. ä. [några andra var det ju ej fråga om i hans förteckning över Linnéporträtt] och säger därom vidare: »Jag känner fyra stycken sådana i medaljongform, alla mycket lika hvarandra och alla målade på själfva glaset med en tämligen ljust blågrå botten, äfvenledes målad på glaset. Härtill komma tvänne klackringar med Linnés och hans frus bilder målade på samma sätt. Äfven dessa [Linnés] silhuetter äro mycket lika Inlanders medaljong, ehuru omvända. Profilen visar dock rätt stora afvikelser, så väl hvad ansiktet som peruken vidkommer. Jag har icke lyckats utröna, från hvilken tid de förskrifva sig. Alldeles liknande silhuetter af den Aurivilliska familjen har jag sett

hos professor Chr. Aurivillius. De äro säkerligen gjorda af samma artist och samtidigt, men icke heller för dem har jag kunnat erhålla närmare tidsbestämning. Då emellertid en af dessa framställer professor Carl Aurivillius, af hvilken man för öfrigt icke känner någon profil och hvilken dog 1786, är det allt skäl att antaga, att dessa äro gjorda före denna tid. Härtill kommer att tre af Linnés silhuetter motsvaras af sådana af hans fru och att hon på dessa ser ganska ungdomlig ut, i alla händelser ej gärna kan vara 60 år eller däröfver, samt att det är högst antagligt att hon har setat för dessa, då ingen annan profil af henne är känd. Det torde på grund häraf kunna antagas, att dessa silhuetter äro gjorda under 1770-talet, och det troliga är väl, att äfven de [av Linné] äro starkt påverkade af Inlanders medaljong.»

Till detta följer en beskrivning i Tullbergs »Förteckning öfver Linnéporträtt», sid. 115—16 n:o: »106 a. *Anonymus*, Silhuett inom oval ram, målad på glaset; gråblå, äfvenledes på glaset målad botten; bildens höjd 43 mm., hufvudets 20 mm.; skulderbild t. v. med orden och linnéa; nära öfverensstämmande med INLANDERS medaljong och ÅKERMANS kopparstick fast omvänd. Figur 19 [bild 9]. Ett exemplar tillhör professor TULLBERG och motsvaras af en liknande medaljong af fru Linné ett annat exemplar tillhör fröken EVA MARTIN och ett tredje doktorinnan H. AREEN, f. BRODIN-SPÅNGBERG [bild 3—4], äfven detta motsvaradt af fru Linnés medaljong. De båda förstnämnda ha gått i arf från det Linnéska huset, den sistnämnda har tillhört fru Linnés brorson Anders Moræus och äfvenledes genom arf tillfallit den nuvarande ägarinnan. Små olikheter finnas visserligen mellan dessa silhuetter; jag har dock ansett det öfverflödigt att här upptaga dem som varianter, ehuru de ju såsom hvar och en målad för hand i själfva verket äro sådana.

b. Lik föregående, men mindre och inom samma ram som en silhuett af fru Linné. Tillhör lektor och fru ÖDMAN. [Bild 5 — nu i Linné-Sällskapets samling.]

c. Liknande a och b, men mycket liten, tillsammans med en silhuett af fru Linné placerad i en guldring.

En sådan finnes på Nationalmuseum[1] [Bild 8] och en annan liknande tillhör lektor och fru ÖDMAN.» [Bild 6.]

Man finner härav, att tyvärr ingen som helst upplysning om när, var och av vem de olika silhuetterna utförts. Linné själv, som annars uti sina brev och annorledes gifvit så många upplysningar om litet av varje rörande hans person, har så vitt jag vet ej på något ställe omnämnt dessa silhuetter och några andra, genom familjetraditionen bevarade uppgifter synas heller icke förefinnas — i så fall torde väl professor Tullberg,

[1] Rätteligen: Statens historiska museum. *A. S.*

Bild 1.

Bild 2.

Tillhöra Linnésamlingen å Hammarby.

Bild 3.

Bild 4.

Tillhöra doktorinnan H. Areen, f. Brodin-Spängberg, Uppsala.

Bild 5.
Tillhör Sv. Linné-Sällskapets samlingar, Uppsala.

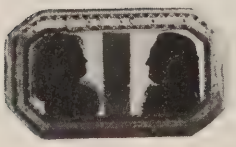

Bild 6.
Original i Sv. Linné-Sällskapets samlingar, Uppsala.

Bild 7.
Originalet tillhör fru L. Möller, f. Fougberg, Stockholm.

Bild 8.
Originalet tillhör Statens historiska museum, Stockholm.

själv Linnéättling och Linnéforskare, hava erhållit del av dem. Tullberg gissar att silhuetterna tillkommit på 1770-talet, och tillägger, att »det troliga är väl, att de [Linnés] äro starkt påverkade af Inlanders medaljong».

Emellertid känner man hittills tyvärr inga faktiska belägg på, att liknande silhuetter utförts så tidigt här i Sverige. Väl hava så kallade »skuggporträtt» utförts redan på 1760-talet — kanske förr.[1] Men på glas målade eller sådana i guldringar monterade små glassilhuetter med ornering i guld och färger, om vilka nu här är fråga, hava hittills ej kunnat beläggas förr än fram på 1780—90-talen.

Dylika silhuetter utfördes ju i regel av kringresande yrkessilhuettörer — någon gång av amatörer — vilka förstnämnda foro från ort till ort, från land till land, annonserande emellanåt sin närvaro och utförande sin konst under längre och kortare uppehåll i olika städer och landsändar.[2] I Sverige känner jag ett flertal, som reste omkring under de tvänne sista årtiondena av 1700-talet. Det finnes en av dessa, vilkens silhuetter i stil och utförande livligt påminna om de här omtalade Linnésilhuetterna, nämligen PAUL HECKENS. Den stilistiska utformningen av hans silhuetter är ganska karaktäristisk och oftast lätt igenkännlig för den, som lärt känna hans arbeten. Ehuru den stora mängden av tidens silhuetter sällan äro signerade, har dock Heckens emellanåt, lyckligtvis måste man säga, signerat en del av sina många arbeten direkt å »panelen» — den baksidan av ramen täckande träskivan, där han ibland har skrivit med en stor slingrande och dekorativ stil: *Silhouettirt af P. Heckens* jämte årtal och datum. Dylik signering har observerats å silhuetter gjorda i Norge 1788 och i Sverige 1791. Under 1790-talet använde Heckens en typtrycksetikett, varå inom en ram läses: Silhouetteradt af P. HECKENS 179[1], sista siffran skrevs med bläck, olika efter årens lopp. Av texten att döma synes denna signaturetikett kunna hava tryckts i Sverige.

I allmänhet äro Heckens silhuetter målade i svart mot en mjölkvit, grå- eller grönblå eller lilasfärgad botten — storleken är ungefär som de Linné'ska silhuetterna — och i de flesta fall insatta i pressade mässingsramar liknande den å bild 5. I sina annonser nämner han emellanåt, att »Silhouetterna infattas uti wackra nymodiga Ramar, Ringar, medallier» m. m. Dessa medfördes på resorna av Heckens, såväl som av andra samtida silhuettörer vid denna tid, och beställaren kunde alltså på kort tid få sina silhuettporträtt färdiga och monterade.

Emellertid känner man inga av Heckens signerade silhuetter tidigare än 1788, då han var i Norge och varest han vistas på olika ställen

[1] Se: Arthur Sjögren, *Bellmanska släktsilhuetter*, i: Ur Anteckningsboken 1921. Ur Anteckningsboken, *Johan Ludvig Tenler*, sid. 35 ff.

under åren 1788—1793,[1] dock med ett uppehåll i Sverige på våren 1791 samt ett annat 1794, från vilka år man funnit av honom *signerade* svenska porträttsilhuetter. De första hittills kända annonser, som man funnit av Heckens i Sverige, äro från Göteborg 1791, då han den 26 februari står bland anmälde resande: »Silhouetteuren Paul Heckens från Norrige[2] bor wid Wästra Hamnen». Sedermera annonserar han många gånger från olika platser i Sverige och Finland ända in på 1800-talet. Emellertid äro ju alla dessa data långt senare än den av professor Tullberg förmodade tillkomsttiden för silhuetterna. Och då han vidare nämner, att den Linnésilhuetterna liknande silhuetten av professor Carl Aurivillius, död 1786, måste varit utförd senast detta år, så är man ju fortfarande långt efter tiden för Linnés redan 1778 inträffade död.

Alltnog, något bestämt kan icke uttalas om när eller av vem dessa silhuetter utförts. Det kan ju vara möjligt, att någon silhuettör, Heckens eller någon annan, redan under 1770-talets mitt gjort silhuetter av Linné och hans fru. I det Tullbergska inventariet i Linné-Sällskapet står omtalade ett par silhuettklipp, som dock ej återfunnits — har det möjligen varit originalen till de här omnämnda eller några andra silhuetter?

En annan hypotes kan uppställas: Fru Linné överlevde ju sin berömde make ända till den 20 april 1806. Hon upplevde ju således silhuettkonstens egentliga blomstringstid, 1780—1790-talen. Kanhända Heckens varit här (i Stockholm eller Uppsala) på 1780-talet och, samtidigt som han möjligen kan ha utfört bl. a. professor Carl Aurivillius' silhuett, även gjort fru Linnés? Han skulle ju då kunna gjort hennes makes silhuett efter någon äldre bild, t. ex. just Inlanders medaljong, som professor Tullberg förmodat. Att silhuetter framställts på sådant sätt framgår av flera kända fakta, här vill jag nu endast meddela en engelsk annons av en silhuettör verkande i Dublin och andra engelska städer: I. THOMASON (1793), som annonserar på följande sätt: »Silhouettes in miniature profile taken by Thomason on a peculiar plan and reduced to any size. Silhouettes set in rings, lockets and pins, . . . reduces old ones, and dresses them in present taste.» Han säger sig således villig att »förminska gamla [silhuetter], och utför dem i enlighet med nuvarande smakriktning».

Det förefaller mig, som det relativt stora antalet av silhuetterna och ringarna — alla så lika i stort sett — gjorts av en särskild anledning. Och det ligger ju då närmast till hands att antaga, att de utförts som minnesgåvor åt de olika medlemmarna av Linné'ska familjen. Den bestod ju, utom änkefru Linné, av fyra döttrar samt sonen, professor Carl v. Linné d. y. Nu finnas ju minst fyra Linnésilhuetter och tre av fru Linné i

[1] Henrik Grevenor, *Silhouetter,* Kristiania 1922.

[2] Enligt bruket utsattes vid denna tid orten, varifrån den resande sist kom.

Bild 9.
Silhuettreproduktion i »Linnéporträtt».

Bild 10.
Carl von Linné den yngre.
Osignerat kopparstick.

större format samt tre nästan alldeles lika dubbelsilhuetter av Linné med fru, infattade i guldringar. Det kan ju dock från början hava gjorts flera, som under tidernas lopp gått sönder eller på annat sätt försvunnit.

Professor Tullberg antager, som förut nämnts, 1770-talet som tillkomsttid för silhuetterna, detta delvis på grund av fru Linnés rätt ungdomliga utseende och anser att hon »i alla händelser ej gärna kan vara 60 år eller därutöfver». Detta kan ju så vara — men så alldeles säkert är det ej, och om man nu antager, att fru Linné silhuetterats t. ex. 1786, så var hon då omkring 69 år och jag vet, genom jämförelse med andra fall, att en i övrigt väl konserverad, något fetlagd gammal dam väl kan *i sin profil* bevara en viss ungdomlighet trots åldern. Och i all synnerhet i en *silhuettprofil*, där alla ålderstecken, som annars synas, bortfalla, och där det lilla av kroppslig habitus, som för övrigt kommer till synes, gjordes helt schematiskt i tidsstilen och de olika silhuettörernas mer eller mindre speciella stilisering. Vad fru Linnés koaffyr beträffar, kan den tillhöra såväl 1780- som 1790-talen, medan Linnés peruk är av den äldre redan på 1760-talet brukade typen — han var ju för övrigt betydligt konservativ även i sin klädsel i motsats till sin son, varom mera sedan.

Den i Linné-Sällskapets samlingar befintliga dubbelsilhuettbilden av Linné och hans fru visar dessa silhuetter i något förminskad storlek — förmodligen utfört med s. k. transportör — men för övrigt i huvudsak lika de andra. Jämför bild 1—4 och 9. Den pressade mässingsramen till dessa silhuetter är typisk för silhuetter utförda i olika länder under 1780—1790-talen och ofta använda av Heckens. I sina annonser från olika ställen omnämner han dem, så t. ex. 1788 i Kristiania[1]: »Behager nogen af det høystærede Publicum at lade sig aftage i Skygger, paa alle muelige Maader, enten i Store Rammer, i Guld Ringer eller i hvad Form forlanges, paatager jeg mig samme, logerende hos Uhrmager Sr. Pless». Och i en senare annons meddelas: »Efter mit forrige Løfte, tilbyder jeg . . . min Tieneste i at aftage Skygger paa Glas, thi jeg har meget smukke ovale Rammer dertil faaet fra Engeland». Slutligen annonserar han 1797 i Åbo tidning: ». . . Silhouetterna (eller Skuggor) infattas uti wackra nymodiga Ramar, Ringar, Medailler m. m. Originalerna (eller hvar Person) behöfwa blott sitta en minut».

Huruvida träramarne till de fyra andra större silhuetterna, bild 1—4[2], äro de för silhuetterna ursprungliga kan jag ej avgöra.

* * *

Vad silhuettringar beträffar, voro ju sådana rätt vanliga under 1780—1790-talen och senare in på 1800-talet. Uppkomsten av dessa små

[1] H. Grenover, a. a. — [2] Ramarna ej här av utrymmesskäl reproducerade.

underglassilhuetter — liksom, av de större — sättes vanligen till 1780–1790-talen, då de ibland brukade infattas å trolovningsringar, dock endast med en silhuett, så att fästmön (resp. frun) hade fästmannens (resp. mannens) silhuettbild i sin ring och vice versa. Emellertid kan det ju ej alls vara tal om något sådant här, endast av det enkla skäl, att silhuetterna framställa Linné och hans maka vid ganska framskriden ålder, oavsett att dylika ringar ej började användas förr än på 1780-talet, enligt vad man hittills antagit. Visserligen synes Linné betydligt yngre på ringarna, men detta sammanhänger nog med förminskningsprocessen,[1] som i allmänhet ger silhuettporträtt ett yngre utseende. Härtill bidrager, att Linnés huvud fått en mera vertikal ställning än på de större silhuetterna, där han verkar lutande, vilket han nog i verkligheten också gjorde på sin ålderdom.

Professor Tullberg nämner i sin porträttförteckning endast tvänne ringar. Den ena av dessa var redan då i Statens historiska museum (bild 8) och den andra tillhörde vid denna tid lektor och fru Ödman. Den i Statens historiska museum förvarade ringen, som enligt inventarieförteckningen (med n:o 309 L: 13) väger 2 $^{3}/_{8}$ dukater, saknar tyvärr guldsmedsmärke och årsbokstav, vadan någon datering ej är möjlig på denna grund. Ringen inköptes 1863 från »Ingeniör Christopher Mauritz Ridderbjelke, dotter dotterson till Linné». En anteckning säger vidare: »Lika ring omgjord till brosch äges af Hofrättsnotarien och Fru Gustaf E. Möller erhållen genom arf af fru M., som är slägt med Linné. $^{22}/_{2}$ 1910». — Denna anteckning gjorde mig uppmärksam på, att det funnits en tredje, för professor Tullberg obekant ring med silhuettporträtt av Linné och hans fru. Vid närmare efterforskningar fick jag godhetsfullt av ägarinnan, fru Möller, tillstånd att se densamma. Det visade sig då, att den lilla glassilhuetten, som någon gång under 1800-talet apterats till brosch, av nuvarande ägarinnan åter infattats i en guldring, efter samma modell som den i Statens historiska museum förvarade. Se bild 7.

Den tredje och kanske bäst bibehållna av dessa silhuettringar är den, som en gång tillhört lektor och fru Ödman, nu i Linné-Sällskapets samlingar i Uppsala.[2] Bild 6. Alla tre glassilhuetterna å ringarna äro avlångt 8-kantiga, i kanten mot guldinfattningen avslipade och något konvexa. Silhuetterna, motställda med fru Linné till vänster och Linné till höger, äro omgivna av dubbla ornerade bårder i guld med motställda helt svarta och (varannan) konturritade triangelspetsar, mellan vilka en bandomslingrad stav löper. Under bården liksom i hela bottenfältet omkring silhuetterna en blå tonfärg av olika nyans i de olika ringarna – i den som äges av fru Möller mörkast. Mellan silhuetterna går en annan

[1] Denna gjordes vanligtvis mekaniskt medelst s. k. pantograf eller »Storchschnabel».

[2] Under inventarienummer: A. 63.

bredare bård av guld med en i svart utţecknad (graverad) Linnéaranka[1] (tyvärr knappast skönjbar på reproduktionerna). Märkligt nog har Linné själv däremot ej den annars obligatoriska rankan över Nordstjärneorden! I övrigt äro de tre ringarnas silhuettbilder sinsemellan nästan fullkomligt lika varandra, med det undantag, att enär den av fru Möller ägda ringens glas är något bredare än de två andras, man här ser hela avskärningen å Linnésilhuettens nedre del, bild 7, vilken visar stor överensstämmelse med de större silhuettbildernas, ett avskärningsmanér, som just — med en del variationer dock — var karaktäristiskt för Heckens' silhuetter.[2] Möjligen beror avsaknaden av guldsmedsmärken å de båda originalringarne på, att silhuettören medfört färdiga utländska ringar, vilka ej, som de svenska, hade kontrollstämplar. Jämför annonserna å sidorna 105 och 108. Samtliga ringarna äro förvarade i små fodral av miniatyrkoffertform av mörkröd chagräng, bredare upptill med avrundade lock samt fodrade med sammet av varierande färg.

Silhuetten av professor CARL VON LINNÉ d. y. är sannolikt utförd för den lilla skriften: »*Minne* ‖ *Af Herr Carl v. Linné* ‖ *den Yngre,* ‖ *Med. och Botan. Profess. Upsala.* ‖ *Den 30 November 1783.* ‖ *S. H. Stockholm, Tryckt hos* ANDERS JAC. NORDSTRÖM.» — Författaren av dessa minnesverser, som utdelades vid begravningen, var läkaren och medicinalrådet SVEN ANDERS HEDIN, densamme som skrivit »Minne af von Linné, fader och son», 1808. — Den lilla skriften in 8° förefinnes bl. a. i Kungl. biblioteket i tvänne varianter:

Variant a.: Silhuetten (i kopparstick) tryckt å särskilt blad med tjockare papper *framför* titelbladet, som på versosidans mitt har följande tryckta citat: »— *Sed flos fluit ille caducus.* — ‖ *OVID.*»

Variant b.: Titeln lika med variant a, men förutnämnda citat är å versosidan *nedflyttat* och silhuetten *inklistrad* däröver.

Hedin bodde i Stockholm, där han väl författade det lilla minnespoemet,[3] som ju också är tryckt därstädes på A. J. Nordströms tryckeri. Det är väl då även sannolikt, att det i koppar etsade silhuettporträttet av Linné d. y. också är utfört därstädes. Tyvärr är även det osignerat — att gissa på någon är vanskligt, ty på 1780-talet funnos många mer eller mindre kunniga kopparstickare härstädes. Emellertid torde denna gravyrsilhuett förutsätta en klippt eller målad originalsilhuett. Vid

[1] A fru Möllers ring är den svarta orneringen delvis bortfallen, blottande en kopparröd botten.

[2] Dock har jag funnit liknande avskärningslinje å andra silhuetter från såväl tidigare som senare tid.

[3] I Sackléns *Läkare-Lexikon* står skriften upptagen bland Hedins skrifter med tillägget: »på vers med skuggporträtt». — En tredje variant finnes utan »skuggporträtt».

vilken tid och av vem en sådan blivit gjord är okänt — och någon dylik silhuett känner jag ej till.

Någon likhet med faderns kraftigt skurna och energiska profil finnes icke, utan det är tydligen övervägande moderns utseende han ärft, ehuru hakan hos sonen fått en från både far och mor avvikande form, liten och indragen, måhända karaktäriserande den indolens, som enligt samtida vittnesbörd var ett av Linné d. y:s karaktärsdrag. Han beskrives ju dock som en vacker och elegant sällskapsman, vilket även framgår av de enfaceporträtt man känner. — »Unga Herren roar sig mäst om dagarne, frågar ej mycket efter Flora, som efter Nympherna; har en stålt gång, kläder och pudrar sig à la mode och gjör ständiga wisiter, der som wackra Fruentimmer äro.»[1]

Lösa exemplar av detta silhuettporträtt har jag funnit i Nationalmuseum och Kungl. bibliotekets samlingar och finnas måhända även å andra håll. I f. d. Wadströmska samlingen, nu i Helsingfors Nationalmuseum, skall enligt katalogen finnas ett silhuettporträtt av Carl v. Linné d. y., förmodligen ett ex. av här omtalade gravyr.[2] Slutligen är uti Francis Wellesley's samling[3] av silhuetter (England) i registret över: »some of the distinguished persons whose silhouette portraits are in the Wellesley collection» även upptaget ett av »Linnaeus». Tyvärr finnas inga som helst vidare uppgifter, om det framställer Linné d. ä. eller d. y. — eller hur det i övrigt är beskaffat.

* * *

Till sist får jag frambära min stora tacksamhet till dem som godhetsfullt varit mig behjälpliga vid mina forskningar om dessa Linnésilhuetter; särskilt till överbibliotekarien J. M. Hulth vid Uppsala univ.-bibliotek; professor O. Juel, som varit vänlig åtaga sig fotograferingen av de å Hammarby och i Linné-Sällskapet förvarade Linnéska silhuetterna; antikvarien O. Janse vid Statens hist. museum i Stockholm; samt fruarna, doktorinnan H. Areen i Uppsala och L. Möller, född Fougberg, i Stockholm, vilka ställt de av dem ägda Linnésilhuetterna till mitt förfogande.

[1] Brev från A. Falck till sin broder $^{6}/_{9}$ 1770. (Fries, *Linné*, 2, sid. 370).

[2] På förfrågan uppgavs att denna silhuett ej kunnat återfinnas.

[3] *One hundred silhouette portraits selected fromt he collection of Francis Wellesley. With a preface by* Weymer Mills. Oxford 1912 (tryckt i 100 ex. för utdelning).

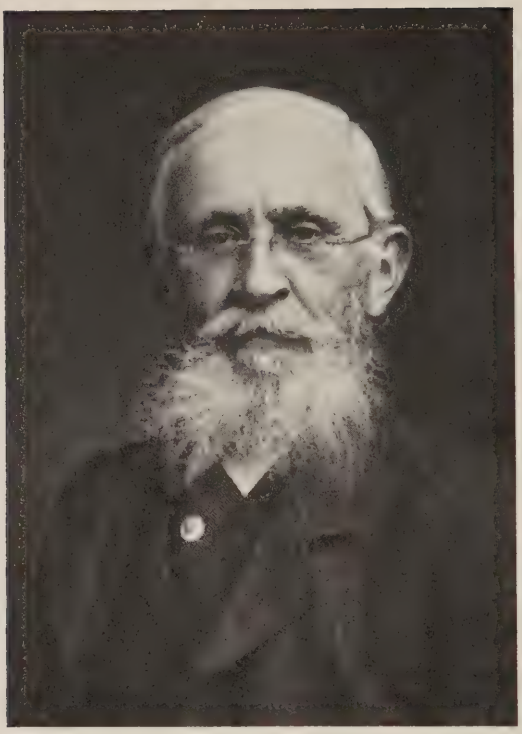

OTTO NORDSTEDT

Några minnesord

AV

OTTO GERTZ

DEN SVENSKA BOTANIKENS NESTOR, LEDAMOTEN AV Kungl. Vetenskapsakademien, prof. CARL FREDRIK OTTO NORDSTEDT avled i Lund den 6 februari i den höga åldern av 86 år. Med honom bortgick en av botanikens trofastaste och mest hängivna vänner, en man, högt skattad för sin nobla, flärdfria och redbara karaktär och sin betydelsefulla insats i svenskt botaniskt kulturliv.

NORDSTEDT var född i Jönköping den 20 januari 1838. Hans föräldrar voro fältläkaren CARL PETER ULRIK NORDSTEDT och BEATA SOPHIA PALMSTJERNA. På fädernet tillhörde han den Linnæanska släkten, i det hans farfar, teologie lektorn PETER NORDSTEDT i Växjö, var

gift med ULRICA CHARLOTTA LINNÆUS, yngsta dotter till CARL VON LINNÉS broder, kyrkoherden SAMUEL LINNÆUS i Stenbrohult.

Efter avslutade skolstudier i fädernestaden blev NORDSTEDT student i Lund 1856. Under det fascinerande inflytande, som innehavaren av lärostolen i botanik därstädes, den berömde algologen JAKOB GEORG AGARDH, utövade, drogs den unge studenten med oemotståndlig makt till botaniken. Examensstudierna voro emellertid inriktade på läkareyrket. NORDSTEDT avlade sålunda med. fil. kandidatexamen 1861 och tjänstgjorde sedan under ett halvår vid garnisonssjukhuset i Stockholm. Men med de medicinska studierna var det därmed slut. Hågen för vetenskaplig, botanisk forskning låg honom i blodet, och såsom lärjunge till prof. AGARDH inriktade sig NORDSTEDT på sötvattensalgerna, företrädesvis characéernas och desmidiacéernas systematik. Redan hans första algologiska undersökningar ådrogo sig stor uppmärksamhet, flera av hans följande arbeten blevo översatta eller i utdrag återgivna på olika språk, och NORDSTEDT blev på sitt område den världsberömde forskaren, till vilken från snart sagt alla världsdelar material inströmmade för att underställas hans säkra, sakkunniga prövning. Om det höga anseende, han utomlands åtnjöt, vittnar det hedrande uppdrag, han erhöll, att utgiva de förarbeten till en monografi över characéerna, som ALEXANDER BRAUN, samtidens förnämste kännare på detta område, vid sin död efterlämnat.

För att med den okuvliga forskarhåg, NORDSTEDT ägde, få leva sitt liv helt för vetenskapen antog han, då utsikterna till befordran till akademisk lärarebefattning voro ringa, befattning som amanuens vid botaniska institutionen i Lund och förenade senare med denna tjänst även befattningen som konservator. År 1901 förordnades NORDSTEDT till bibliotekarie vid botaniska institutionen och kvarstod som sådan, oaktat tjänsten var oavlönad, ända till sin död.

NORDSTEDTS betydelse för svenskt botaniskt kulturliv framträder dock kanske bäst i hans stora livsverk, utgivandet och vidmakthållandet av Botaniska Notiser. Då denna tidskrift efter växlande öden med årgången 1868 upphört att utkomma, återupplivades den genom NORDSTEDT och en hans yngre kamrat, ALFRED FALCK, år 1871. Samarbetet avbröts hastigt genom FALCKS död, men det verk, de båda vännerna påbörjat, fullföljde NORDSTEDT med målmedveten ihärdighet och uppoffrande oegennytta. Under det halvsekel, han som utgivare ledde tidskriftens öden, gjorde han den känd och värderad, och för vårt land har den fyllt en uppgift, som ej kan skattas nog högt. Då tidskriften emellertid först år 1916 erhöll statsanslag, har den tidvis kunnat bestå endast tack vare personliga uppoffringar från NORDSTEDTS sida. Men de utgifter, han fick vidkännas för densamma, offrade han med varm hand. Det var också en högt förtjänt utmärkelse, när Kungl. Vetenskapsakademien år

1921 tilldelade honom den Wahlbergska medaljen i guld såsom ett erkännande av hans stora förtjänster om den svenska botaniska forskningen.

NORDSTEDTS vetenskapliga skrifter uppgå till över hundra; bland dem faller mer än hälften inom algologiens område. Ett av hans stora huvudarbeten och kanske det mest berömda är Index Desmidiacearum (1896, med supplement 1908), ett standardverk av imponerande dimensioner och med för alla tider beståndande värde. Detta verk belönades av Vetenskapsakademien med det Letterstedtska priset. I anslutning till sina algologiska arbeten utgav NORDSTEDT tvenne högt skattade exsickatverk: Characeæ Scandinaviæ exsiccatæ (1871—74, tillsammans med L. J. WAHLSTEDT) och Algæ aquæ dulcis exsiccatæ. Sistnämnda verk (ej mindre än 35 fasciklar), vilket ifråga om noggrannhet och tillförlitlighet torde överträffa varje annat algexsickat, utgavs av NORDSTEDT åren 1877—1903 i samarbete med V. B. WITTROCK och (de sista fasciklarna) G. LAGERHEIM. I ett flertal skrifter har NORDSTEDT vidare behandlat Sveriges fanerogamflora samt botaniska nomenklaturfrågor.

Personliga utmärkelser kommo NORDSTEDT i rikt mått till del. År 1881 promoverades han till filosofie hedersdoktor, 1903 erhöll han professors namn, heder och värdighet. Han kallades till ledamot av Kungl. Vetenskapsakademien år 1887 och blev vidare medlem av en hel rad lärda sällskap i Skandinavien och utlandet.

Själv en ättling av den Linnæanska släkten, ägnade sig NORDSTEDT med förkärlek åt Linnéstudier. NORDSTEDT var ävenledes en av de femton om Linnéminnet högt förtjänte män i vårt land, som stiftade Svenska Linné-Sällskapet den 23 maj 1917. De bekanta och i ett flertal Linnébiografier reproducerade oljeporträtten av LINNÉS föräldrar och broder, vilka tillhöra samlingarna å Hammarby, äro en gåva från NORDSTEDT till Linnéstiftelsen. Till den av TH. M. FRIES utgivna biografien över LINNÉ lämnade NORDSTEDT åtskilliga bidrag, till ej ringa del resultaten av egna forskningar, särskilt beträffande LINNÉS vistelse i Lund och hans förhållande till det sydsvenska universitetet. The Linnean Society i London kallade NORDSTEDT till hedersledamot år 1895.[1]

Väl kom NORDSTEDT ej att bekläda någon officiell akademisk lärarbefattning, men flera botanister kunna det oaktat räkna sig som hans lärjungar, och stor har hans betydelse varit för det botaniska livet i Lund. När Lunds botaniska förening stiftades år 1858, hade det första initiativet härtill utgått från den unge OTTO NORDSTEDT och dennes studentkamrat LARS JOHAN WAHLSTEDT. Föreningen låg honom också varmt om hjärtat, i dess verksamhet tog han ännu på ålderns dagar liv-

[1] Den lagerkrans, varmed Botaniska Sektionen i Uppsala vid NORDSTEDTS begravning den 12 februari ägnade sin hyllning åt den bortgångne Linnæanen, var förfärdigad av de Linnéska lagerträden i Uppsala.

lig del, och vid upprepade tillfällen fick den röna vackra bevis på hans minnesgodhet. Allra mest var dock NORDSTEDT fästad vid den botaniska institutionen, som han ägnat sin långa arbetsdag, mannaålderns id och ålderdomens oförminskade intresse. Denna hade han sett utvecklas från en ringa början och med sitt eget arbete verksamt bidragit till dess förkovran. En vacker gärd åt denna sin kärlek har han givit genom omfattande donationer, som för all framtid befäst hans minne vid botaniska institutionen i Lund. Och vad han genom hängiven forskning uträttat i vetenskapens tjänst skall alltid försäkra honom om ett rum bland algforskningens store män.

RESUMÉ OF CONTENTS.

The Annual opens with a report of the Society's Anniversary Festival, May 27th 1923. The numerous company met in the Linnæan Hall in the University Botanical Garden. In his welcoming speech the President of the Society, Professor E. Müller addressed himself specially to the Chancellor of the University, Mr. C. Swartz and conveyed to him the gratitude of the Society for the great interest he had shown towards it, so that, thanks to his support, it was able to carry out successfully the plans for the restoration of the old Linnæan Botanical Garden. The President afterwards uttered a few remarks in memory of the Society's late Treasurer, Dr. E. Förberg, court dentist (pag. 11—14), and emphasized the importance of his work for Swedish dentistry, and the great services he had rendered the Society which was founded by his initiative, May 1917. Dr. C. Forsstrand gave a lecture on Uppsala in Linné's time (pag. 15—31). The speaker first described the topography of the old seat of learning which at that time had a very simple form, and then passed on to a description of Linné's contemporaries, not only University professors, but city officials and citizens, and Linné's personal friends and circle of acquaintances too. Dr. J. M. Hulth, Principal Librarian of the University Library, gave a lecture on Kalm as a student in Uppsala and disciple of Linné during the years 1741—1747 (pag. 39—49). Peter Kalm was one of Linné's most eminent disciples and has been specially renowned for his journey to North America and his visit there, and for the description of it which he published after his return home. The account of his life as a student in Uppsala, given by the lecturer, is based on about 60 letters to his patron, Vice-president, Baron S. C. Bjelke — one of the founders of the Swedish Academy of Science — which are preserved in the University Library and are very interesting as they give a knowledge of his personality and connection with Linnæus.

The meeting really ended here, but the majority of the company proceeded to the old Linnæan Garden where a dinner was held in the frigidarium of Linné, now restored, and some pleasant and richly instructive hours were spent in a gathering in honour of the re-opening of the old garden. Thus, the President in his speech at dinner gave some reminiscences from its history and emphasized the importance of its restoration from a state of decay and gave an account of the abundant results of the Society's work for this object. Under the leadership of Professor N. Svedelius the company examined critically the laying-out of the garden, and Professor R. Fries depicted its history during the time it served as Hortus botanicus Upsaliensis (pag. 5—10).

In Linné's testimonial to Georg Tycho Holm 1751 (pag. 32—38) the Inspector of Museums in Copenhagen, C. Christensen has published the recommendation which Linnæus in May 1751 addressed to Professor J. B. Buchwald for his Danish pupil G. T. Holm. A Danish translation has been

added to the reproduction of a copy of the original document in Latin, and also some biographical data, together with some information regarding his work as a botanist.

A portrait of Linné's renowned pupil C. P. THUNBERG is reproduced from a Japanese copper-plate found in V. FUJIKAWA's *Geschichte der Medizin in Japan*, Tokio 1911, through which presumably it became known for the first time in Europe (pag. 50).

The Rev. E. MALMESTRÖM has shown in Notes when studying Linnæus (pag. 52—61) partly the reasons for the incorrect conception which prevailed for a long time regarding certain important events in the life of Linné, partly that Linné's speculation on Nemesis was a moral theodicy, and that this is illustrated by the use which Linné made of the poem *Thoughts on God's providence*, by his celebrated contemporary OLOF VON DALIN.

In the summer of 1731 Linnæus together with some fellow-students took a journey by boat from Uppsala to Stockholm, staying for some hours on the little island of Kofsa in Lake Mälar. A copy of the, now missing, original manuscript of the notes he made on his botanical observations while there and called *Caroli Linnæi Flora Kofsöensis* or *Kofsensis* is now preserved in the University Library at Uppsala, and the Linnæan Society in London possesses a fragment of a Latin translation executed by Linnæus. The Principal Librarian, Dr. HULTH, has given an account of these manuscripts and published a copy of the specimen belonging to the Linnæan Society, with the title-page or first-page in facsimile (pag. 62—67).

Professor O. JUEL gives an account of the herbarium of Abr. Bäck, Linné's most intimate friend, and reports on the new species described from specimens in this herbarium by Linné and his son. He also deals with G. Forster's grievance against the latter and gives some evidence that it was not founded (pag. 68—82).

On July 15th 1923 the Society suffered a great loss in the death of its highly valued and beloved President, Professor ERIK MÜLLER. At the meeting of the Society in November Dr. O. T. HULT, a member of the governing board, made a speech in honour of his memory (pag. 83—100). After giving some biographical data and an account of the circumstances of Müller's life, the speaker described his sympathetic, richly endowed personality, his important investigations as a comparative anatomist, his fruitful work as a professor at Karolinska Institutet or the Medical College in Stockholm, his warm interest in Linnæus and his investigations concerning him, and finally his initiative and beneficial work for the Society.

The artist, A. SJÖGREN describes in Linné's family-silhouettes several portraits in silhouette of Linné, his wife, and son and has at the same time made an interesting and valuable contribution, complementary to the great work *Portraits of Linné* published by Professor T. TULLBERG in 1907. The list of portraits mentioned by Sjögren were, namely, unknown to Professor Tullberg (pag. 101—111).

A distinguished botanist Professor OTTO NORDSTEDT, one of the founders of the Society, expired in Lund on Febr. 6th 1924 at the age of 86 years. He was a descendant of Linné's brother the Rev. Samuel Linnæus. His memorial has been written by Dr. O. GERTZ (pag. 111—115).

LINNÉ-SÄLLSKAPETS EGNA ANGELÄGENHETER.

STYRELSENS ÅRS- OCH FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE FÖR ÅR 1923.

Den ordinarie vårsammankomsten — Sällskapets sjätte högtidssammankomst — hölls söndagen den 27 maj i Uppsala. Sammanträdet, som började kl. 1,15 e. m., hölls i Linnésalen i (Nya) Botaniska trädgården, som av prof. JUEL välvilligt upplåtits och dekorerats med vackra växter. Ordföranden, prof. MÜLLER, hälsade ledamöterna välkomna och framhöll den storartade utveckling Sällskapet genomgått sedan dess stiftande 1917. Till Universitetets Kansler, som hedrade sammankomsten med sin närvaro, framförde han Sällskapets stora tacksamhet för den erhållna dispositionsrätten över trädgården, vilken varit av så stor betydelse för Sällskapets utveckling.

Revisorernas berättelse upplästes och i enlighet med deras förslag beviljades styrelsen och skattmästaren full och tacksam ansvarsbefrielse.

Ordföranden höll därefter ett minnestal över hovtandläkaren ELOF FÖRBERG, en av Sällskapets stiftare och dess nitiske skattmästare allt ifrån början.

Doktor CARL FORSSTRAND höll ett föredrag om Uppsala på Linnés tid och överbibliotekarien J. M. HULTH ett om Kalm som student i Uppsala. Bägge föredragen ingå i årsskriften (s. 15—31 och 34—39).

Efter sammanträdet begåvo sig de flesta deltagarna till Linnéträdgården, som besågs, och där sedan middag kl. 4 intogs i det gamla frigidariet, som blivit för tillfället uppsnyggat och trevligt dekorerat. Vid kaffet, som serverades i trädgården, höll prof. FRIES ett anförande om Linnéträdgården genom seklen. (Se här ovan s. 5—10.)

Höstsammankomsten hölls i Stockholm på Svenska Läkaresällskapets lokal måndagen den 26 nov. med början kl. 7 e. m. Sammanträdet leddes av vice ordföranden, prof. SERNANDER. Sedan han hälsat ledamöterna välkomna, erinrade han om den stora förlust, som Sällskapet lidit sedan sista sammankomsten genom dess ordförandes, professor ERIK MÜLLERS, bortgång. Ett i olja utfört porträtt av denne, målat av konstnären SETH MARTIN, hade av fru LINNEA LÖF, f. MARTIN, och hennes man, överingenjör E. LÖF, som gåva överlämnats till Sällskapet och var vid sammankomsten utställt.

Till ordförande efter prof. Müller valdes prof. ROB. E. FRIES, till vice ordförande omvaldes prof. RUTGER SERNANDER.

Sällskapet hade att för åren 1924—1926 välja tre styrelseledamöter och en suppleant. De avgående: disponenten P. Bellander och överbibliotekarien J. M. Hulth, återvaldes och efter framl. hovtandläkaren Förberg nyvaldes prof. Chr. Aurivillius. Till suppleant efter honom valdes jägmästare M. Carlgren.

Till styrelseledamot efter prof. Fries valdes för åren 1924—1925 prof. N. E. Svedelius och till suppleant efter honom doktor G. Neander.

Till revisorer för år 1924 valdes prof. T. Lagerberg och bankdirektör M. Billing samt till deras suppleanter jägmästare C. Olrog och förste bibliotekarien A. Grape.

Styrelsens beslut att ur dispositionsfonden utanordna 5,000 kr. för iordningställande av rum för samlingarnas förvaring och exponering godkändes av Sällskapet.

Livmedikus O. Hult höll därefter ett minnestal över professor Erik Müller. Prof. Fries lämnade sedan en del meddelanden angående under senare åren utkommen Linnélitteratur.

Styrelsen har haft sammanträden den 29 april, 27 maj, 11 juni, 17 sept. och 26 nov. Utom löpande ärenden har handlagts frågan om anordnande av ett provisoriskt Linnémuseum i den gamla orangeribyggnaden, som Sällskapet nu fått övertaga. Styrelsen har efter verkställd utredning beslutat att i byggnadens södra flygel anordna lokal för Sällskapets stora samlingar av Linneana. Rummet har försetts med brandsäker järndörr; innanför fönstren ha anbragts säkra järnluckor. Byggnaden har för övrigt nödtorftigt reparerats, och taket har blivit lagat och nystryket.

De i universitetsbiblioteket deponerade samlingarna inventerades den 11 maj av professorerna Müller och Sernander samt överbibliotekarien Hulth.

I Chicago har bildats en filial av Sällskapet, som i juli räknade 48 medlemmar.

Sällskapets inkomster och utgifter framgå av följande sammandrag:

Kassakonto 1923:

Debet:

Ingående balans (kassabehålln. från 1922)	70: 31
Årsavgifters konto	6,380: —
Fasta fondens konto (ständiga ledamotsavg.)	600: —
Årsskriftens och publikationers konto (statsbidrag o. sålda publik.)	1,642: —
Museifondens konto (gåva)	5,000: —
Giroräknings konto (uttag)	8,835: —
Sparkasseräknings konto (uttag)	9,561: 72
Räntors konto	4,164: 92
Kronor	36,253: 95

Kredit:

Omkostnadskonto (allmänna omkostnader o. löner)	3,339: 55
Trädgårdens konto	6,439: 97
Provisoriska Linnémuseets konto	2,171: 90
Samlingarnas konto	3,158: 70
Årsskriftens och publikationers konto	4,352: 72
Giroräknings konto (insättning)	5,335: 53
Kapitalräknings konto (insättning)	62: 85
Sparkasseräknings konto (insättning)	11,376: 54
Utgående balans	16: 19
Kronor	36,253: 95

Ingående balanskonto 1923:

Fasta fondens konto	19,400: —	Samlingarnas konto	155,176: 20
Museifondens konto	155,600: —	Trädgårdsåterställandets konto	47,284: 12
Trädgårdsfondens konto	46,658: —	Giroräknings konto	3,561: 65
Dispositionsfondens konto	37,400: —	Kapitalräknings konto	2,004: 52
Statsanslags och frivilliga bidrags konto	29,682: 18	Obligationers konto	80,643: 38
		Kassabehållning	70: 31
Kronor	288,740: 18	Kronor	288,740: 18

Utgående balanskonto 1923:

Samlingarnas konto	158,334: 90	Fasta fondens konto	20,000: —
Trädgårdsåterställandets konto	53,724: 09	Museifondens konto	160,600: —
Obligationers konto	80,643: 38	Trädgårdsfondens konto	46,658: —
Kapitalräknings konto	2,067: 37	Provisoriska Linnémuseets konto	2,828: 10
Giroräknings konto	62: 18	Dispositionsfondens konto	32,400: —
Sparkasseräknings konto	1,814: 82	Frivilliga bidrags konto	34,176: 83
Kassabehållning	16: 19		
Kronor	296,662: 93	Kronor	296,662: 93

Trädgårdens utgiftskonto år 1923 — kr. 6,439: 97 — är större än år 1922, då det blott var kr. 3,265: 21, d. v. s. nära dubbelt, men denna ökning är ej förorsakad av att kostnaderna för trädgården detta år fördubblats, utan beror därpå, att 1922 års bokslut omfattar beträffande trädgården endast tiden ½—30/9 1922, d. v. s. hela sista kvartalet har bokförts på 1923 års räkenskaper, vilket sammanhänger därmed att Uppsala Advokatbyrå förskotterar trädgårdens utgifter, som sedan likvideras kvartalsvis av Sällskapet. Nu har uppenbarligen denna likvidering för sista kvartalet 1922 skett först längre fram på år 1923, och härigenom ser det ut som om trädgården för detta år dragit större kostnader än det föregående. Ökas nu trädgårdskontot 1922 (kr. 3,265: 21) med det sista kvartalets kostnader (kr. 1,153: 96), så blir detta kr. 4,419: 17,

och minskas kontot 1923 (kr. 6,439: 97) med samma belopp, så blir det kr. 5,286: 01, vilken summa alltså är den verkliga kostnaden för trädgården under år 1923. Det är i alla fall en ej oväsentlig ökning, som huvudsakligen beror på att trädgårdsförmannen har varit i tjänst under hela året 1923. Detta är också för framtiden nödvändigt, emedan trädgårdsförmannen tillika skall utöva den dagliga tillsynen av det i den gamla orangeribyggnaden nu anordnade provisoriska Linné-museet.

Även årsskriftens konto visar innevarande år en ökning — från kr. 3,346: 94 under år 1922 till kr. 4,352: 72 under innevarande år — men detta beror på att 1923 års årsskrift omfattade 11 ½ tryckark mot det föregående årets 8 ark.

Gåvor till Sällskapet:

Av Länsjägmästare E. Hemberg: Kopia i olja av Biards tavla »La jeunesse de Linné».

» Fru E. Förberg: En hel del utdrag ur Östgöta nations protokoller, gjorda av d:r E. Förberg och tjänande att belysa Linnéträdgårdens historia.

» Professor Gösta Forssell: En messotintetsning av Dunkarton efter Hoffmans målning »Linnaeus in his Lapland dress».

» Fru Linnea Löf, f. Martin, och överingeniör E. Löf: Ett av artisten Seth Martin i olja målat porträtt av prof. Erik Müller.

» Hembygsföreningen Linné: Stenbrohult i forntid och nutid.

» Redaktör H. Wasastjerna: »Finska trädgårdsodlaren» (forts.).

» Direktör A. W. Wallberg: En gipsavgjutning av en Linnébild.

Rob. E. Fries
ordförande.

Rutger Sernander
vice ordförande.

H. O. Juel
Upsala universitets ombud.

Carl Forsstrand redaktör för årsskriften.	J. M. Hulth sekreterare.	Nils E. Svedelius skattmästare.
Chr. Aurivillius.	P. Bellander.	M. Carlgren.
E. Hemmendorff.	O. Hult.	E. Lönnberg.
S. Murbeck.	G. Neander.	John Åström.

REVISIONSBERÄTTELSE.

Undertecknade, av Svenska Linné-Sällskapet utsedda att granska styrelsens räkenskaper och förvaltning under år 1923, få efter fullgjort uppdrag avgiva följande berättelse.

Sällskapets utgifter och inkomster samt ekonomiska ställning framgå av skattmästarens till styrelsen avgivna berättelse, till vilken vi härmed få hänvisa.

Räkenskaperna äro förda med synnerlig omsorg och reda samt vederbörligen verificerade. Sällskapets värdehandlingar ha av oss granskats och befunnits i behörig ordning.

Sedan Sällskapets samlingar numera blivit installerade i den till provisoriskt museum apterade orangeribyggnaden i Linnéträdgården, få revisorerna, som för sin del anse den av styrelsen tagna brandförsäkringen å 240,000 kronor tillfyllest, samtidigt framhålla det önskemålet, att den av styrelsen redan projekterare inbrotts- och stöldförsäkringen snarast måtte ordnas. Revisorerna konstatera med tillfredsställelse, att fullständig inventarieförteckning över samlingarna numera föreligger.

Revisorerna vilja härmed jämväl ge uttryck åt den uppfattningen, att styrelsen och enkannerligen skattmästaren under det gångna året utfört ett synnerligen förtjänstfullt och för Sällskapet och dess syften i hög grad gagnrikt arbete.

På grund av revisionen få vi tillstyrka, att Sällskapet beviljar sin styrelse och skattmästare full och tacksam ansvarsfrihet för den tid revisionen omfattar.

Uppsala den 22 mars 1924.

TORSTEN LAGERBERG. ANDERS GRAPE.

LINNÉTRÄDGÅRDEN 1923.

Några större nyanläggningar och förändringar ha icke under årets lopp verkställts i trädgården. Att upptaga arbetena med återställandet av »area vernalis» och »area autumnalis», innan ännu det gamla orangeriet restaurerats, vore naturligen synnerligen olämpligt, vadan denna uppgift tills vidare alltjämt är ställd på framtiden.

Inplantering av träd och buskar har under året fortgått i något större omfattning än förut, och ha de exemplar, som gingo ut under den kalla vintern 1922—23, så vitt varit möjligt, ersatts med nya. Trädgården har fått mottaga gåvor till detta sitt arboretum från flera olika givare, varöver förteckning som vanligt lämnas här nedan.

Etiketteringen med de nya skifferetiketterna har fortgått, i den mån de hunnit färdigskrivas.

Den kyliga och regniga sensommaren inverkade dåligt på trädgårdens frösättning, vadan fröskörden från »area annua» detta år blev sämre än de föregående åren.

Glädjande nog synes trädgården allt mer börja uppskattas av stadens invånare. Därom vittna särskilt de talrika besöken å sön- och helgdagar.

Följande gåvor av växter och frön ha under 1923 kommit trädgården tillhanda:

Uppsala botaniska trädgård genom prof. O. JUEL: 103 kapslar frön.

Bergianska trädgården i Stockholm genom prof. ROB. E. FRIES: 65 kapslar frön samt följande träd och buskar: *Alnus incana*, *Cornus alba* och *sanguinea*, *Hedera helix*, *Lycium europaeum*, *Sorbus aria* och *Taxus baccata* (2 ex.).

Göteborgs botaniska trädgård genom prof. C. SKOTTSBERG: 46 kapslar frön.

Lunds botaniska trädgård genom prof. SV. MURBECK: 31 kapslar frön.

D:r N. SYLVÉN, Källstorp: levande exemplar av *Crepis paludosa*, *Geranium palustre*, *Heracleum sphondylium*, *Selinum carvifolia*, *Serratula tinctoria* och *Valeriana dioeca*, alla från Skåne.

Givare, som önskar förbliva okänd: *Alnus incana*, *Hippophaë rhamnoides*, *Lycium europaeum*, *Sambucus canadensis* och *Taxus baccata*, samtliga från Skåne.

D:r H. V. SJÖGREN, Sollefteå: *Rubus arcticus*.

Överbibliotekarien J. M. HULTH, Uppsala: 12 kapslar frön samt följande levande växter: *Adoxa moschatellina*, *Anthyllis vulneraria*, *Briza media*, *Campanula rotundifolia*, *Corydalis intermedia*, *Luzula campestris*, *Myrrhis odorata*, *Polygala vulgaris* och *Ranunculus bulbosus*, samtliga från Uppsalatrakten, samt *Carex remota*, *Cladium mariscus*, *Drosera rotundifolia*, *Festuca gigantea*, *Galium saxatile*, *Juncus squarrosus*, *Milium effusum*, *Myrica gale*, *Narthecium ossifragum*, *Rhynchospora alba* och *Scirpus alpinus*, samtliga från Västergötland.

Trädgårdsförmannen R. CARLSSON, Uppsala: *Elymus arenarius*, *Hippophaë rhamnoides*, *Orchis sambucina*, *Primula farinosa* och *Viburnum opulus*, samtliga från Gräsön; *Chrysosplenium alternifolium*, *Parnassia palustris* och *Rubus chamaemorus* från Morkarla sn.; *Origanum vulgare* och *Veronica spicata* från Kungshatt; *Humulus lupulus* samt *Carex*-arter från Uppsalatrakten.

Docenten O. ÖSTERGREN, Uppsala: 10 kapslar frön av fjällväxter samt följande levande växter: *Botrychium Lunaria* (från Altuna), *Thalictrum alpinum* och *Viola biflora*.

D:r E. MODIN, Multrå: *Pulsatilla patens*.

D:r K. HEDBOM, Uppsala: *Aconitum septentrionale* och *Dryas octopetala* från Enafors.

Löjtnant G. ENGELHART, Fållnäs: frön av *Lathyrus palustris* från Fållnäs, Sorunda sn.

Uppsala i mars 1924.

NILS SVEDELIUS.

SVENSKA LINNÉ-SÄLLSKAPETS STYRELSE.

Professor Rob. E. Fries,
Ordförande för 1924.

Professor R. Sernander,
Vice ordförande för 1924.

Övriga styrelsemedlemmar.

Valda för åren 1922—1924:

Lektor E. Hemmendorff, doktor O. Hult, professor Sv. Murbeck.
Suppleant: Krigsdomare J. Åström.

Valda för åren 1923—1925:

Doktor C. Forsstrand, redaktör för årsskriften, professorerna E. Lönnberg och N. E. Svedelius, skattmästare och föreståndare för Linnéträdgården.
Suppleant: Doktor G. Neander.

Valda för åren 1924—1926.

Professor Chr. Aurivillius, disponenten P. Bellander, överbibliotekarien J. M. Hulth, sekreterare och föreståndare för Linnémuseet.
Suppleant: Jägmästare M. Carlgren.

Vald av Större Akademiska konsistoriet i Uppsala:

Professor H. O. Juel.

Revisorer:

Professor T. Lagerberg och bankdirektör M. Billing.
Suppleanter: Jägmästare C. Olrog och förste bibliotekarien A. Grape.

SVENSKA LINNÉ-SÄLLSKAPETS LEDAMÖTER.

FÖRSTE HEDERSLEDAMÖTER.

H. K. H. KRONPRINSEN.
H. K. H. HERTIGEN AV VÄSTERGÖTLAND.
H. K. H. HERTIGINNAN AV VÄSTERGÖTLAND.
H. K. H. HERTIGEN AV NÄRKE.

STIFTARE AV LINNÉMUSEET

(tillika stödjande ledamöter):

Aktiebolaget Gimö-Österby Bruk.
Aktiebolaget P. A. Norstedt & Söner, Stockholm.
Brodin, E., Direktör, Villagatan 6, Stockholm.
Bäckström, W., Grosshandlare, Hjorthagsvägen 11, Stockholm.
de Geer, L., Friherre, Leufsta bruk.
von Eckermann, E., Grevinna, Sturegatan 32, Stockholm.
von Eckermann, H., Överingenjör, Ljusne.
von Eckermann, Ulla, Fru, Ljusne.
von Eckermann, W., Kammarherre, Sturegatan 32, Stockholm.
Egnell, Julia, Fru, Strandvägen 37, Stockholm.
Eklund, F. G. T., Direktör, Floragatan 21, Stockholm.
Fineman, C. G., Fil. doktor, Kommendörsgatan 35, Stockholm.
Kassman, G., Bankdirektör, V. Trädgårdsgatan 17, Stockholm.
Kempe, S., Bruksägare, Kungsträdgårdsgatan 22, Stockholm.
Langenskiöld, K., Friherre, Karlavägen 29, Stockholm.
Lundström, B., Direktör, Strandvägen 7 B, Stockholm.
Mannerheim, J., Friherre, Kommendörsgatan 32, Stockholm.
Sager, E., Förste hovstallmästare, Hamngatan 14, Stockholm.
Sjöstedt, A., Major, Arsenalsgatan 10 B, Stockholm.
Sunnerdahl, Magda, Fröken, Narvavägen 30, Stockholm.
Traugott, I., Direktör, Hovslagaregatan 5, Stockholm.
Traugott, O., Grosshandlare, Strandvägen 57, Stockholm.
Tullberg, T., Advokat, Paris.
Uppsala Ångkvarns Aktiebolag, Uppsala.

Wachtmeister, A., Greve, Wambåsa, Johannishus.
Wachtmeister, Carola, Grevinna, Wambåsa, Johannishus.
Wachtmeister, H., Greve, Överstekammarjunkare, V. Trädgårdsg. 13, Stockholm.
Wikander, C. R. L., Direktör, Lovisagatan 2, Stockholm.
Wådell, J. O., Disponent, Ljusdal.

ÖVRIGA LEDAMÖTER.

* = Ständig ledamot. ** = Stödjande ledamot.

Afzelius, K., Fil. doktor, Dalagatan 40, Stockholm.
Ahlberg, J., Godsägare, Tunaberg, Uppsala.
Ahlström, N., Läroverksadjunkt, Borås.
Aleman, O., Doktor, Birger Jarlsgatan 19, Stockholm.
Aleman, Alice, Doktorinna, Birger Jarlsgatan 19, Stockholm.
Alexandersson, Elsa, Fru, Västmannagatan 31, Stockholm.
*Alexandersson, G., Advokat, Västmannagatan 31, Stockholm.
Alin, E., Professor, Östermalmsgatan 45, Stockholm.
Almberg, R., Professor, Hamngatan 19, Stockholm.
Almberg, Professorska, Hamngatan 19, Stockholm.
Almbladh, E., Doktor, Mönsterås.
Almgren, O., Professor, V. Strandgatan 15, Uppsala.
Almkvist, J., Professor, Nybrogatan 7, Stockholm.
Almquist, E., Fil. mag., Kåbo, Uppsala.
Ameln, C., Bankdirektör, Stora Torget 7, Uppsala.
Ameln, H., Konsul, Bergen, Norge.
*Aminoff, Elisabeth, Fru, Strandvägen 43, Stockholm.
**Aminoff, Gr., Kabinettskammarherre, Strandvägen 43, Stockholm.
Andersen, M. P., Handelsträdgårdsmästare, Jönköping.
Anderson-Tesch, Hj., Apotekare, Södertälje.
Andersson, Amos, Direktör, Georgsgatan 27, Helsingfors.
Andersson, Axel, Grosshandlare, Järnbrogatan 46, Uppsala.
Andersson, F. A., Ritare (Firma John Fröberg), Finspång.
Andersson, H. A., Herr, Mörtebo, Ockelbo.
*Andersson, Hilda, Fröken, Tällberg.
Andersson, J., Överläkare, Ulricehamn.
Annerstedt, C., f. d. Överbibliotekarie, Ö. Slottsgatan 2, Uppsala.
Appelberg, K. W., Direktör, Uppsala.
Arborelius, G. F. G., Postmästare, Orsa.
Arenander, E. O., Professor, Ultuna, Uppsala.
Arfwedson, J., Kammarherre, Bankdirektör, Strandvägen 59, Stockholm.
Arfwidson, B., Kanslisekreterare, Kungsgatan 79, Stockholm.
Arnell, H. V., f. d. Lektor, Luthagsesplanaden 13, Uppsala.
von Arnold, H., Jur. kand., Amanuens, Eriksbergsgatan 9, Stockholm.
Arnoldson, N., Doktor, Smålandsgatan 4, Stockholm.
Arnoldson, Doktorinna, Smålandsgatan 4, Stockholm.
Arrhenius, Sofia, Fru, Gamla Haga, Stockholm.
Arweson, O., Bokhandlare, Hantverkaregatan 15, Stockholm.
Arwidsson, I., Docent, Dragarbrunnsgatan 75, Uppsala.

Asplund, G., Doktor, Brahegatan 27, Stockholm.
Asplund, Doktorinna, Brahegatan 27, Stockholm.
Aurell, L., Bankdirektör, Linköping.
Aurivillius, Chr., Professor, Mörby, Stocksund.
Axelson, P. B., Stadsläkare, Nora.
von Bahr, J., Borgmästare, Uppsala.
Barr, Hjalmar, Överingenjör, Hallstahammar.
Barr, Hilda, Fru, Hallstahammar.
Barthel, Chr., Professor, Experimentalfältet.
Baumbach, V., Apotekare, Villa Bellis, Ängelholm.
Behm, A., Intendent Skansen, Stockholm.
Belfrage, E., Doktor, Birger Jarlsgatan 32, Stockholm.
Belfrage, K., Doktor, Lidköping.
*Belfrage, L., Kapten, Blasieholmstorg 9, Stockholm.
*Bellander, B., Jägmästare, Östersund.
Bellander, Fru, Östersund.
**Bellander, P., Disponent, Gustav Adolfs torg, 18, Stockholm.
*Benedicks, C., Professor, Tegnérslunden 3, Stockholm.
Bengtsson, S., Docent, Lund.
Bensow, F., Kapten, Norrköping.
Berg, T., Direktör, Banérgatan 49, Stockholm.
von Bergen, F., Doktor, Linnéplan 1, Göteborg.
Berghel, A., Doktor, Herkulesgatan 4, Stockholm.
Berghel, E., Doktorinna, Herkulesgatan 4, Stockholm.
**Berghman, I., Grosshandlare, Engelbrektsgatan 25, Stockholm.
Bergholtz, M. N., Provinsialläkare, Ödeshög.
Berglöf, J., Grosshandlare, Ö. Ågatan 29, Uppsala.
Bergmark, G., Professor, Uppsala.
Bergner, E., Doktor, Örebro.
Bergstedt, J. A., Bibliotekarie, Vetenskapsakademien, Stockholm 50.
Bergstedt, Lagertha, Fru, St. Paulsgatan 29, Stockholm.
Bergstedt, O., Ingenjör, St. Paulsgatan 29, Stockholm.
*Bergström, J. F., Civilingenjör, Götgatan 96, Stockholm.
Bergström, K. J., Landshövding, Örebro.
Bergvall, N. G., Kassör, Kronobergsgatan 15 B, Stockholm.
Berner, E., Herr, Vadsbro.
Bernström, G., Apotekare, Kronans droghandel, Göteborg.
de Besche, W., Major, Galtströms bruk, Njurunda.
Beskow, A., Landshövding, Luleå.
Beskow, Ingegerd, Fru, Luleå.
*Bildt, A. R., Direktör, Hovslagaregatan 5, Stockholm.
*Bildt, D., Herr, Karlavägen 45, Stockholm.
*Billing, M., Bankdirektör, Grevturegatan 13, Stockholm.
Billström, Astrid, Doktorinna, Kungsgatan 62, Stockholm.
Billström, J., Doktor, Kungsgatan 62, Stockholm.
Billström, K., Hovblomsterhandlare, Stureplan 4, Stockholm.
Birger, S., Doktor, Grevturegatan 3, Stockholm.
Björkman, E., Doktor, Västerås.
*Björnström-Steffanson, H., 56, East 57 Str. New-York, U. S. A.
Blanck, A., Professor, Östra Ågatan 35 A, Uppsala.

Block, F., Medicinalråd, Värtavägen 14, Stockholm.
Blomgren, G., Tandläkare, Borås.
Bodén, H. H., Advokat, Saltsjö-Duvnäs.
Boierth, P., Stadsträdgårdsmästare, Uppsala.
Boivie, V., Doktor, Hälsingborg.
Bolin, E., Doktor, Järnbrogatan 18, Uppsala.
Bolinder, S. G., Doktor, Kungsgatan 68, Stockholm.
*Bonde, C. G., Hovjägmästare, Frih., Ericsberg, Katrineholm.
**Bonnier, K. O., Bokförläggare, Nedre Manilla, Stockholm.
Borg, C., Ingenjör, Borås.
*Boström, Mary, Fru, Tynnelsö, Över-Selö.
Bovin, E., Docent, Karlavägen 63, Stockholm.
Bovin, Doktorinna, Karlavägen 63, Stockholm.
Bovin, K., Trädgårdsdirektör, Fagerlid, Kungsängen.
Brandberg, Th., Akademiräntmästare, Uppsala.
Bratt, Chr., Doktor, Uppsala.
Brattström, Aina, Fru, Uppsala.
Brinell, J. A., Överingenjör, Nässjö.
Bring, R., Landssekreterare, Uppsala.
Bring, Signe, Fru, Uppsala.
Bring, Th., Domprost, Linköping.
Broberg, O. J., Disponent, Karlshamn.
Brolén, N., Bankdirektör, Linköping.
Brolén, C. A., f. d. Rektor, Vasagatan 1 B, Uppsala.
Broman, I., Professor, Lund.
Broman, R., Tandläkare, Vänersborg.
Brooklyn Botanic Garden, Washington Ave., Brooklyn, N. Y., U. S. A.
Brummer, J. W., Häradshövding, Alexandersgatan 14, Helsingfors.
Brundin, H., Disponent, Lilljansplan 1, Stockholm.
Bbundin, J. A. Z., Lektor, Växjö.
Bryk, F., Konstnär, Varvsgatan 1, Stockholm.
Bråkenhjelm, Gertrud, Fröken, Perstorp, Tungelsta.
Bygdén, L., f. d. Överbibliotekarie, Skolgatan 12 A, Uppsala.
Bystedt, I., Överläkare, Kungsbroplan 1, Stockholm.
*Bäckström, H., Professor, Djursholm.
Bäckström, Th., Bankkamrer, Uppsala.
Börjesson, C., Bokförläggare, Kammakargatan 6, Stockholm.
Capeder, R., Herr, Långholmsgatan 12 A, Stockholm.
Carlgren, M., Jägmästare, Djursholm.
Carlsson, A. B., Andre bibliotekarie, S:t Persgatan 26, Uppsala.
Carlsson, C. D., Apotekare, Apoteket Svanen, Göteborg.
Carlsson, G. W. F., Lektor, Karlskrona.
Cederbaum, Ebba, Fru, Framnäs, Norsholm.
Cederlund, E., Godsägare, Brandalssund, Pilkrog, Järna.
Cederquist, J., Direktör, Karlaplan 3 A, Stockholm.
Cederström, Anna, Fröken, Fredrikslund, Uppsala.
Cederström, Charlotte, Fröken, Fredrikslund, Uppsala.
*Cervin, Alice, Fru, Villagatan 9 & 11, Stockholm.
Charpentier, J., Docent, Götgatan 12, Uppsala.
Christensen, C., Museums-Inspektör, Botanisk Museum, Köpenhamn.

*Christensen, K., Godseier, Fredrikstad, Norge.
Chrysander, L., Advokat, Bredgränd 20, Uppsala.
*Clarholm, P., Doktor, Karlstad.
Clason, Fr., Doktor, Skolgatan 31, Uppsala.
**Collijn, L., Grosshandlare, Djursholm.
Conwentz, Greta, f. Ekelöf, Professorska, Sysslomansgatan 10, Uppsala.
*Coyet, Henriette, Friherrinna, Torup, Bara.
Cronholm, S., Tandläkare, Äppelviken, Stockholm.
**Curman, Calla, Professorska, Floragatan 3, Stockholm.
Curman, S., Riksantikvarie, Karlavägen 72, Stockholm.
Cyrén, O., Ingenjör, Karlbergsvägen 45, Stockholm.
Dahl, C. G., Fil. kand., Föreståndare för Alnarps Trädgårdsskola, Åkarp.
Dahl, G. H. J., Apotekare, Söderhamn.
Dahl, Ove, Konservator, Bot. Museum, Kristiania.
Dahlberg, R., Magister, Boulevardsgatan 19, Helsingfors.
Dahlén, G., Tandläkare, Klara V. Kyrkogatan 3 A, Stockholm.
Dahlgren, O., Docent, Järnbrogatan 10, Uppsala.
Dahlman, K., Doktor, Äppelviken, Stockholm.
Danielsson, D., Sekreterare i K. Järnvägsstyrelsen, Stockholm.
*Davidsohn, A., Generalkonsul, Strandvägen 57, Stockholm.
De Geer, G., Major, Frih., Karlaplan 11, Stockholm.
De la Gardie, M. J., Löjtnant, Greve, Högagärde, Vägby.
Delin, N., Direktör, Karlavägen 101, Stockholm.
de Wahl, A., Skådespelare, Strandvägen 25, Stockholm.
Drake af Hagelsrum, G., Apotekare, Nässjö.
Dultz, A., Bokhandlare, Landwehrstrasse 6, München.
*Dunker, H., Disponent, Hälsingborg.
Dunker, O., Doktor, Hälsingborg.
Du Rietz, E., Docent, Växtbiol. instit., Uppsala.
Duse, S. A., Major, Karlbergsvägen 47 A, Stockholm.
Edlund, B., Bankdirektör, Kungsgatan 69 A, Uppsala.
Edlund, C. J. G., Grosshandlare, Trädgårdsgatan 12, Uppsala.
Edlund, D., Jur. stud., Järnbrogatan 46, Uppsala.
Edström, S., Direktör, Västerås.
von Ehrenheim, E., Kammarherre, Grönsöö, Enköping.
Ekelöf, J., Direktör, Dalängen, Lidingö villastad.
Ekholm, G., Docent, Järnbrogatan 12, Uppsala.
*Eklund, M., f. von Utfall, Fru, Floragatan 21, Stockholm.
Ekman, M., Fil. lic., 29, rue de Buci, Paris.
Ekman, S., Lektor, Kåbo, Uppsala,
Elfstrand, M., Professor, Ö. Ågatan 29, Uppsala.
Eliasson, A. G., Lektor, Vänersborg,
Ellqvist, C. A. Cervin-, Kammarskrivare, Hagagatan 39, Stockholm.
Enander, S. J., Kyrkoherde, Lillherrdal.
von Engeström, E. M., Godsägare, Kipplingeberg, Uppsala.
Engstedt, M., Apotekare, Västanfors.
Erdmann, A., f. d. Professor, Järnbrogatan 26, Uppsala.
Erdmann, Th., f. d. Distriktsläkare, Slöjdgatan 9, Stockholm.
Erici, E., Doktor, Kungsgatan 59, Stockholm.
Erickson, H., Notarie, Järnkontoret, Stockholm.

Ericson, Th., Direktör, Djursholm.
*Ericsson, E. A., Överste, Storgatan 48, Stockholm.
Ericsson, F., Bankdirektör, Växjö.
Eriksson, J., Professor, Grevmagnigatan 18, Stockholm.
Ernfors, L. J., Direktör, Dragarbrunnsgatan 50, Uppsala.
von Essen, A., Frih., Vindhemsgatan 1, Uppsala.
von Essen, F. G:son, Ryttmästare, Frih., Skövde.
von Essen, Vera, Friherrinna, Vattholma.
*Ewerlöf, V., Apotekare, Engelbrektsgatan 21, Stockholm.
Faber, K. H., Professor, Frederik V:tes Vej 3, Köpenhamn.
Fehr, I., f. d. Lektor, Strängnäs.
von Feilitzen, Hj., Professor, Experimentalfältet.
Fick, Helga, Doktor, Gävle.
Flensburg, N., Fil. lic., Lilla Vattugatan 14, Stockholm.
Floderus, B., Doktor, Grevgatan 3, Stockholm.
Floderus, O. M., Lektor, Västerås.
Folkskoleseminariet, Växjö.
Forsberg, E. A., Överingenjör, Karlavägen 11, Stockholm.
Forsberg, Magda, Fru, Karlavägen 11, Stockholm.
Forssell, G., Professor, Bergsgatan 2, Stockholm.
Forsslund, K.-E., Författare, Gruvan, Falun.
Forssner, Hj., Professor, Allm. barnbördshusets läkarebostad, Stockholm.
Forssner, Professorska, Allm. barnbördshusets läkarebostad, Stockholm.
Forsstrand, C., Fil. doktor, Saltsjö-Duvnäs. *En av Sällskapets stiftare. Redaktör av Sällskapets årsskrift.*
Fougberg, C., Jägmästare, Piteå.
*Fraenckel, Amelie, Fru, Viktoriagatan 32, Göteborg.
*Fraenckel, G., Löjtnant, Arkivgatan 7, Göteborg.
Franzén, O., Disponent, Villagatan 5—7, Stockholm.
Fredbärj, T., Fil. o. Med. kand., Äppelviken, Stockholm.
Fredholm, E., Notarie, Norrköping.
Fredrikson, Signe, Fru, Karlavägen 9, Stockholm.
*Fredrikson, V., Direktör, Karlavägen 9, Stockholm.
Fredriksson, E., Direktör, Ö. Ågatan 33, Uppsala.
von Frenckhell, G., Mag., Konstantinsgatan 6, Helsingfors.
*Friedländer, H., Grosshandlare, Strandvägen 7 A, Stockholm.
Fries, E. Th., Doktor, Visby.
Fries, G., Länsjägmästare, Karlstad.
Fries, Gustava, Professorska, Trädgårdsgatan 16, Uppsala.
Fries, H., Doktor, St. Nygatan 5, Göteborg.
*Fries, Hj., Doktor, Engelbrektsplan 2, Stockholm.
*Fries, Nanna, Professorska, Bergianska trädgården, Stockholm 50.
*Fries, Rob. E., Professor, Bergianska trädgården, Stockholm 50. *En av Sällskapets stiftare. Sällskapets ordförande.*
Fries, Th., Akademinotarie, Kåbo, Uppsala.
von Friesen, O., Professor, Kungsgatan 45, Uppsala.
Frisendahl, A., Lektor, Bot. trädgården, Göteborg.
From, L., Fröken, Malmskillnadsgatan 48 C, Stockholm.
Frumerie, Astrid, Fru, Mösseberg.
Frumerie, K., Överläkare, Mösseberg.

Fröderström, H., Med. doktor, Linnégatan 15, Stockholm.
Fröderström, E., Fru, Linnégatan 15, Stockholm.
*Frölander, Natalie, Fru, Djursholm.
**Fürstenberg, A., Doktor, Nybrogatan 3, Stockholm.
**Funch, H., Disponent, Stjärnsund.
*Fåhræus, K., Skriftställare, Brevik, Lidingö.
*Fåhræus, Olga, Fru, Brevik, Lidingö.
Förberg, B., Studerande, Malmskillnadsgatan 33, Stockholm.
Förberg, Einar, Löjtnant, Malmskillnadsgatan 33, Stockholm.
**Förberg, Eva, Doktorinna, Malmskillnadsgatan 33, Stockholm.
Gad, H., Fil. kand., N. Sysslomansgatan 68, Uppsala.
Gadd, P., Magister, Tandläkare, Ludvigsgatan 5, Helsingfors.
Gager, C. Stuart, Director Brooklyn Bot. Garden, Brooklyn N. Y., U. S. A.
*Geber, N., Fil. lic., Bokförläggare, Regeringsgatan 19 & 21, Stockholm.
**Geijer, Anna, f. Wærn, Professorska, S:t Larsgatan 6, Uppsala.
Gellerstedt, S., Fil. kand., Kungsgatan 59, Uppsala.
Gertz, O., Docent, Lektor, Råbygatan 9 A, Lund.
Giertz, K. H., Lasarettsläkare, Mörby, Stocksund.
Gihl, G., Fil. lic., Kungsgatan 43, Uppsala.
Gillberg, G., Grosshandlare, Tegnérlunden 6, Stockholm.
Gorton, A., Apotekare, Hörby.
Graffman, Anna, Fröken, Svartbäcksgatan 1 B, Uppsala.
Granström, G. A., Direktör, Smålandsgatan 14, Stockholm.
Grape, A., Förste bibliotekarie, Sturegatan 13 B, Uppsala.
Grapengiesser, S., Disponent, Robertfors.
Grevillius, A. Y., Fil. doktor, Arnstadt (Thür.), Tyskland.
Grimberg, C., Fil. doktor, Tryckerigatan 2, Stockholm.
Grundberg, L., Doktor, Artillerigatan 16, Stockholm.
Grönvall, E., Bokhandlare, Kåbo, Uppsala.
Gunnarsson, J. G., Apotekare, Arlövs drogeri, Arlöv.
Gyldenstolpe, N., Kammarherre, Greve, Rådmansgatan 18, Stockholm.
Gyllenstjerna, A., Friherre, Fågelsången, Uppsala.
Göteborgs Stadsbibliotek, Göteborg.
Hægerstolpe, G., Redaktör, Jungfrugatan 31, Stockholm.
Hæggström, A., Doktor, Linnégatan 17, Stockholm.
Hæggström, C. Z., Disponent, Uppsala.
Hagelin, E., Häradshövding, Skebokvarn.
Hagman, N., Akademiträdgårdsmästare, Lund.
Hagstrand, G., Doktor, Örebro.
Hahr, A., Professor, Torsgatan 12 A, Uppsala.
Hamberg, A., Professor, Järnbrogatan 10, Uppsala.
Hammarberg, L. M. F., Stadsträdgårdsmästare, Götgatan 111, Stockholm.
Hammarskjöld, Hj., Landshövding, Uppsala.
Hammarstedt, N. E., Museiintendent, Björka, Torsvik, Herserud.
Hammarsten, O., f. d. Professor, Järnbrogatan 10, Uppsala.
Hamner, J. W., Apotekare, Apoteket Elefanten, Bergsgatan 43, Stockholm.
Hannerz, A., Fil. kand., Brokind.
Hanson, E., Apotekare, Laholm.
Harshberger, J. W., Professor, University of Penns., Philadelphia, U. S. A.
Hartelius, N., Agronom, Sandhem.
Hasselgren, G., Grosshandlare, Eriksbergsgatan 1 A, Stockholm,

Hasselgren, H., Fil. och Vet. Med. doktor, Sala.
Hedberg, B., Konstnär, Grenna.
Hedbom, K., Doktor, Gamla torget 2 B, Uppsala.
Hedenius, I., Doktor, Östermalmsgatan 48, Stockholm.
Hedin, S. G., Professor, Uppsala.
Hedlund, E., Lasarettsläkare, Sala.
Hedrén, G., Professor, Lidingö-Brevik.
*Hedrén,, Hedvig, Professorska, Lidingö-Brevik.
Hedström, G., Tandläkare, Sturegatan 14, Stockholm.
Heidé, F., Mag. sc., 108 Söndre Boulevard, Köpenhamn B.
von Heideken, G., Amanuens, Bragevägen 2, Stockholm.
von Heijne, Gerda, Fru, Stockholm 50.
von Heijne, S., Kapten, Stockholm 50.
Heilborn, D., Fil. doktor, Djursholm.
*Heilborn, O., Fil. mag., Djursholm.
Hellsing, G., Fil. doktor, Hidingebro.
Hellstenius, A., Doktor, Kungsgatan 62, Stockholm.
Hemberg, E., Länsjägmästare, Växjö.
Hemmendorff, E., Lektor, Vallingatan 13, Stockholm.
Henning, E., Professor, Mörby, Stocksund.
**Henning, Martha P:son, Doktor, Sturegatan 22, Uppsala.
Henschen, C., Akademikamrerare, Vasagatan 1 A, Uppsala.
Henschen, S. E., f. d. Professor, Malmskillnadsgatan 60, Stockholm.
Herdin, K. W., v. Häradshövding, f. d. Rådman, Uppsala.
Hertz, Ester, Fru, Hälsingborg.
Hertz, Fr., Grosshandlare, Hälsingborg.
Hesselman, H., Professor, Djursholm.
Hjelmqwist, F., Konsistorienotarie, Växjö.
Hierta, P. G., Friherre, Främmestad.
Hildén, H., Doktor, Skriftställare, Kyrkogårdsö, Porkala, Finland.
Hiller, A., Doktor, Drottninggatan 82, Stockholm.
Hintikka, T. J., Amanuens, Tikkurila, Finland.
Hjertén, Karin, Fröken, Fil. stud., Uppsala.
Hjortzberg, G., Doktor, Känsö, Göteborg.
Hofgren, G., Kassör, Norrtullsgatan, 28^{II}, Stockholm.
Hofman-Bang, O., Professor, Ultuna, Uppsala.
von Hofsten, N., Professor, Ö. Ågatan 49 B, Uppsala.
Holm, O., Lektor, Umeå.
Holmberg, Eva, Doktorinna, Nybrogatan 11 A, Stockholm.
Holmberg, G., Doktor Nybrogatan 11 A, Stockholm.
Holmberg, O., Konservator, Bot. museum, Lund.
Holmboe, J., Professor, Bergen, Norge.
Holmdahl, C., Doktor, Hälsingborg.
Holmgren, B., Kommendör, Sturegatan 8, Stockholm.
Holmgren, I., Professor, Hantverkaregatan 2 B, Stockholm.
Holmgren, V., Amanuens, Lund.
Holmin, N., Doktor, Baldersgatan 5, Stockholm.
von Horn, C. A., Kammarherre, Möckelsnäs, Diö.
Hult, Gertrud, Doktorinna, Nybrogatan 43, Stockholm.
Hult, H. O. C., Med. stud., Nybrogatan 43, Stockholm.

*Hult, O., Livmedikus, Nybrogatan 43, Stockholm. *En av Sällskapets stiftare.*
Hultbom, C., Tandläkare, Kungsgatan 30, Stockholm.
Hultén, E., Fil. mag., Vikingagatan 2, Stockholm.
Hultgren, A., Tandläkare, Birger Jarlsgatan 18, Stockholm.
Hultgren, Fanny, Fru, Saltskog.
Hultgren, Gerda, Doktorinna, Nybrogatan 15 A, Stockholm.
Hultgren, Iris, Fröken, Saltskog.
Hulth, C. G., Ingenjör, Rosendale Road, Schenectady, N. Y., U. S. A.
Hulth, J. M., Överbibliotekarie, Uppsala. *En av Sällskapets stiftare. Sällskapets sekreterare och föreståndare för Linné-museet.*
Hultmark, R., Rådman, Linköping.
Huss, I., Doktor, Sysslomansgatan 15, Uppsala.
Hwass, Th., Doktor, Birger Jarlsgatan 16, Stockholm.
Hybbinette, S., Doktor, Nybrogatan 11 A, Stockholm.
Hübinette, P., Direktör, Skolgatan 11, Uppsala.
Hyltén-Cavallius, Gunnar, Major, Växjö.
Håkansson, A., Ingenjör, Wermbohl, Katrineholm.
Häggquist, C. O., Vice auditör, Ö. Slottsgatan 14 A, Uppsala.
Höckert, M., Direktör, Kaserngatan 20, Helsingfors.
Högberg, J., Kamrer, Norrköping.
Idén, T., Redaktör, Tidningarnas telegrambyrå, Stockholm.
*Ihre, J., Ryttmästare, Ekebyhov, Stockholm 2.
Indebetou, G., Fondmäklare, Narvavägen 33, Stockholm.
In De Betou, Govert, Förlagsföreståndare, Almqvist & Wiksells Boktryckeri-A.-B., Uppsala.
Jacobæus, H. C., Professor, Nybrogatan 11 A, Stockholm.
**Jacobsson, J., Direktör, Hälsingborg.
Jansson, A., Redaktör, Örebro.
Jansson, A. M., Kommerseråd, Kommerskollegium, Stockholm.
*Jessel, A., Hovtandläkare, 201 Grinsend Ave., Wauwatosa, Wis., U. S. A.
Johansson, A., Redaktör, Uppsala.
Johansson, Anna, Fru, Källgatan 4, Västerås.
*Johansson, B., Direktör, Bragevägen 4, Stockholm.
*Johansson, Elin, Fru, Bragevägen 4, Stockholm.
Johansson, K. E., Fil. lic., Uddevalla.
Johansson, L., Lektor, Erik Dahlbergsgatan 27 C, Göteborg.
Johansson, S., Överläkare, Barnsjukhuset, Göteborg.
The John Crerar library, Chicago Ill., U. S. A.
Johnson, A., Läroverksadjunkt, Växjö.
Johnson, H., Kapten, Hjärnegatan 10, Stockholm.
**Johnson, H. Ax:son, Hovjägmästare, Konsul, Hovslagaregatan 5, Stockholm.
Johnson, J. V. S., Doktor, Værnedamsvei 15, Köpenhamn.
Johnsson, N., Doktor, Härnösand.
Josephson, G., Bokhandlare, St. Eriksgatan 23, Stockholm.
Josephson, S., Grosshandlare, Brännkyrkagatan 66, Stockholm.
Juel, Ingrid, Professorska, Bot. trädg., Uppsala.
*Juel, O., Professor, Bot. trädg., Uppsala. *En av Sällskapets stiftare.*
Junk, W., Bokhandlare, Sächsische Str. 68, Berlin, W 15.
Jägerskiöld, L. A., Professor, Göteborg. *En av Sällskapets stiftare.*
Kahlmeter, G., Doktor, Birger Jarlsgatan 25, Stockholm.

Kahlmeter, Gertie, Doktorinna, Birger Jarlsgatan 25, Stockholm.
Karell, A. G., Grosshandlare, Svartbäcksgatan 6, Uppsala.
Karell, G., Grosshandlare, Dragarbrunnsgatan 48, Uppsala.
Karlin, G. F. J:son, Intendent, Lund.
Karlson, Hj., Advokat, Nybrogatan 39, Stockholm.
Kellberg, E., Hovrättsråd, Torstensonsgatan 15, Stockholm.
Kellberg, Hilma, f. Martin, Fru, Torstensonsgatan 13, Stockholm.
Kempe, E., Fil. doktor, Kungsträdgårdsgatan 22, Stockholm.
*Kempe, R., Kandidat, Kungsträdgårdsgatan 22, Stockholm.
Kerbert, C., Directeur, Zool. Genootschap »Natura artis magistra», Amsterdam.
Kierkegaard, N., Godsägare, Ekeberg, Lillkyrka.
Kjellberg, C. M., Landsarkivarie, Vadstena.
Kjellberg, E. A., Brukspatron, Valåsen.
*Kjellström, R., Direktör, Göteborg.
Kjerrulf, H., Doktor, Kungsgatan 66, Stockholm.
Kjerrulf, Maud, Doktorinna, Kungsgatan 66, Stockholm.
Klintberg, M., f. d. Lektor, Visby.
Knutson, A., Lektor, Borås.
Knös, B. A., Fil. doktor, Kansliråd, Värtavägen 12, Stockholm.
Kockum, A., Apotekare, Råsunda, Stockholm.
Kollberg, O., Jägmästare, Ö. Slottsgatan 14 C, Uppsala.
Det Kongelige Bibliotek, Köpenhamn.
Konow, J., Doktor, Järntorgsgatan 42, Stockholm.
Krantz, L., Köpman, Bryggaregatan 14, Stockholm.
*Kreüger, A., Kapten, Växjö.
*Kreüger, S., Arrendator, Växjö.
Kronobergs läns Naturvetenskapliga Förening, Växjö.
Küsel, E., Revisor, Saltsjö-Duvnäs.
Kullberg, G., Handlande, Lilla Kyrkogatan 2, Göteborg.
Kylin, H., Professor, Lund.
Kärne, G., Ingenjör, Vaksalagatan 23, Uppsala.
Lagerberg, T., Professor, Råsunda.
Lagercrantz, G., Bankdirektör, Djursholm.
*Lagercrantz, S., Professorska, N. Rudbecksgatan 4, Uppsala.
Lagerheim, G., Professor, Djursholm.
Lagerholm, J., Doktor, Karlskrona.
Lagerkrantz, J., Komminister, Enskede.
Lagerstedt, A., Kyrkoherde, Hökhuvud, Gimo.
Lagerwall, B., Häradshövding, Tegnérsgatan 8III, Stockholm.
Lagrelius, A., Överintendent, Sköldungagatan 3, Stockholm.
Langlet, A., Professor, Malmgårdsgatan 6, Göteborg.
Langlet, V., Redaktör, Tulegatan 27, Stockholm.
Larsson, L. E., Direktör, Uppsala.
*Leijonhufvud, E., Frih., Wyuna, Branksome Park, Bournemouth, West., Engl.
Lemoine, M., Lektor, Luthagsespl. 12 A, Uppsala.
Lénström, C. A. E., f. d., Läroverksadjunkt, Östermalmsgatan 86, Stockholm.
*Lettström, E., Godsägare, Sköldnora, Rotebro.
*Lettström, H., Bankdirektör, Strandvägen 47, Stockholm.
Levin, C. E., Direktör, Arsenalsgatan 2, Stockholm.
Lewenhaupt, E., Bibliotekarie, Greve, Säbylund, Kumla.

Lidin, E. O., Förste livmedikus, Humlegårdsgatan 20, Stockholm.
Lidin, Walborg, Doktorinna, Humlegårdsgatan 20, Stockholm.
*Liljedahl, A., Ingenjör, Arbrå.
Liljefors, C., Handlande, Svartbäcksgatan 35, Uppsala.
Liljenroth, R., Godsägare, Bergendal, Tureberg.
Liljeqvist, B., Tandläkare, Parkgatan 9, Helsingfors.
*Lilljekvist, J. F., Byggnadsråd, Djursholm.
Lind, E., Doktor, Örnsköldsvik.
Lindberg, E. J., Trädgårdsmästare, Falun.
Lindberg, G., Doktor, Norrköping.
Lindberg, H., Doktor, Linnégatan 3, Stockholm.
Lindberg, Fru, Linnégatan 3, Stockholm.
Lindberg, R., Ingenjör, Villagatan 25, Helsingfors.
Lindberg, T., Direktör, Ö. Ågatan 37, Uppsala.
Lindeberg, O., Direktör, Nyköping.
Lindell, E., f. d., Hospitalsöverläkare, Växjö. *En av Sällskapets stiftare.*
Lindfors, Th., Laborator, Experimentalfältet.
Lindgren, F. G., Kyrkoherde, Drottninggatan 67, Stockholm.
Lindh-Hygrell, A., Fru, Lidingö villastad.
*Lindh-Hygrell, J. V., Tandläkare, Lidingö villastad.
Lindhagen, E., Doktor, Kungsgatan 54, Stockholm.
Lindman, C., Professor, Tegnérsgatan 34, Stockholm.
Lindqvist, A. N., Docent, Drottninggatan 7, Uppsala.
*Lindroth, B., Grosshandlare, V. Trädgårdsgatan 15 A, Stockholm.
Lindstedt, S. E., Apotekare, Skolgatan 31, Uppsala.
**Lindström, Aug., Bankir, Odengatan 26, Stockholm.
Lindström, Axel, Tullförvaltare, Marstrand.
**Lindström, Y., Bankir, Stockholm.
Lindvall, E., Grosshandlare, Uppsala.
Linköpings Stiftsbibliotek, Linköping.
Linroth, K., Generaldirektör, Djursholm.
Lithberg, N., Professor, Nordiska museet, Stockholm.
Littorin, K., Grosshandlare, Örebro.
Lizell, G., Domprost, Kungsgatan 12, Uppsala.
Ljunggren, E., Överbibliotekarie, Lund.
The Llyod library, Cincinnati, Ohio, U. S. A.
**Lovén, Chr., Överste, Strandvägen 59, Stockholm.
*Lublin, A., Grosshandlare, Bragevägen 1, Stockholm.
*Lublin, I., Grosshandlare, Sveavägen 120, Stockholm.
Lundberg, C. G., Tandläkare, Södertälje.
Lundberg, Ch., Doktor, Jönköping.
Lundberg, G., Studerande, Södertälje.
Lundberg, J., Fil. kand., Töreboda.
Lundberg, S. A., Jur. stud., Gotlands nation, Uppsala.
Lundblad, O., Assistent, Frejgatan 7, Stockholm.
Lundborg, H., Professor, Svartbäcksgatan 4, Uppsala.
Lundeberg, G. A., Överste, Gamla Torget 2, Uppsala.
Lundén, O., Redaktör, Hoplaks, Finland.
Lundgren, Hj., Bibliotekarie, Norrköping.
Lundgren, K. Hj., Redaktör, Linnégatan 60, Stockholm.

Lundgren, O., Redaktör, Götgatan 7, Stockholm.
Lundin, P. E., Apotekare, Ramsberg.
Lydecker, A., Litteratör, Observatoriegatan 10, Helsingfors.
Lydecker, J. L., Med. d:r, Östra Brunnsparken, Helsingfors.
Lyttkens, A., f. d. Byråchef, Linnégatan 33 & 35, Stockholm.
Löf, E., Överingenjör, Grevgatan 12, Stockholm.
Löf, Linnea, Fru, Grevgatan 12, Stockholm.
Lönegren, F. W., Publisher & Editor, 423 Lumber Exchange Building, Portland, Oregon, U. S. A.
Lönnberg, E., Professor, Eriksbergsgatan 3, Stockholm.
Lönnberg, Eyvor, Fröken, Sturefors station.
Lönnberg, I., Doktor, Karlshamn.
Löwgren, J. G., Landskamrer, Narvavägen 30, Stockholm.
Maar, V., Med. d:r, Professor, Köpenhamn.
**Magnus, E. L., Ingenjör, Dicksonsgatan 12, Göteborg.
*Magnus, Irène, Fru, Dicksonsgatan 12, Göteborg.
Malmberg, E., Kapten, Vrå gård, Alsike.
Malme, G. O., Lektor, Bergsgatan 23, Stockholm.
Malmeström, E., Komminister, Borgviks bruk, Grums.
Malmström, P. E., Löjtnant, Scheelegatan 8, Stockholm.
Mannström, O., Pastor, Kammakaregatan 30, Stockholm.
Martin, Maria, Fröken, Gävle.
Martin, S., Konstnär, Upsalagatan 17, Stockholm.
*Mathiasson, N. P., Direktör, Reymersholm, Stockholm.
Medicinsk Selbskabs Bogudvalg, Köpenhamn.
Meijer, K., Godsägare, Araby, Växjö.
Melin, E., Docent, Skogshögskolan, Experimentalfältet.
Mellbin, H., Tandläkare, Härnösand.
*Mellgren, E., Direktör, Kungsgatan 46, Uppsala.
Meurman, O., Fil. mag., Viertola, Finland.
Meyert, J., Konservator, Riksmuseum, Stockholm 50.
Middendorff, S., Telegrafkommissarie, Linköping.
Moberg, L., Docent, Djursholm.
Molund, Lotten Fru, Övre Slottsgatan 14 A, Uppsala.
Molund, O., Fil. lic., Övre Slottsgatan 14 A, Uppsala.
*Müller, Gertrud, Professorska, Kungsholmstorg 6, Stockholm.
Müllern-Aspegren, Alma, Doktorinna, Djursholm.
Müllern-Aspegren, U., Doktor, Djursholm.
Muhl, Greta, Doktor, Sturegatan 5, Stockholm.
Murbeck, S., Professor, Lund.
Mårtensson, S., Rektor, Växjö.
Möller, A., Kamrer, Österåsens sanatorium, Österås.
Möller, Hj., Lektor, Stocksund.
Nachmanson, E., Professor, Göteborg.
Nathorst-Böös, E., v. Häradshövding, Odengatan 11, Stockholm.
Nathorst-Böös, Hedvig, Fru, Odengatan 11, Stockholm.
Nauckhoff, J., Överste, Karlavägen 85, Stockholm.
Neander, G., Doktor, Karlavägen 59, Stockholm.
Nelson, A., Förste bibliotekarie, Ö. Bangårdsgatan 9, Uppsala.
Nelson, H., Professor, Lund.

Nettelblad, A., Generalfältläkare, Sturegatan 58, Stockholm.
Nilson, G., Marinöverläkare, Nybrogatan 11 B, Stockholm.
Nilsson, D., Lektor, Skara.
Nilsson, Hj., Professor, Svalöv.
Nilsson-Ehle, N. H., Professor, Lund.
Norblad, L., Bokhandlare, Uppsala.
Nordenskiöld, E., Docent, Värtavägen 6, Stockholm.
Nordenson, Bertha, Doktorinna, Grevgatan 3, Stockholm.
Nordenson, W., Docent, Kyrkogårdsgatan 5, Uppsala.
Nordenstreng, Ellen, Fru, Uppsala.
Nordenstreng, R., Fil. lic., Uppsala.
Nordiska museets bibliotek, Stockholm.
Nordqvist, Hildur, Fröken, Sibyllegatan 69, Stockholm.
Nordqvist, O., Byråchef, Kungl. Lantbruksstyrelsen, Stockholm.
Nordström, E., Grosshandlare, Kaptensgatan 15, Stockholm.
Norlén, H., Fil. lic., S:t Eriksgatan 53 B, Stockholm.
Norrby, R., Fil. doktor, Kungsgatan 2, Stockholm.
Norström, G., f. d. Kanslisekreterare, Skepparegatan 4, Stockholm.
Nybelin, O., Fil. doktor, Fiskebäckskil.
Nyberg, Maj, Fru, Pätily gård, Järvelä, Finland.
*Nyblæus, G., General, Åkers styckebruk, Åker.
Nyblom, K., Förste regissör, Linnégatan 77, Stockholm.
Nygren, H., Apotekare, Ramsele.
Nylöf, K., Trädgårdsmästare, Djursholm.
Nyman, R., Jur. stud., Västerås.
Nyquist, H., Tandläkare, Växjö.
Nyrén, J. N., Bokhandlare, Vasagatan 4, Stockholm.
Nyström, N. Th. J., Protokollssekreterare, Djursholm.
Odén, S., Professor, Narvavägen 18, Stockholm.
Odencrants, L. A., Bankdirektör, Karlavägen 27, Stockholm.
Odencrants, Th., Häradshövding, Borås.
Odhner, Ebba. Professorska, Grevgatan 3, Stockholm.
Odhner, N., Fil. doktor, Enebyberg, Roslags-Näsby.
Odhner, Th., Professor, Grevgatan 3, Stockholm.
Ohlson, B., Grosshandlare, Svartbäcksgatan 10, Uppsala.
Ohlsson, Hj., Tandläkare, Växjö.
Ohlsson, Sigrid, Fröken, Riddartorget 5, Uppsala.
**Olander, R., Bankir, Saltsjöbaden.
*Olbers, G. J., Godsägare, Göteborg.
Olin, C. O., Förste livmedikus, Karlavägen 65, Stockholm.
Olrog, C., Jägmästare, Gävle.
*Olsen, R., Generalkonsul, Kristiania.
*Olsson, A., j:r, Disponent, Karlavägen 11, Stockholm.
Olsson, J., Godsägare, Balderup, Nyhamns läge.
Orstadius, E., Fängelsedirektör, Växjö.
Osvald, H., Fil. doktor, Tre liljor 1, Stockholm.
Palm, C. U., Direktör, Arsenalsgatan 2, Stockholm.
Palmgrén, A., Docent, Andrégatan 19, Helsingfors.
Palmgren, H., Regeringsråd, Sköldungagatan 2, Stockholm.
*Pauli, A., Doktor, Djursholm.

Persson, N., Bankir, Arsenalsgatan 9, Stockholm.
Peterson, I., Major, Dalagatan 40, Stockholm.
Peterzens, Fr., Protokollssekreterare, Nybrogatan 68, Stockholm.
Petrelius, V., Postmästare, Uppsala.
Petrén, G., Professor, Lund.
Petrén, K., Professor, Lund.
Petterson, Albin, Läroverksadjunkt, Växjö.
Petterson, Axel, Doktor, N. Slottsgatan 10, Uppsala.
Pettersson, Alfred, Professor, Schéelegatan 10, Stockholm.
Peyron, J., Doktor, Engelbrektsplan 2, Stockholm.
Philipson, E., f. d. Generalkonsul, Sjötorp, Skultorp.
*Philipson, W., Häradshövding, Karlavägen 35, Stockholm.
von Platen, A., Tullkontrollör, Narvavägen 8, Stockholm.
Pleijel, C., Apotekare, Apoteket Enhörningen, Stockholm.
Pleijel, H., Professor, Brunnsgatan 2, Stockholm.
Plengier, H., Direktör, Uppsala.
von Porat, C. O., f. d. Lektor, Jönköping.
von Post, A., Disponent, Stavshäll, Tullinge.
von Post, A., Major, Växjö.
**Printzsköld, O. H. R., Riksmarskalk, S. Blasieholmshamnen 12, Stockholm.
Påhlman, G., Kapten, Lund.
*Quennerstedt, A., f. d. Professor, Lund.
Quensel, U., Professor, Kåbo, Uppsala.
Qvarnström, E., Med. d:r, Maria sjukhus, Helsingfors.
Ramberg, H., Tandläkare, Riddaregatan 12, Stockholm.
Ramm, A., Stadsrevisor, Göteborg.
Ramstedt, E., Löjtnant, Narvavägen 33, Stockholm.
Randel, A., Skriftställare, Amanuens, Birger Jarlsgatan 100, Stockholm.
Randel, S., Fru, Birger Jarlsgatan 100, Stockholm.
**Rapp, D., Grosshandlare, Regeringsgatan 59, Stockholm.
Rasch, C., Professor, Amaliegade, Köpenhamn.
*Rehnström, A., Direktör, Södra Centralgatan 12, Gävle.
von Reis, G., Grosshandlare, Göteborg.
Renvall, G., Med. d:r, Högbergsgatan 45, Helsingfors.
Retzius, Anna Hierta-, Professorska, Drottninggatan 116, Stockholm.
Reuterskiöld, A., Lasarettsläkare, Västervik.
Reuterskiöld, E., Professor, Järnbrogatan 12, Uppsala.
*Richert, A., Hovrättsnotarie, Stjärnsund.
Ridderbielke, Eva Charlotta, Fru, Engelbrektsgatan 19, Stockholm.
Ridderbielke, Hedvig Charlotta, Fröken, Engelbrektsgatan 19, Stockholm.
Ridderbielke, Fr. C. G. A., Grosshandlare, Stocksund.
Ridderbielke, Polly, Fru, Stocksund,
Ridderstad, A., Godsägare, Kapten, Grevmagnigatan 5, Stockholm.
Ringselle, G. A., Läroverksadjunkt, S:t Eriksgatan 51, Stockholm.
Rocén, Th., Fil. mag., N. Slottsgatan 10, Uppsala.
Rosander, H., Lektor, Härnösand.
*Rosén, N., Handlande, Postfack 12, Kilaberg. *En av Sällskapets stiftare.*
von Rosen, A., Greve, Dannemora.
*von Rosen, E., Godsägare, Greve, Rockelstad, Sparreholm.
*von Rosen, Mary, Grevinna, Rockelstad, Sparreholm.

Rosenberg, O., Professor, Tegnérslunden 4, Stockholm.
Rosman, H., Fil. d:r, Handelskammarsekreterare, Vallhallavägen 126, Stockholm.
Rothman, G., Doktor, Nynäshamn.
*Ruben, Amanda, Fru, Djursholm.
Ruben, Gerda, Fröken, Djursholm.
Rudbeck, G., Bibliotekarie, Frih., Artillerigatan 46, Stockholm.
Rudbeck, G., Ceremonimästare, Frih., Drottninggatan 21 A, Stockholm.
Rudebeck, E., Bankdirektör, Hälsingborg.
Rutberg, G., Bankdirektör, Uppsala.
*Rydbeck, O., Bankdirektör, Djursholm.
Rönnblad, E., Lektor, Norrköping.
**Sachs, J., Generalkonsul, Villagatan 5 & 7, Stockholm.
Sahlgren, J., Docent, Lund.
Sahlin, C., Bruksägare, Narvavägen 32, Stockholm.
Sahlin, M. R., Landshövding, Hovslagaregatan 5 B, Stockholm.
Salmonson, O., Direktör, Djursholm.
Samsioe, C. A., Dent. med. d:r, Stureplan 2, Stockholm.
Samsioe, Fru, Stureplan 2, Stockholm.
Samson, Emmy, Fru, Grevgatan 9, Stockholm.
Samuelsson, C., Doktor, Barnhusgatan 8, Stockholm.
*Samuelsson, F. G., Disponent, Vargön, Rånnum.
Samuelsson, G., Professor, Riksmuseum, Stockholm 50.
Samuelsson, K., Grosshandlare, S:t Persgatan 5, Uppsala.
Samzelius, J. L:son, Biblioteksamanuens, S:t Larsgatan 4, Uppsala.
Sandblom, J., Hovtandläkare, Karlavägen 40, Stockholm.
Sandblom, J. Ph., Odont. kand., Karlavägen 40, Stockholm.
af Sandeberg, Fr., Kapten, Jur. kand., Stortorget 16, Stockholm.
*Sandvall, A., Bankdirektör, Karlstad.
Schager, Gulli, Fröken, Appelbergsgatan 34, Stockholm.
Schalin, B., Trädgårdsarkitekt, Wecksellsvägen 6, Helsingfors.
von Schantz, M., Jägmästare, Lunnaby, Räppe.
Schmidt, M., Tandläkare, Birger Jarlsgatan 15, Stockholm.
Schmidt, N., Direktör, Stora Torget 2, Uppsala.
Schnittger, B., Antikvarie, Mörby, Stocksund.
Schotte, G., Professor, Eperimentalfältet.
Schough, O., Häradshövding, Sveg.
Schumacher, W., Direktör, Ludvigsgatan 5, Helsingfors.
Schumacher, W., Civilingenjör, Grevmagnigatan 4, Stockholm.
Schumburg, R., Konsul, Villagatan 13, Stockholm.
Schön, E., Fil. kand., Sundsvall.
Schönmeyr, G., Bankdirektör, Narvavägen 21, Stockholm.
Sederholm, E., Medicinalråd, N. Mälarstrand 22, Stockholm.
Sederholm, G., Godsägare, Ålberga gård, Ålberga.
Sederholm, J., Brukspatron, Nävekvarn.
Segelberg, I., Doktor, Borås.
Segerstedt, P., Rektor, Västervik.
Segerström, A. L., Fondmäklare, Götgatan 73, Stockholm.
*Sernander, R., Professor, Kåbo, Uppsala. *En av Sällskapets stiftare. Sällskapets vice ordförande.*
Sernander, Signe, Professorska, Kåbo, Uppsala.

Setterblad, O., Doktor, Smålandsgatan 2, Stockholm.
Settergren, C. V., Distriktsveterinär, Hjo.
Settman, A., Grosshandlare, Timmernabben.
Settman, Maja, Fru, Timmernabben.
Simmons, H., Professor, Ultuna, Uppsala.
Sjöberg, K., Apotekare, Apoteket Svanen, Stureplan, Stockholm.
**Sjödahl, J., Grosshandlare, Narvavägen 32, Stockholm.
Sjögren, A., Artist, Kungholmsstrand 121, Stockholm.
Sjögren, H. W., Doktor, Sollefteå.
Sjögren, J., Läroverksadjunkt, Vänersborg.
Sjöström, B., Med. kand., Gävle.
Sjöström, Ebba, Fröken, Sala.
Sjövall, S., Doktor, Växjö.
Skottsberg, C., Professor, St. Änggården, Göteborg.
Skårman, H., Civilingenjör, Lidingö.
Skårman, J. A. O., Lektor, Östermalmsgatan 51, Stockholm.
Smedberg, O., Fil. kand., Saltsjö-Duvnäs.
Smith, H., Docent, Uppsala.
Smålands nation, Uppsala.
Soneson, N. M., Byrådirektör, K. Lantbruksstyrelsen, Stockholm.
Starbäck, K., Lektor, Östermalmsgatan 75, Stockholm.
Stavenow, L., Professor, Järnbrogatan 14, Uppsala.
Stéenhoff, K., Civilingenjör, Surbrunnsgatan 38, Stockholm.
Stelin, H., Köpman, Kottla gård, Skärsätra.
Stelin, Walborg, Fru, Kottla gård, Skärsätra.
Stenström, J. G., Förste postexpeditör, Vänersborg.
Stockholms Arbetarebibliotek, Folkets hus, Stockholm.
Stockholms Gartnersällskap, Stockholm.
Stolt, H., Lektor, Visby.
Strandberg, A., Direktör, Uppsala.
*Strandberg, G., Fondmäklare, Birger Jarlsgatan 2, Stockholm.
Strandberg, J., Doktor, Sturegatan 16, Stockholm.
Strandell, H., Apotekare, Vasagatan 48[II], Göteborg.
Strandman, C. A., Bokhandlare, Drottninggatan 71 C, Stockholm.
Stridsberg, G., Skriftställare, Observatoriegatan 22, Stockholm.
Ström, S., Fröken, Österplan 13, Uppsala.
Strömman, P. H., Lektor, Borås.
Stude, P., Direktör, Boulevardsgatan 22, Helsingfors.
Stålhammar, C. A. C., Överste, Växjö.
Stålhane, A., Kassör, Backebo, Surahammar.
Sundell, C., Doktor, Götgatan 26, Stockholm.
Sundell, H., Direktör, Klemmings Antikvariat, Stockholm.
Sundler, B., Postexpeditör, Borås.
Sundstedt, J., Med. kand., Stockholms nya sjukhem, Stockholm.
Sunström, K., Överingenjör, Odengatan 92, Stockholm.
Sutthoff, Agnes, Doktorinna, Linnégatan 25, Stockholm.
Sutthoff, J. C:son, Doktor, Linnégatan 25, Stockholm.
Svanfeldt, H., Direktör, Uppsala.
Swartling, M., Köpman, Norrköping.
*Swartz, C., Universitetskansler, Tyrgatan 10, Stockholm.

Svedberg, The, Professor, Uppsala.
Svedelius, Lisa, Professorska, Luthagsesplanaden 12 B, Uppsala.
Svedelius, N., Professor, Luthagsesplanaden 12 B, Uppsala. *Sällskapets skattmästare och föreståndare för Linnéträdgården.*
*Svenska Läkaresällskapet, Stockholm.
Svenska Läkaresällskapets medicinskt-historiska sektion, Stockholm.
Svenson, A., Bokhandlare, Götgatan 3, Uppsala.
Svensson, F., Doktor, Drottninggatan 88 B, Stockholm.
Svensson, S., Rådman, Falkenberg.
*Sverre, S. Th., Direktör, Kristiania.
Syk, I., Med. doktor, Slussplan 5, Stockholm.
Sylvén, N., Fil. doktor, Svalöv.
Söderbaum, H. G., Professor, K. Vetenskapsakademiens sekreterare, Stockholm 50.
Söderberg, E., Fil. doktor, Eriksbergsgatan 7, Stockholm.
Söderberg, E., Kanslisekreterare, Karlavägen 82, Stockholm.
*Söderberg, L., Fabrikör, Vintervägen 32, Råsunda.
Söderberg, N. J., Domkyrkosyssloman, Domkyrkoplan 2, Uppsala.
Söderlind, G., Byråchef, Kommendörsgatan 34, Stockholm.
Söderlund, G., Civilingenjör, Norrköping.
Söderman, Elisabet, Fru, Vaksalagatan 5, Uppsala.
Söderman, H. W., Direktör, Vaksalagatan 5, Uppsala.
Söderström, A. F., Docent, Kåbo, Uppsala.
*Söderström, Elsa, Fröken, Strandvägen 17, Stockholm.
Tallqvist, G., Direktör, Fabiansgatan 14, Helsingfors.
Tedin, H., Fil. doktor, Svalöv.
Tegner, Y., Doktor, Växjö.
Tengwall, E., Doktor, Hälsingborg.
Tersmeden, C. R., Kapten, S:t Larsgatan 27 A, Linköping.
Thelin, A., Läroverksadjunkt, Växjö.
Tholson, A., Apotekare, Karlshamn.
Thorling, A. I., Professor, Ö. Ågatan 33, Uppsala.
Tilly, U., Postmästare, Växjö.
Torén, C. A., Löjtnant, Skövde.
Tornblad, Hj., Direktör, Hotel Continental, Stockholm.
Torssell, R., Agronom, Ultuna, Uppsala.
Trana, E., Borgmästare, Göteborg.
Treffenberg, E., Advokat, Djursholm.
Troell, A., Doktor, Villagatan 5 & 7, Stockholm.
Trolander, A., Apotekare, Växjö.
*Trolle, N., Förste hovjägmästare, Frih., Trollenäs.
Trulsson, N., Direktör, Hovslagaregatan 5, Stockholm.
Trygger, Signe, Statsrådinna, Laboratoriegatan 4, Stockholm.
Trägårdh, I., Professor, Lidingö villastad.
Trägårdh, Maud, Fru, Kommendörsgatan 35, Stockholm.
Tullberg, Fanny, Professorska, Jakobsbergsgatan 26, Stockholm.
Tullgren, A., Professor, Experimentalfältet.
Tureson, G., Fil. lic., Ärftlighetsinstitutet, Åkarp.
Törnblom, A., Grosshandlare, Dragarbrunnsgatan 63, Uppsala.
Uggla, A., Bibliotekarie, Börjegatan 3, Uppsala.
Uggla, Cl., f. d. Häradshövding, Västerås.

Uggla, E., Fil. lic., Friherre, Sveavägen 45, Stockholm.
af Ugglas, Alfhild, Friherrinna, Östermalmsgatan 49 A, Stockholm.
Uhrberg, M., Telegrafkontrollör, Linköping.
Upplands nation, Uppsala.
Wachtmeister, A., Konteramiral, Greve, Skeppsholmen 2, Stockholm.
Wahlin, A., Grosshandlare, Tuna gård, Tumba.
Vahlquist, C., Fältläkare, Vadstena.
*Wahlstedt, A., Fältläkare, Hantverkaregatan 31 B, Stockholm.
*Wahlström, P. K., Bokförläggare, Regeringsgatan 75 B, Stockholm.
Walde, O., Förste bibliotekarie, Uppsala.
Waldenström, J., Studerande, Kommendörsgatan 3, Stockholm.
Valentin, A., Köpman, Hesselby.
Wallenberg, A., Envoyé, 2249 R. Street, N. W., Washington, U. S. A.
**Wallenberg, K., Bankdirektör, Brahegatan 47 & 49, Stockholm.
Waller, E., Doktor, Lidköping.
Wallin, N. O., Bokhandlare, Uppsala.
Wallin, S., Amanuens, Nordiska museet, Stockholm.
Wasastjerna, H., Redaktör, Broholmsgatan 6, Helsingfors.
Wasenius, A., Magister, Boulevardsgatan 14, Helsingfors.
Wasenius, E., Tandläkare, Boulevardsgatan 14, Helsingfors.
Weber, Th., Tandläkare, Unionsgatan 4, Helsingfors.
Wedberg, M., v. Häradshövding, Örebro.
Weinberg, E., Godsägare, Engelbrektsgatan 23, Stockholm.
Weinberg, Fru, Engelbrektsgatan 23, Stockholm.
Wengström, G., Amanuens, Nationalmuseum, Stockholm.
**Wennberg, A., Direktör, Djursholm.
Vennersten, G., Godsägare, Linköping.
Wessler, J., Tandläkare, Södermalmstorg 8, Stockholm.
Westerberg, C. R., Grosshandlare, Kungsgatan 51, Uppsala.
Westman, H., Kapten, Valla gård, Linköping.
Wetterdal, H., Överläkare, Brahegatan 25, Stockholm.
Wetter, F. P:son, Professor, Sysslomansgatan 26, Uppsala.
Wibeck, E., Jägmästare, Valhallavägen 123 B, Stockholm.
Wibelius, O., Sekreterare i K. Skolöverstyrelsen, Karlavägen 88, Stockholm.
*Wibom, C. Otto G., Godsägare, Lidö, Gräddö.
Widstrand, A., Doktor, Bellmansgatan 6, Stockholm.
*Wigelius, Th., Disponent, Hällefors.
*Wijk, Hj., Handlande, Lilla torget 1, Göteborg.
Wijk, B., Jur. doktor, Göteborg.
Wijkmark, H., Teol. doktor, Läroverksadjunkt, Floragatan 4, Stockholm.
*von Willebrand, R., Friherre, Stadshotellet, Uppsala.
Wiman, C., Professor, Kåbo, Uppsala.
Wirén, A., Professor, Kåbo, Uppsala.
Wistrand, Lie, Fröken, Stocksund.
Witte, H., Fil. doktor, Sv. mosskulturföreningen, Jönköping.
Wittrock, K. J. H., Aktuarie, Ringvägen 104, Stockholm.
Vleugel, J., Tullförvaltare, Luleå.
Wolff, L., Med. doktor, Göteborg.
Wolf, Th., Provinsialläkare, Söderåkra.
Wollert, C. O. A. E., Kapten, Västerås.

Wollert, R., Byrådirektör, Storgatan 59, Stockholm.
Wolrath, C., Direktör, Östra Ågatan 11, Uppsala.
Vougt, C. F. Th., Kansliråd, Djursholm.
*Wrangel, H., Greve, f. d. Utrikesminister, Stockholm.
Wulfcrona, Ebba, Fröken, Malmskillnadsgatan 33, Stockholm.
Wuorenheimo, A., Häradshövding, Georgsgatan 13, Helsingfors.
Wåhlin, O., Doktor, Umeå.
Wöhler, W., Direktör, Klintehamn.
Zethelius, G., Bankdirektör, f. d. Kanslisekreterare, Karlavägen 85, Stockholm.
Åberg, E., Direktör, N. Slottsgatan 6, Uppsala.
Åderman, K. W., Professor, Ultuna, Uppsala.
Åhlander, Fr., Bibliotekarie, Uplandsgatan 74, Stockholm.
Åhlin, J., Handlande, Uppsala.
Åkerblom, D., Fil. mag., Fleminggatan 71, Stockholm.
Åkerlund, Å., Doktor, Norr Mälarstrand 22, Stockholm.
Åkerlund, Lallie, Doktorinna, Norr Mälarstrand 22, Stockholm.
Åkerrén, Y., Doktor, Lasarettet, Umeå.
**Åkerström, B., Bankir, Uplandsgatan 16, Stockholm.
Ålund, C., Kamrer, Tegnérslunden 9, Stockholm.
Ålund, V., Jägmästare, Umeå.
Åman, C., Tandläkare, Ö. Ågatan 49 B, Uppsala.
**Åström, J., Krigsdomare, Uppsala.
Ädelgren,, N., Kanslisekreterare, Narvavägen 30, Stockholm.
Äyräpää, M., Professor, Norra Esplanadgatan 5,, Helsingfors.
Ödman, Anna, Fröken, Östermalmsgatan 11, Stockholm.
Ödman, Gerda, Fröken, Uppsala.
Ödman, T., Kapten, Strängnäs.
Öflund, O., Direktör, Boulevardsgatan 26, Helsingfors.
Öhrn, D., Doktor, Avesta.
Öhrn, J. F., f. d. Provinsialläkare, Uppsala.
Öhrström, C. A., Hovjägmästare, Karlavägen 48, Stockholm.
*Örn, G. O., Bruksägare, Östermalmsgatan 53, Stockholm.
Örtendahl, I., Akademiörtagårdsmästare, Uppsala.
**Örvig, O., Skibsreder, Bergen, Norge.
Östberg, R., Arkitekt, Blasieholmstorg 10, Stockholm.
Östergren, Hj., Fil. doktor, Göteborg.
Östergren, O., Docent, Börjegatan 7, Uppsala.
Östman, N., Arkivarie, Kungsgatan 75, Stockholm.

Filialen i Chicago enligt rapport juli 1923. Boningsorten är Chicago, där ej annat är angivet.

Alger, John, 1519 N. Dearborn St.
Anderson, Robert N., 54 E. Monroe St.
Axell, C. G., 1309 Foster Ave.
Beroth, Carl O., 910 So. Michigan Ave.
Carlson, William F., 620 McCormick Bldg.
Carlstrom, C. O., Doktor, 108 N. State St.

Christenson, John A., Doktor, 3179 N. Clark St.
Eberhart, A. O., c/o H. W. Dubiske & Co., 202 So. State St.
Erickson, John E., 10 So. LaSalle St.
Ericsson, John E., 4530 Beacon St.
Friberg, Emil, 1312 Lunt Ave.
Friedlund, John P., 1012 Rector Bldg.
Frick, Anders, Doktor, 410 Diversey Pkwy.
Funk, George, 3330 Cullom Ave.
Gustafson, Frank, 5724 Kenmore Ave.
Gustavson, Marcus N., 6341 Kenmore Ave.
Hedberg, Henry E., 417 — 111 W. Washington St.
Hedman, Carl M., 28 E. Huron St.
Hedman, Herbert R., 28 E. Huron St.
Hermanson, Olof L., Williams Bay, Wis.
Hultin, Axel, 904 Wellington Ave.
Johnson, George E. Q., Suite 1818 — Chicago Temple Bldg.
Kropp, Chas. A., 5300 W. Roosevelt Rd.
Lanquist, A., 4636 Beacon St.
Larson, F. A., 208 N. Wells St.
Lindeblad, Einar, 654 W. Lake St.
Lindstrom, A. J., *President,* 135 W. Washington St.
Lindstrom, Austin J., State Bank of Chicago, LaSalle and Washington St.
Linn Brothers, 3415-19 N. Clark St.
Maurd, Martin, 70 E. Jackson St.
Nelson, Louis M., 122 S. Michigan Ave.
Nelson, N. A., 30 N. LaSalle St.
Ogren, Chas. F., 1222 N. Irving Ave.
Ogren, John W., 407 Conway Bldg.
Paulson, P. A., 117 N. Dearborn St., c/o Scandinavian American Line.
Peterson, Charles S., Fru, 1450 Lake Shore Drive.
Peterson, Charles S., 1450 Lake Shore Drive.
Peterson, Walter, 6031 Eberhart Ave.
Peterson, William A., Doktor, 30 N. LaSalle St.
Skoglund, August H., 702 Junior Terrace.
Skoglund, Eric E., 2231 Wesley Ave, Evanston, Ill.
Seeburg, J. P., 2824 Sheridan Rd.
Stromberg, Charles J., 430 So. Clark St.
Swenson, Gust L., 1516 Republic Bldg.
Thorelius, P. Wm., 49 E. Oak St.
Torstenson, J. A., 3233 Sheffield Ave.
Tuveson, Nils, Doktor, 5153 N. Clark St.
Westman, Erik, 208 N. Wells St.

Rättelser till medlemsförteckningen mottagas tacksamt av Sekreteraren, adr. Uppsala.

UPPSALA 1924
ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI-A.-B.

233701